

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt „**Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego**”
jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

STUDIUM ROZWOJU GOSPODARCZEGO WRAZ Z PROGRAMEM PROMOCJI TERENÓW INWESTYCYJNYCH OBSZARU FUNKCJONALNEGO AGLOMERACJI KONIŃSKIEJ

Konin 2014

Zadanie realizowane przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej przyznanych w ramach „Konkursu na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” ogłoszonego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (obecnie Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju)

**Strategia realizowane
na zlecenie:**

Starostwo Powiatowe w Koninie

Aleje 1 Maja 9

62-510 Konin

(Lider projektu „Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego”)

Wykonawca:

Nazwa wykonawcy

Ageron Polska Michał Zieliński

Ul. Starościńska 1B

02-516 Warszawa

Termin realizacji:

Opracowanie i realizacja:

luty – wrzesień 2014

1	Wstęp	7
2	Analiza dokumentów strategicznych	9
2.1	Dokumenty szczebla krajowego.....	9
2.1.1	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	9
2.1.2	Strategia Rozwoju Kraju 2020	12
2.1.3	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	13
2.1.4	Inne dokumenty szczebla krajowego	15
2.1.5	Podsumowanie	16
2.2	Dokumenty szczebla regionalnego.....	17
2.2.1	Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r.	17
2.2.2	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego z 2010 r.	19
2.2.3	Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020.....	20
2.2.4	Podsumowanie	21
2.3	Dokumenty szczebla lokalnego	22
2.3.1	Kierunki rozwoju w wybranych dziedzinach	22
2.3.2	Priorytetowe kierunki rozwoju poszczególnych gmin.....	24
3	Analiza uwarunkowań rozwoju gospodarczego	26
3.1	Uwarunkowania lokalizacyjne.....	26
3.1.1	Położenie geograficzne	27
3.1.2	Główne szlaki transportowe	29
3.1.3	Uwarunkowania lokalizacyjne – podsumowanie	31
3.2	Uwarunkowania przyrodniczo-środowiskowe	32
3.2.1	Walory przyrodnicze	32
3.2.2	Stan środowiska	35
3.2.3	Uwarunkowania przyrodniczo-środowiskowe – podsumowanie	37
3.3	Uwarunkowania infrastrukturalne	38
3.3.1	Infrastruktura transportowa	38
3.3.2	Gospodarka wodno-ściekowa i gospodarowanie odpadami.....	40
3.3.3	Elektroenergetyka, gazownictwo i ciepłownictwo	43
3.3.4	Uwarunkowania infrastrukturalne – podsumowanie	44
3.4	Uwarunkowania społeczne.....	45
3.4.1	Demografia	45
3.4.2	Gospodarka mieszkaniowa	48
3.4.3	Rynek pracy.....	50
3.4.4	Rynek edukacyjny.....	56
3.4.5	Uwarunkowania społeczne – podsumowanie.....	59

3.5	Uwarunkowania gospodarcze	61
3.5.1	Wykorzystanie terenu	61
3.5.2	Rolnictwo	65
3.5.3	Finanse publiczne.....	66
3.5.4	Podmioty gospodarcze	71
3.5.5	Inwestycje.....	79
3.5.6	Innowacyjność w przedsiębiorstwach	80
3.5.7	Instytucje otoczenia biznesu	81
3.5.8	Uwarunkowania gospodarcze – podsumowanie	83
3.6	Turystyka	85
3.6.1	Walory i atrakcje turystyczne	85
3.6.2	Infrastruktura turystyczna i ruch turystyczny	86
3.6.3	Turystyka – podsumowanie	88
4	SWOT	90
5	Najważniejsze wyzwania	97
	Zadania rozwojowe	98
	Branże	101
6	Marka gospodarcza OFAK	102
7	Obszary rozwoju gospodarczego.....	105
	Obszar strategiczny I: Mieszkańcy	105
	Obszar strategiczny II: Przedsiębiorczość.....	107
	Obszar strategiczny III: Inwestycje	108
8	Cele strategiczne.....	110
	Cel strategiczny nr 1. Stworzenie w OFAK korzystnych warunków inwestycyjnych	112
1.1.	Promocja gospodarcza Aglomeracji Konińskiej.....	113
1.2.	Usprawnienie systemu obsługi inwestora	113
1.3.	Wyznaczanie terenów inwestycyjnych	114
1.4.	Przygotowanie terenów inwestycyjnych	115
1.5.	Stworzenie kompleksowej oferty inwestycyjnej oraz jej promocja	115
1.6.	Stworzenie podstrefy Specjalnej Strefy Ekonomicznej.....	116
1.7.	Rozwój opieki poinwestycyjnej.....	117
1.8.	Nacisk na rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego.....	117
	Cel strategiczny nr 2. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	119
2.1.	Rozwój instytucji otoczenia biznesu	120

2.2.	Wsparcie rozwoju struktur klastrowych oraz usieciowienia się firm	120
2.3.	Wzmocnienie postaw proeksportowych	121
2.4.	Zwiększenie wewnętrznej i zewnętrznej integracji przestrzennej OFAK.....	122
2.5.	Ułatwienie dostępu do atrakcyjnych źródeł finansowania.....	122
2.6.	Rozwój współpracy między partnerem publicznym a prywatnym	123
2.7.	Wsparcie branży OZE i technologii poprawiających efektywność energetyczną	123
	Cel strategiczny nr 3. Wzrost działalności proinnowacyjnej firm	125
3.1.	Wspieranie zachowań proinnowacyjnych.....	126
3.2.	Propagowanie współpracy biznesu z instytucjami badawczo-rozwojowymi.....	126
3.3.	Budowa infrastruktury proinnowacyjnej.....	127
3.4.	Budowa Parku Przemysłowo-Technologicznego wyspecjalizowanego przede wszystkim w zakresie OZE i efektywności energetycznej.....	128
	Cel strategiczny nr 4. Rozwój obszarów wiejskich	129
4.1.	Tworzenie nowych funkcji obszarów wiejskich.....	130
4.2.	Rozwój turystyki na obszarach wiejskich	130
4.3.	Poprawa konkurencyjności obszarów wiejskich	131
4.4.	Budowanie wysokiej jakości kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich	131
	Cel strategiczny nr 5. Uczynienie z OFAK popularnego kierunku turystycznego	133
5.1.	Przygotowanie kompleksowych produktów turystycznych.....	134
5.2.	Promocja oferty turystycznej.....	134
5.3.	Rozwój infrastruktury turystycznej.....	135
	Cel strategiczny nr 6. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców OFAK	136
6.1.	Tworzenie spójnego systemu ulg i zachęt dla nowych przedsiębiorców.....	137
6.2.	Poprawa dostępu i jakości usług publicznych dla mieszkańców.....	137
6.3.	Promocja postaw proprzedsiębiorczych.....	138
6.4.	Utworzenie instytucji otoczenia biznesu mających za zadanie wspieranie nowych przedsiębiorców	138
	Cel strategiczny nr 7. Rozwój kapitału ludzkiego na terytorium OFAK.....	139
7.1.	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.....	139
7.2.	Aktywizacja zawodowa osób szczególnie zagrożonych bezrobociem.....	140
7.3.	Wzrost jakości systemu edukacji	141
7.4.	Wzrost aktywności edukacyjnej osób dorosłych.....	141
9	Źródła finansowania	142
10	Kierunki rozwoju gospodarczego.....	157
10.1	Charakterystyka	158
10.1.1	Obszary aktywizacji gospodarczej – AG	158
10.1.2	Obszary usługowe – U.....	159
10.1.3	Obszary turystyczne – T	159

10.1.4	Obszary rolnicze – R	160
10.2	Zestawienie	161
11	Program promocji terenów inwestycyjnych.....	163
11.1	Cel działań promocyjnych.....	163
11.2	Grupy docelowe	163
11.3	Stworzenie marki i identyfikacji wizualnej	164
11.4	Narzędzia/Kanały	164
11.4.1	Folder inwestycyjny	164
11.4.2	Film promocyjny	165
11.4.3	Kampania internetowa	165
11.4.4	Promocja prasowa	165
11.4.5	Udział w targach, konferencjach i spotkaniach branżowych.....	165
11.4.6	Organizacja targów, konferencji i spotkań branżowych.....	167
11.4.7	Spotkania bezpośrednie	168
11.4.8	Gadżety promocyjne.....	168
11.5	Odbiorcy vs. narzędzia.....	168
12	Konsultacje społeczne	170
13	Monitoring i ewaluacja.....	172
14	Załączniki.....	185
14.1	Załącznik 1	185
14.2	Załącznik 2	186
14.3	Załącznik 3	187
14.4	Załącznik 4	188
14.5	Załącznik 5	189
14.6	Załącznik 6	190

1 Wstęp

Opracowanie *Studium rozwoju gospodarczego Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej* jest projektem realizowanym przez Ageron Polska na zlecenie Starostwa Powiatowego w Koninie, które reprezentuje wszystkie jednostki samorządu terytorialnego w ramach Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiego. Warto również zaznaczyć, że ww. projekt jest częścią projektu *Agglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego*, w ramach którego celami szczegółowymi są:

- identyfikacja wspólnych celów rozwojowych Obszaru funkcjonalnego,
- wzmocnienie istniejącej współpracy partnerów samorządowych,
- promowanie terytorialno – funkcjonalnego podejścia do polityki regionalnej,
- określenie kierunków rozwoju OFAK dzięki przeprowadzonej diagnozie i badaniom społecznym,
- stworzenie Strategii Rozwoju OFAK,
- stworzenie programów sektorowych tj. studiom rozwoju transportu zrównoważonego OFAK.

W ramach prowadzonych prac nad analizą odbyły się konsultacje ze Stałym Społecznym Zespołem Konsultacyjnym oraz Aglomeracyjnym Konwentem Samorządowym. Spotkania z tymi dwoma grupami miały na celu zdanie sprawozdania z postępu prac, przedstawienie planowanych działań, a przede wszystkim strategicznych założeń opracowywanego *Studium*. Wszystkie uwagi, komentarze i sugestie zostały wzięte pod uwagę w poniższym dokumencie.

W trakcie analizy czerpano dane z trzech głównych źródeł: dokumenty strategiczne, dostępne dane statystyczne, a także dane uzyskane od jednostek OFAK. W ramach pierwszego z wymienionych źródeł można wyróżnić podział na dokumenty szczebla krajowego (m.in.: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2020, Strategia Rozwoju Kraju 2020, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategia Rozwoju Polski Zachodniej), szczebla regionalnego (m.in.: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego oraz Regionalna Strategia Innowacji) oraz o zasięgu lokalnym (m.in.: strategię rozwoju gmin i powiatu, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego). Drugim źródłem informacji były różnego rodzaju dane statystyczne, które zostały uzyskane z: Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, Powiatowego Urzędu Pracy w Koninie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Geoportalu Państwowego Instytutu Geologicznego i innych. Dane pozyskano również od jednostek samorządu terytorialnego OFAK. Dane te opierały się na otrzymanych informacjach przedmiotowych, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Dodatkowym źródłem informacji były również wyniki diagnoz i badań społecznych przygotowanych przez innych wykonawców na rzecz Zamawiającego np.: *Diagnoza i badania społeczne Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej*.

Poniższe opracowanie składa się z dwóch zasadniczych części – analitycznej i strategicznej. W ramach **części analitycznej** opracowano analizy dokumentów strategicznych, analizy uwarunkowań rozwoju gospodarczego, a także załączonych do opracowania map wykonanych na potrzebę niniejszego projektu. Badanie dokumentów zostało podzielone zgodnie z rodzajami źródeł danych, a więc na dokumenty szczebla krajowego, regionalnego

oraz lokalnego. W ramach analizy uwarunkowań rozwoju gospodarczego wzięto pod uwagę następujące elementy:

- uwarunkowania lokalizacyjne, w tym: położenie geograficzne i główne szlaki transportowe;
- uwarunkowania przyrodniczo-środowiskowe, w tym: walory przyrodnicze i stan środowiska;
- uwarunkowania infrastrukturalne, w tym: infrastruktura transportowa i techniczna gospodarka wodno-ściekowa i gospodarowanie odpadami, elektroenergetyka, gazownictwo; i ciepłownictwo;
- uwarunkowania społeczne, w tym: demografia, gospodarka mieszkaniowa, rynek pracy i rynek edukacyjny;
- uwarunkowania gospodarcze, w tym: wykorzystanie terenu, struktura własnościowa gruntów, rolnictwo, finanse publiczne, podmioty gospodarcze, inwestycje, innowacyjność w przedsiębiorstwach oraz instytucje otoczenia biznesu;
- turystyka, w tym: walory i atrakcje turystyczne, infrastruktura turystyczna i ruch turystyczny, ochrona dziedzictwa kulturowego.

Podsumowaniem części analitycznej jest analiza SWOT, wskazująca na mocne i słabe strony OFAL oraz szanse i zagrożenia, przed którymi stoi Aglomeracja.

Część strategiczna *Studium* zawiera cele strategiczne i kierunki rozwoju gospodarczego OFAL. Cele strategiczne podzielone zostały na cele szczegółowe i działania, które należy wykonać aby osiągnąć wyznaczone cele. Kierunki rozwoju gospodarczego opierają się na obszarach o określonych funkcjach wyznaczonych na obszarze całej Aglomeracji. Obszary te zobrazowane są na mapie OFAL.

Dodatkowym opracowaniem w ramach *Studium* jest **Program promocji terenów inwestycyjnych**. Samo wyznaczenie terenów nie determinuje napływu inwestorów, niezbędna jest właściwa promocja OFAL. Program promocji wskazuje na najbardziej pożądane formy promocji terenów inwestycyjnych.

2 Analiza dokumentów strategicznych

Analiza dokumentów strategicznych stanowi niezbędny i integralny element diagnozy realizowanej w ramach projektu tworzenia dokumentu *Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych OFAK*. Wynika to z założenia, że opracowywany dokument powinien być zgodny z założeniami polityki przestrzennej kraju, województwa wielkopolskiego oraz z istniejącymi dokumentami strategicznymi gmin wchodzących w skład OFAK.

Przedmiotem badań były dokumenty szczebla krajowego, regionalnego oraz lokalnego. Zostały poddane analizie w szczególności pod względem planowanych działań w dziedzinie gospodarki, które mogą wpłynąć na sytuację OFAK.

2.1 Dokumenty szczebla krajowego

Krajowe dokumenty strategiczne określają ogólną wizję polityki rozwoju kraju i są dokumentami nadrzędnymi dla strategicznych dokumentów szczebla regionalnego oraz lokalnego. Opisane w nich działania implikujące realizację polityki rozwoju kraju służą zapewnieniu trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju i szeroko rozumianej spójności – w wymiarze społeczno-gospodarczym, regionalnym czy przestrzennym.

Analiza krajowych dokumentów strategicznych ma na celu wyodrębnienie tych założeń polityki rozwoju, które mogą wpływać na działanie OFAK. Ze względu na ogólny charakter dokumentów szczebla krajowego, wyróżniono dwa główne konteksty, które mogą oddziaływać na badany obszar – kontekst subregionów oraz obszarów funkcjonalnych.

Spośród krajowych dokumentów strategicznych, szczegółową analizę przeprowadzono dla *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020*, *Strategii Rozwoju Kraju 2020* oraz *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*. Dokumenty te w sposób ogólny odnoszą się do sytuacji w subregionach, bez wskazania konkretnego obszaru. Zapisy mogą być postrzegane jako ogólny zarys pożądanych działań w OFAK, bez określenia szczegółowego opisu stanu docelowego subregionu.

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę wymienionych dokumentów wraz ze wskazaniem wynikających z nich implikacji dla OFAK.

2.1.1 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Dokument *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 – Regiony, Miasta, Obszary wiejskie* określa politykę społeczno-gospodarczego rozwoju państwa w ujęciu wojewódzkim. Wskazane są w nim działania w wymiarze terytorialnym, cele oraz główne priorytety rozwoju kraju w ramach polityki regionalnej. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego* swoimi zapisami wzmacnia pozycję, rolę regionów, które poprzez rozwój konkurencyjności i poprawę spójności mają być znaczącą siłą w rozwoju całego kraju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego w ogólnym zakresie zakłada wspieranie rozwoju ośrodków subregionalnych poprzez wzmacnianie ich powiązań z otaczającym obszarem. W dokumencie wyznaczono dwa obszary tematyczne odnoszące się do OFAK. Poniżej przedstawiono ich krótką charakterystykę wraz z implikacjami dla obszaru aglomeracji konińskiej.

W ramach celu 1 KSRR, zakładającego wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, wyznaczono trzy kierunki działań polityki regionalnej, z których kierunek 1.2. dotyczy „tworzenia warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza ośrodkami wojewódzkimi”. Jego realizacji służy koncentracja działań w czterech obszarach tematycznych, które bardziej szczegółowo zakreślają planowane działania.

- *Obszar 1.2.1. Zwiększanie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionów* dotyczy działań mających na celu polepszenie jakości i liczby połączeń między ośrodkiem wojewódzkim, a innymi ośrodkami miejskimi w regionie o znaczeniu w skali całego regionu. Zakłada się skrócenie czasu dojazdu z ośrodka wojewódzkiego do ośrodków subregionalnych, jak również z obszarów wiejskich do miast. Zostanie to zapewnione poprzez inwestycje w rozbudowę infrastruktury jak również przez integrowanie transportu publicznego. OFAK wpisuje się w niniejsze założenia, ponieważ mimo bardzo dobrego połączenia autostrady A2 z Poznaniem, połączenia przebiegające na osi północ-południe wymagają modernizacji. Przez powiat koniński przechodzą drogi krajowe oraz liczne drogi wojewódzkie, które stwarzają możliwości dla mieszkańców terenów wiejskich na sprawne i szybkie przemieszczanie się do/z pracy.

Obszar 1.2.2. Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych wskazuje na potrzebę pomocy w rozwoju średniej wielkości ośrodków miejskich o liczbie mieszkańców powyżej 20 tys. Miasta te pełnią znaczącą rolę w skali regionu oraz subregionu zarówno pod względem gospodarczym, społecznym, jak również dostępu do usług publicznych. W ramach tego obszaru tematycznego przewidziano wsparcie w zakresie zwiększenia integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej średnich miast oraz ich wiejskiego otoczenia. Zaleca się również tworzenie planów i działań wspomagających lokalny rynek pracy, instytucje otoczenia biznesu czy rozwój ponadlokalnych funkcji gospodarczych. Istotne znaczenie ma również przyciąganie przedsiębiorstw funkcjonujących w oparciu o lokalne, specyficzne zasoby.

- Konin, jako miasto o liczbie ludności ok. 78 tys. zaliczane jest do miast średniej wielkości. Dlatego powyższy obszar KSRR bezpośrednio go dotyczy, a w związku z tym, że większość terenów otaczających jest terenami rolniczymi, można mówić o konieczności ich integracji.

Obszar 1.2.3. Pełniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich ma na celu przeciwdziałanie marginalizacji terenów, które spełniają przede wszystkim funkcje rolnicze. Wsparcie obszarów wiejskich dotyczy również miast powiatowych, które są lokalnym centrum terenów rolniczych, stanowią rdzeń który jest dostawcą usług wyższego rzędu dla ludności (w zakresie edukacji, zdrowia, bezpieczeństwa, gospodarki, administracji, kultury). Ogólnie rozumiane wsparcie obszarów wiejskich skupia się na pomocy w pięciu głównych obszarach: zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, poprawa infrastruktury transportowej, wspomaganie rozwoju miast powiatowych, tworzenie warunków do zwiększania inwestycji w dziedzinach pozarolniczych oraz stymulowanie rozwoju lokalnego.

- Większość powierzchni OFAK to tereny rolnicze. Według identyfikacji typów funkcjonalnych gmin według Bańskiego z 2007 r.¹ w skład powiatu konińskiego wchodzi jedna gmina o funkcji wybitnie rolniczej, a 9 gmin to obszary z przewagą funkcji rolniczej. Dla tego typu terenów zakłada się restrukturyzację rolnictwa i zwiększenie jego wydajności. OFAK powinien umacniać rolę miasta Konina, jako

¹ http://www.igipz.pan.pl/tl_files/igipz/ZGWiRL/Projekty/Ekspertyza_typologia.pdf

centrum lokalnego rozwoju gospodarczego. Dużą rolę KSRR stawia na kwestię mobilności mieszkańców. Zgodnie z tymi zapisami musi zostać rozszerzony obszar, w którym obywatele mogą pracować, bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania.

Obszar 1.2.4. *Efektywne wykorzystanie w procesach rozwojowych potencjału specjalizacji terytorialnej* wskazuje na potrzebę budowania specjalizacji społeczno-gospodarczej, która ma podnieść konkurencyjność danego obszaru. Wydzielone zostały trzy sfery działań w ramach tego obszaru tematycznego – rozbudowa i modernizacja infrastruktury, programy rozwoju specjalistycznych umiejętności zawodowych dla mieszkańców oraz wsparcie dla lokalizacji inwestycji związanych ze specjalizacją. Dokument przewiduje w szczególności wspieranie rozwoju klastrów, co ma się przyczynić do wzrostu konkurencyjności oraz współpracy różnych instytucji, zarówno publicznych jak i prywatnych.

- OFAK ma duży potencjał do rozwijania specjalizacji w niektórych dziedzinach. Obecność zarówno terenów cennych przyrodniczo, jak również obszarów inwestycyjnych położonych w pobliżu węzłów autostrady A2, sprzyja rozwijaniu m.in. specjalistycznych funkcji związanych z turystyką oraz rekreacją, czy funkcji logistycznych. Ponadto swoją specjalizację w zakresie energetyki i górnictwa odkrywkowego aglomeracja rozwija od wielu lat. Wykorzystać należy również możliwości, które niesie ze sobą pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych. Warto również rozwijać działania i projekty, których celem byłoby zdiagnozowanie oraz wspieranie grupy przedsiębiorstw posiadających potencjał klastrowy.

Obszar 1.3.5. *Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne* zakłada zarówno modernizację obecnej infrastruktury przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej jak również poszukiwanie potencjałów w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

- OFAK posiada potencjał lokalny w zakresie energii wiatrowej oraz geotermii. W związku z obecną infrastrukturą związaną z przemysłem wydobywczym węgla brunatnego, rozwijającą się w tym regionie od wielu lat, jej modernizacja na tym obszarze jest bardzo pożądana.

Obszar 1.3.6. *Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego* dotyczy wsparcia racjonalnego wykorzystania zasobów (głównie turystycznych) danego obszaru, udostępniania zasobów kulturowych regionu oraz promocji i rozwoju turystyki przyjazdowej, m.in. związanej z potencjałem uzdrowiskowym.

- OFAK jest bogaty w walory przyrodnicze, w szczególności w obszary wodne – rzeka Warta oraz liczne jeziora połączone kanałami. Duże znaczenie dla subregionu ma turystyka pielgrzymkowa związana z występowaniem miejsc kultu (m.in. Sanktuarium Maryjne w Licheniu) o znaczeniu regionalnym, a nawet krajowym. Rozwijanie obecnego zagospodarowania turystycznego umożliwiłoby przyciągnięcie większej liczby turystów, a co za tym idzie, prowadziłoby do szybszego rozwoju regionu.

Drugim głównym obszarem, w ramach którego dokument odnosi się do badanego terenu jest kwestia obszarów problemowych. Za problemowe uznaje się tereny, w których następuje kumulacja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Wsparcie dla OFAK odbywałoby się w ramach kierunku 2.3. *Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze*. Działania mające na celu realizację tego kierunku dotyczą w szczególności wsparcia kapitału ludzkiego, modernizacji struktury gospodarczej, rozwoju infrastruktury technicznej, modernizacji obiektów użyteczności publicznej oraz wsparcia programów rewitalizacyjnych.

Konin uznany został jako miasto o średnim natężeniu problemów. Związane jest to ze stopniowym odchodzeniem od przemysłu ciężkiego, który w znacznym stopniu zdominował gospodarkę OFAK. Ze względu na wieloletnie związanie z przemysłem energetycznym lokalnej gospodarki, która obecnie ulega przekształceniom, zmienia się w sposób zasadniczy struktura lokalnego rynku pracy. Obecnie największe znaczenie ma wysokie bezrobocie, a także wysoki poziom migracji zawodowej. W związku z tym, w ramach OFAK muszą zostać przeprowadzone działania, które pozwolą na sprawniejszą realizację funkcji społeczno-gospodarczych.

Podsumowując, polityka regionalna oprócz rozwoju wielkich aglomeracji – centrów wojewódzkich, zakłada również wspieranie rozwoju pozostałych miast-ośrodków subregionalnych. Stanowią one uzupełniającą regionalną strukturę osadniczą. Wzmocnienie ich pozycji w regionie wpłynie pozytywnie na rozwój całego województwa. Ośrodki te tworzą centrum subregionu, które ma możliwość pozytywnego oddziaływania na otaczające je obszary, najczęściej wiejskie. Odbywa się to poprzez dyfuzję procesów rozwojowych na peryferia, dostarczanie miejsc pracy czy też różnorodnych usług publicznych.

2.1.2 Strategia Rozwoju Kraju 2020

Kolejnym dokumentem strategicznym szczebla krajowego, posiadającym nadrzędną pozycję wobec wszystkich dokumentów strategicznych niższych szczebli jest *Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*. W odróżnieniu od KSRR dokument ten zakreśla politykę rozwoju kraju, wskazuje strategiczne zadania państwa, których realizacja ma na celu wzmocnienie procesów rozwojowych.

Strategia w ogólnym zakresie wskazuje działania mające prowadzić do poprawy sytuacji gospodarczej całego kraju, bez wydzielenia oddzielnych zadań dotyczących poszczególnych pod- i subregionów. Podobnie jak w przypadku KSRR wskazywane są ogólne zalecenia dotyczące subregionów, obszarów funkcjonalnych oraz średniej wielkości ośrodków miejskich. Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę wybranych priorytetowych celów i kierunków interwencji publicznej wraz z implikacjami dla obszaru aglomeracji konińskiej.

Kierunek I.1.5. *Zapewnienie ładu przestrzennego* wskazuje na konieczność sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych, które obejmować będą obszary miejskie (głównie metropolitalne), wrażliwe rozwojowo, związane z wykorzystaniem zasobów naturalnych i innych.

- Mimo tego, że zapis dotyczy planów zagospodarowania przestrzennego istotne jest to, że zadaniem niniejszego Studium jest całościowe ujęcie obszaru funkcjonalnego. Jest to krok prowadzący do integracji funkcjonalnej powiatu konińskiego, co znacznie ułatwi opracowanie planu zagospodarowania obszaru w dalszej perspektywie.

Cel III.3. *Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych* zakłada nadanie szczególnej roli ośrodkom miejskim oraz ich otoczeniu, ze względu na zachodzące procesy rozprzestrzeniania rozwoju z centrów na peryferia. W związku z tym, polityka regionalna powinna być nakierowana na wykorzystanie potencjałów endogenicznych największych miast, ośrodków regionalnych i subregionalnych. Należy wykorzystać i rozwijać potencjał miast powiatowych mających możliwość przyciągania inwestycji, które z kolei są stymulatorem rozwoju całego obszaru funkcjonalnego, łącznie z terenami wiejskimi wokół miasta.

Kierunek III.3.3. *Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienie potencjału obszarów wiejskich* definiuje miasta regionalne, subregionalne i lokalne jako bieguny wzrostu, przez które impulsy rozwojowe

rozprzestrzeniają się na obszar całego województwa. Zakłada się prowadzenie działań na rzecz obszarów zdegradowanych oraz programów wsparcia powiązań miast z otaczającymi je terenami wiejskimi. Dla terenów wykorzystywanych rolniczo przewiduje się działania wspierające wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich.

- Konin, jako miasto o znaczeniu subregionalnym, stanowić powinno biegun wzrostu dla otaczających go terenów. Bardzo istotna w tym zakresie jest rola specjalizacji, która decyduje o konkurencyjności. W ramach OFAK należy wyróżnić najbardziej przyszłościowe sektory gospodarcze i na nich skoncentrować swoje działania. Ponadto OFAK może być beneficjentem programów kierowanych w celu poprawy integracji transportowej, która ma łączyć obszary miast z ich wiejskim zapleczem. Obszary rolnicze znajdujące się w granicach powiatu mogą zostać objęte działaniami prowadzącymi do dywersyfikacji gospodarczej, czyli wprowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej na te tereny.

Kierunek III.3.4. *Zwiększenie spójności terytorialnej* podobnie jak w przypadku KSRR wskazuje na istnienie obszarów zagrożonych marginalizacją ze względu na trwanie dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych.

- OFAK jako subregion o znacznym udziale przemysłu wydobywczego w gospodarce zaliczony jest do obszarów wymagających wsparcia. W związku ze zmniejszeniem tempa rozwoju na obszarach poprzemysłowych konieczne jest zastosowanie instrumentów restrukturyzacji rewitalizacji.

Podsumowując, w kontekście OFAK *Strategia Rozwoju Kraju 2020* zakłada wsparcie dla subregionów głównie w ramach integracji miast z otaczającym ich obszarem. Ośrodki subregionalne są definiowane jako bieguny wzrostu zarówno w skali lokalnej jak również regionalnej. Dokument wskazuje na konieczność wyznaczenia obszarów funkcjonalnych, co ma wspomóc zaprowadzenie ładu przestrzennego na danym obszarze.

2.1.3 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 jest dokumentem strategicznym stwarzającym krajowe ramy dla zagospodarowania przestrzennego. Największy nacisk położony jest na działania wprowadzające ład przestrzenny. Celem strategicznym dokumentu jest takie wykorzystanie przestrzeni, aby doprowadziło to do zwiększenia konkurencyjności, zatrudnienia oraz spójności społeczno-gospodarczej kraju.

KPZK zawiera zalecenia odnoszące się do subregionów w ogólnym zakresie, bez wskazywania konkretnych przypadków. Zakreśla również zasady oraz kierunki działań planistycznych odnoszących się do ośrodków miejskich i ich zaplecza. Na podstawie takich zapisów możliwe jest wyznaczenie prawdopodobnego wpływu dokumentu na sytuację w subregionie konińskim.

Kierunek 2.1.3. *Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych słabszych ośrodków miejskich* zakłada wspomaganie rozwoju miast średniej wielkości jako motorów wzrostu. Działania dotyczyć będą głównie wspomaganie funkcji gospodarczych i dotyczących dostępu do usług publicznych. Zapewnić ma to m.in. rozprzestrzenianie się rozwoju na obszary wiejskie.

- Miasto Konin można zaliczyć do grupy słabszych ośrodków miejskich. W związku z licznymi terenami wiejskimi leżącymi w OFAK należy wzmacniać potencjał centrum subregionu, aby procesy rozwojowe rozprzestrzeniały się na tereny przylegające.

Kierunek 2.1.4. *Wspomaganie procesów koncentracji urbanizacji w miastach średnich i wybranych małych* wiąże się ze wspieraniem obszarów wiejskich ze względu na istniejące powiązania między tymi obszarami. Dzięki wzmocnieniu tych zależności oraz spójności

możliwa będzie poprawa atrakcyjności terenów wiejskich zarówno jako miejsce do życia jak i miejsce inwestowania. Zakłada się również wsparcie spójnego rozwoju mniejszych miejscowości, które borykają się z jednakowymi problemami rozwojowymi.

- Istnieje konieczność wzmocnienia powiązań między Koninem a obszarem aglomeracji konińskiej. Konin jako ośrodek miejski o znaczeniu subregionalnym ma potencjał do stania się biegunem wzrostu dla całego subregionu.

Kierunek 2.1.5. *Wspomaganie restrukturyzacji obszarów wiejskich* wymaga podjęcia działań mających na celu wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju wsi z jednoczesnym wykorzystaniem ich wewnętrznego potencjału. Dostosowanie się do zmian powinno odbywać się w oparciu o lokalną specjalizację, wykorzystanie unikalnych walorów.

- W związku z tym, że większość terenów OFAK są to tereny wykorzystywane rolniczo, obszar ten wpisuje się w konieczność restrukturyzacji, zwiększenia produktywności działalności rolniczej. Subregion ma duży potencjał do rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej, istotną rolę odgrywać mogą walory turystyczne.

Kierunek 2.2.2. *Wspieranie rozwoju ośrodków subregionalnych*, zakłada wspieranie miast o znaczeniu w skali regionalnej jako katalizatorów tworzenia pozarolniczych funkcji oraz jako aktywizatorów działalności gospodarczej subregionu.

- OFAK jako ośrodek subregionalny wraz z otoczeniem wpisuje się w zakres przedstawionego działania. Nacisk na wsparcie miast o średniej wielkości jest dużą szansą dla Konina, a także dla otaczających go gmin.

Kierunek 2.2.3. *Integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów wiejskich* wskazuje m.in. na konieczność wzmocnienia procesów dyfuzji rozwojowych z miasta na obszary otaczające poprzez rozwój sieci komunikacyjnych, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej terenów wiejskich czy poprawę jakości usług publicznych.

- Integracja przestrzenna Konina i przylegających obszarów wiejskich w ramach obszaru funkcjonalnego może zostać wzmocniona m.in. dzięki wskazaniu terenów inwestycyjnych na terenie całego OFAK oraz poprzez dodatkowe programy mające na celu poprawę integralności terenów rolniczych z okolicznymi miastami.

Kierunek 2.2.4. *Wspomaganie rozwoju specjalizacji terytorialnej* ma za zadanie wspomaganie rozwoju gospodarczego z wykorzystaniem zasobów endogenicznych danego obszaru.

- Unikalny charakter OFAK, dzięki zapleczu surowcowo-energetycznemu, licznym walorom przyrodniczym oraz korzystnym położeniu ma predyspozycje do rozwoju specjalizacji terytorialnych.

Kierunek 2.3.2. *Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych* zakłada przywrócenie obszarom zdegradowanym funkcji społeczno-gospodarczych i zapewnienie możliwości ich ponownego wykorzystania i zagospodarowania.

- Obszar OFAK wpisuje się w ten kierunek jako obszar przemysłowy, z dużą powierzchnią terenów pokopalnianych.

Kierunek 3.1.3. *Poprawa dostępności ośrodków subregionalnych oraz obszarów wiejskich* wskazuje potrzebę poprawy powiązań największych miast z ośrodkami subregionalnymi.

- W OFAK poprawy wymagają połączenia komunikacyjne o kierunku północ-południe. Mimo wszystko położenie w przestrzeni regionu i kraju uznać można za korzystne ze względu na przebieg autostrady A2 przez obszar aglomeracji.

Kierunek 4.7. *Zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych* wprowadza konieczność ochrony najważniejszych dla kraju złóż kopalin.

- W związku z występowaniem złóż węgla brunatnego w OFAK, dokument wskazuje konieczność sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów przeznaczonych pod eksploatację.

W związku z przejściem polityki Unii Europejskiej do zintegrowanego podejścia terytorialnego zakłada się wydzielenie obszarów funkcjonalnych. Założeniem ich tworzenia jest konieczność stosowania podobnego zestawu działań związanego ze wspólnymi cechami geograficznymi.

- OFAK zalicza się do grupy miejskich obszarów funkcjonalnych z ośrodkiem subregionalnym jako centrum obszaru. Wskazaniem wynikającym z KPZK jest możliwość opracowania strategii i planu zagospodarowania obszaru funkcjonalnego ośrodka regionalnego, co warunkuje powstanie niniejszego *Studium*.

Podsumowując, KPZK podobnie jak dwa poprzednie dokumenty ogólnie wskazuje kierunki rozwoju subregionów (w tym OFAK) w zakresie zagospodarowania przestrzennego. Głównymi zaleceniami w tej dziedzinie jest wspieranie rozwoju ośrodków subregionalnych, które mają pełnić funkcję katalizatorów, inkubatorów rozwoju gospodarczego. Wskazuje się również na dużą rolę specjalizacji terytorialnej, która poprzez wykorzystanie zasobów wewnętrznych ma zapewnić poprawę sytuacji gospodarczej. W KPZK wskazano potrzebę wyznaczania obszarów funkcjonalnych wraz z opracowaniem dla nich dokumentów strategicznych, co jest uzasadnieniem wykonania *Studium*.

2.1.4 Inne dokumenty szczebla krajowego

Dokumentem szczebla krajowego, który dotyczy jedynie wybranej grupy regionów, w tym województwa wielkopolskiego, jest **Strategia Rozwoju Polski Zachodniej**. Opracowanie odnosi się do województwa dolnośląskiego, lubuskiego, opolskiego, wielkopolskiego oraz zachodniopomorskiego, a jego stworzenie zostało zainicjowane przez te województwa. Samorządy województw dostrzegły potrzebę integracji działań wykraczających poza pojedynczy region. Dokument ten w kwietniu 2014 r. został przyjęty przez Radę Ministrów, jednak nie jest jeszcze udostępniona jego oficjalna końcowa wersja. Głównym celem strategii jest wzmocnienie mocnych stron obszaru Polski Zachodniej i niwelowanie jej głównych barier rozwojowych. Zwraca się uwagę na korzystne położenie, łączące Europę Środkową i Zachodnią oraz na występowanie w makroregionie czynników sprzyjających rozwojowi gospodarki innowacyjnej i opartej na wiedzy.

W strategii nie znajdują się konkretne odniesienia do subregionu konińskiego, podobnie jak w innych dokumentach strategicznych na szczeblu krajowym. Do obszaru aglomeracji odniesienie mogą mieć zapisy dotyczące zwiększenia dostępności transportowej i spójności terytorialnej, wzmocnienia mobilizacji przedsiębiorstw do generowania i absorbowania innowacji czy też wzrostu atrakcyjności turystycznej. Działania w ramach makroregionu mają być skoncentrowane również na tworzeniu zachęt do inwestowania, wspólnych produktów turystycznych służących rozwojowi tego sektora oraz na lepszym wykorzystaniu istniejącego potencjału naukowo-badawczego.

Kolejnym dokumentem, który jest w fazie opracowywania jest **Krajowa Polityka Miejska**², której zadaniem jest kompleksowa regulacja spraw związanych z rozwojem miast. Dokument zawiera wyzwania, jakim muszą sprostać obszary miejskie, propozycje celów polityki miejskiej i zasady jej prowadzenia. Nadrzędne znaczenie ma zrównoważony rozwój miast wraz z ich obszarem funkcjonalnym. Obszar Aglomeracji wpisuje się w cele polityki miejskiej, przede wszystkim poprzez funkcję Konina jako ośrodka subregionalnego oraz obszaru wymagającego rewitalizacji. Szczególną wagę przywiązuje się do wspierania dyfuzji rozwoju z ośrodków subregionalnych na obszary wiejskie, które je otaczają. OFAK wpisuje się w takie działania, obszar wymaga integracji przestrzennej i rozwijania realizacji miasto-wieś. Dużo uwagi w dokumencie jest poświęcone rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich i terenów przemysłowych oraz koncentracji na niskoemisyjności i efektywności energetycznej, które to działania planowane są w OFAK.

2.1.5 Podsumowanie

Dokumenty szczebla krajowego w bardzo ogólnym zakresie przedstawiają kierunki rozwoju OFAK, bez brania pod uwagę uwarunkowań danego obszaru. Wyróżnić można następujące założenia dokumentów:

- Wspieranie rozwoju ośrodków subregionalnych – jako inkubatory rozwoju, poprawa połączeń komunikacyjnych z miastami o znaczeniu regionalnym i krajowym,
- Wzmocnienie powiązań ośrodków subregionalnych z ich otoczeniem – integracja przestrzenna, umacnianie potencjału obszarów wiejskich i wspieranie rozprzestrzeniania się rozwoju z miast na peryferia, przy czym dużą rolę odgrywać mają połączenia komunikacyjne i gospodarcze,
- Restrukturyzacja obszarów wiejskich,
- Specjalizacja regionalna – rozwój tzw. *smart specialisation*, czyli koncentracja regionalna na branżach priorytetowych,
- Potrzeba delimitacji obszarów funkcjonalnych – zapewnienie ładu przestrzennego,
- Wzmacnianie innowacyjności i rozwój potencjału naukowo-badawczego,
- Prowadzenie działań rewitalizacyjnych na zdegradowanych obszarach miejskich i terenach przemysłowych.

² *Krajowa Polityka Miejska*. Projekt, wersja I, marzec 2014 r.

2.2 Dokumenty szczebla regionalnego

Wojewódzkie dokumenty strategiczne zakreślają działania mające doprowadzić do rozwoju województwa i poprawy jego sytuacji społeczno-gospodarczej. Wzrost potencjału regionu ma opierać się na wykorzystaniu jego warunków endogenicznych i przezwycięzeniu możliwych zagrożeń. Celem prowadzenia polityki regionalnej jest integrowanie zasobów, koordynacja działań oraz pobudzanie i wzmacnianie czynników wzrostu.

Dokumenty szczebla wojewódzkiego oprócz ogólnych zapisów dotyczących planowanych kierunków rozwoju województwa wielkopolskiego zawierają bardziej szczegółowe informacje, dotyczące powiatu konińskiego. W stosunku do Konina, ośrodka subregionalnego, dawnego miasta wojewódzkiego, implikacje polityki regionalnej mają wpływ na trzech poziomach – odniesienia do subregionów i obszarów funkcjonalnych (analogicznie jak w przypadku dokumentów krajowych) oraz poprzez bezpośrednie odwołanie do danego obszaru.

Analizie poddano *Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r.*, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego z 2010 r.* oraz *Regionalną Strategię Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020*.

2.2.1 Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r.

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku posiada swoją zaktualizowaną wersję, na której przeprowadzono analizę. Dokument ten jest narzędziem polityki regionalnej prowadzonej przez samorządy województwa i wskazuje główne kierunki rozwoju regionu.

Strategia Rozwoju Województwa, jako dokument szczebla regionalnego ma węższy zakres działania niż strategie krajowe, w związku z czym często występują bezpośrednie odniesienia do OFAK. Również w przypadku tego dokumentu najważniejszym kontekstem dla OFAK są wskazania dla subregionów, ośrodków subregionalnych oraz ogólne cele i kierunki działania możliwe do implementacji w subregionie konińskim.

Cel operacyjny 1.1. *Zwiększenie spójności sieci drogowej* zakłada przede wszystkim modernizację istniejących połączeń, rozbudowę istniejącej sieci dróg czy budowę obwodnic większych miast. Działania mają prowadzić do zwiększenia potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów regionu.

- ➔ Zapis ten wobec Konina może implikować zwiększeniem wewnętrznej spójności transportowej. Jest to szansa na skrócenie czasu dojazdu do wybranych terenów obszaru i będzie czynnikiem zwiększającym atrakcyjność obszaru pod względem lokalizacji inwestycji.

Cel operacyjny 1.4. *Lepsze wykorzystanie dróg wodnych* dotyczy zwiększenia roli transportu wodnego w zakresie turystyki i transportu towarów.

- ➔ Największe znaczenie dla OFAK ma działanie zakładające rewitalizację „Wielkiej Pętli Wielkopolski”, której trasa biegnie przez tereny powiatu konińskiego. Na obszarze Aglomeracji znajdują się śluzy, które w najbliższych latach będą modernizowane.

Cel operacyjny 1.6. *Rozwój komunikacji lotniczej* wskazuje na potrzebę rozwoju transportu lotniczego jako podstawowego elementu infrastruktury komunikacyjnej całego regionu.

- Wsparcie lotnisk i lądowisk rozmieszczonych na terenie OFAK, głównie lotniska o charakterze uzupełniającym w Kazimierzu Biskupim

Cel operacyjny 2.4. *Wykorzystanie, racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz ograniczenie skutków ich eksploatacji* zakłada konieczność minimalizacji konfliktów powstałych podczas eksploatacji złóż głównie w dziedzinie ochrony środowiska, działalności gospodarczej i rolniczej oraz mieszkalnictwa. Wskazuje się również na wykorzystanie źródeł geotermalnych.

- OFAK obejmuje obszary wieloletniej eksploatacji i występowania kopalin, przez co wymaga szeregu działań rewitalizacyjnych i rekultywacyjnych terenów pokopalnianych oraz ochrony kluczowych złóż przed zabudową.

Cel operacyjny 4.2. *Wzmocnienie biegunów wzrostu w subregionach* ma spowodować zmniejszenie różnicy rozwojowej między metropolią poznańską a pozostałymi częściami województwa.

- Konin wymieniony jest jako jeden z ośrodków subregionalnych w regionie, wymagających wsparcia w związku z funkcją rozprzestrzeniania rozwoju z Poznania na tereny otaczające.

Cele operacyjne 5.1. *Wsparcie ośrodków lokalnych* oraz 5.2. *Rozwój obszarów wiejskich* dotyczą wsparcia rozwoju mniejszych obszarów miejskich i terenów wiejskich, głównie poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej czy wsparcie gospodarki. Dodatkowo dla terenów wiejskich zakłada się wsparcie sektorów pozarolniczych, rozwój agroturystyki czy zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

- W przypadku OFAK są to tereny otaczające miasto Konin, zarówno miejskie ośrodki o znaczeniu lokalnym, jak również tereny wiejskie wymagające działań restrukturyzacyjnych.

Cel strategiczny 6. *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu* zakłada przede wszystkim wzrost innowacyjności regionu. Aby osiągnąć ten cel należy postawić nacisk na rozwój zdiagnozowanych inteligentnych specjalizacji, a także poziomu usieciowienia podmiotów istotnych z punktu widzenia lokalnej gospodarki.

- W te działania dobrze wpisuje się OFAK, ze względu na potrzebę budowania potencjału mającego przyciągnąć potencjalnych inwestorów. Wzmocnienie potencjału gospodarczego, czyli m.in. wzrost udziału sektora naukowo-badawczego, instytucji otoczenia biznesu, zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw, powstawanie klastrów i innych sieci gospodarczych, tworzenie warunków dla rozwoju inteligentnych specjalizacji czy przygotowanie terenów inwestycyjnych stwarza ofertę dla inwestorów.

Cel operacyjny 9.6. *Rozwój współpracy terytorialnej* wskazuje na konieczność integracji działań rozwojowych w celu uzyskania lepszych rezultatów. Współpraca powinna mieć charakter zarówno wewnętrzny jak i zewnętrzny oraz powinna przebiegać między różnymi partnerami.

- Taki zapis wskazuje na celowość opracowania *Studium* dla OFAK, w ramach którego zintegrowano działania wielu aktorów, gmin o różnych funkcjach i na różnym szczeblu.

Podsumowując, regionalna strategia rozwoju odnosi się do OFAK w sposób ogólny, jako do subregionu oraz w rozbiciu na obszary wiejskie i miejskie. Jednak w przeciwieństwie do

dokumentów krajowych znaleźć można konkretne przykłady sugerowanych działań dla OFAK, m.in. w zakresie wzmocnienia ośrodków lokalnych, czy wskazania sposobów gospodarowania zasobami kopalin poprzez racjonalizację wydobycia i ograniczenie jego skutków. OFAK jest znaczącym obszarem w skali województwa wielkopolskiego, dlatego zapisy strategii często wskazują działania odnoszące się specjalnie do tych terenów.

2.2.2 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego z 2010 r.

Celem *Planu Zagospodarowania Województwa Wielkopolskiego* jest wprowadzenie do regionu zasady zrównoważonego rozwoju przestrzennego. Dokument wskazuje priorytety zagospodarowania przestrzennego w kilku podstawowych dziedzinach funkcjonowania regionu – ochrona przyrody, transport i infrastruktura oraz mieszkalnictwo. Zawarte są w nim wytyczne, które każda gmina przygotowująca studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zobowiązana jest wziąć pod uwagę.

Część tekstowa PZPWW zawiera obszary tematyczne w ramach których wskazane są planowane działania wraz z konkretnym wskazaniem, jakich terenów dotyczy. W dokumencie odnaleźć można identyfikację głównych planowanych kierunków rozwoju OFAK. Ze względu na odmienną od poprzednich budowę dokumentu³ wskazano jedynie odniesienia do OFAK znacznie wpływające na kierunki rozwoju obszaru:

- Wskazana jest stopniowa restrukturyzacja Konińskiego Obszaru Przemysłowego wraz z terenami otaczającymi w celu złagodzenia skutków ograniczenia wydobycia węgla brunatnego i stopniowej likwidacji przedsiębiorstw kompleksu paliwowo-energetycznego.
- Rejon konińsko-turecki wskazany jako obszar o szczególnych uwarunkowaniach ze względu na ewentualny negatywny wpływ kopalni odkrywkowych węgla brunatnego na środowisko, strukturę osadniczą czy układ komunikacyjny.
- Współwystępowanie górnictwa odkrywkowego i rekreacji wpływa na konieczność rekultywacji terenów pokopalnianych.
- Konin zaliczony do ośrodków ponadregionalnych i regionalnych, w których preferowane jest wspieranie ich zasobów endogenicznych i polifunkcyjności. Rozwój tych ośrodków skutkować będzie dyfuzją procesów rozwojowych na tereny peryferyjne.
- Uzupełniający i wspomagający, w stosunku do Poznania, charakter lotniska subregionalnego w Kazimierzu Biskupim. PZPWW zakłada rozwinięcie jego funkcji do obsługi ruchu pasażerskiego i towarowego.
- Przebudowa istniejących w OFAK szlaków wodnych w celach ich wykorzystania do transportu pasażerskiego i towarowego.
- Wskazanie wysokiego potencjału rozwojowego obszaru Konina i gmin otaczających. Głównie ze względu na korzystne położenie przy autostradzie A2 i lokalizację dwóch węzłów autostradowych w granicach powiatu. Stwarza to możliwość rozwoju przestrzennego w kierunku południowym i rozwoju gospodarczego. Dzięki dynamicznemu rozwojowi i posiadaniu dużego potencjału wewnętrznego obszar ten ma szansę stać się trzecim gospodarczym biegunem wzrostu regionu.
- Wspieranie rozwoju wielofunkcyjnego obszarów wiejskich z wykorzystaniem lokalnych zasobów środowiskowych i społeczno-gospodarczych
- Rozwój turystyki kwalifikowanej i ekstremalnej na terenach pokopalnianych OFAK. Wzrost udziału masowego wypoczynku weekendowego w okolicy większych miast, a na terenach odległych od większych ośrodków miejskich, na obszarach o dużych

³ Najważniejszymi elementami dokumentu są mapy. Informacje w nich zawarte zostały wykorzystane w dalszej części *Studium*, w części dotyczącej uwarunkowań rozwoju

walorach przyrodniczych, zakłada się rozwój wypoczynku pobytowego i agroturystyki. Wskazanie na rozwój sportów wodnych na największych jeziorach.

- Koncentracja usług ponadlokalnych, instytucji naukowo-badawczych i otoczenia biznesu w ośrodkach regionalnych.
- Stworzenie centrum logistycznego w Koninie w celu zmniejszenia przewożonej masy towarowej.
- Dalsza eksploatacja części złóż węgla brunatnego występujących w granicach OFAK.
- Promocja zabytków i obiektów sakralnych w OFAK (Konin, Bieniszew, Kazimierz Biskupi, Licheń Stary) jako elementów środowiska kulturowego mogących prowadzić do rozwoju gospodarczego obszaru.
- Włączono OFAK do Wschodniego Obszaru Problemowego województwa wielkopolskiego, co wiąże się z:
 - Koniecznością rekultywacji terenów zdegradowanych przez eksploatację węgla brunatnego.
 - Nastawieniem na wielofunkcyjne kierunki rozwoju, odejście od gospodarki opartej na energetyce i górnictwie.
- Koncentracja funkcji logistycznych w OFAK, wzrost rangi centrum logistycznego w gminie Stare Miasto do rangi centrum regionalnego.

Podsumowując, dokument wskazuje na wzrost znaczenia OFAK w skali regionu, Konin jest ośrodkiem miejskim o znaczeniu regionalnym. Plan zwraca uwagę przede wszystkim na konieczność restrukturyzacji gospodarki obszaru, zmierzającej do ograniczenia roli przemysłu kopalnianego i wzrostu roli usług i nastawienia na wielofunkcyjne kierunki rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem działalności logistycznej. Równocześnie dużą rolę w OFAK odgrywać będzie turystyka i rekreacja, w oparciu zarówno o tereny cenne przyrodniczo jak również z wykorzystaniem terenów pokopalnianych w celach rekreacyjnych.

2.2.3 Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020

Bardzo ważnym dokumentem w kwestii rozwoju gospodarczego jest Regionalna Strategia Innowacji. Oprócz ogólnych koncepcji i założeń polityki innowacyjnej dla Wielkopolski i wskazania modelu rozwoju w oparciu o innowacje strategia ma zidentyfikować inteligentne specjalizacje (ang. *smart specialisation*) danego regionu, co jest koordynowane przez Departament Gospodarki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

Inteligentna specjalizacja jest wyróżnikiem danego regionu w skali kraju, wskazuje dziedziny rozwoju, na podstawie których region osiągnie przewagę konkurencyjną. Wyznaczenie specjalizacji umożliwi korzystanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2014-2020 w zakresie inwestycji na innowacje.

Województwo wielkopolskie nie posiada jeszcze zatwierdzonych inteligentnych specjalizacji, do tej pory na podstawie badań dominujących branż regionu, potrzeb innowacyjnych przedsiębiorstw oraz specjalizacji naukowej regionu zostały wytypowane wstępne obszary specjalizacji regionu, do których należą⁴:

- Specjalizacje gospodarcze
 - rolnictwo i leśnictwo, ze szczególnym uwzględnieniem: produkcja rolna, przetwórstwo spożywcze, produkcja drewna i papieru;
 - informatyka, ze szczególnym uwzględnieniem: produkcja komputerów i elektroniki, działalność telekomunikacyjna i informatyczna;
 - przetwórstwo przemysłowe, ze szczególnym uwzględnieniem: produkcja i naprawa maszyn, produkcja mebli, transport i gospodarka magazynowa,

⁴ Innowacyjna Wielkopolska, *Inteligentne specjalizacje regionalne*, [w:] <http://iw.org.pl/pl/inteligentne-specjalizacje> - stan na kwiecień 2014

- produkcja samochodów i sprzętu transportowego, produkcja chemiczna, produkcja metali i wyrobów metalowych;
- Specjalizacje naukowe
 - biotechnologia, ze szczególnym uwzględnieniem: mikroorganizmy i inżynieria genetyczna;
 - informatyka, ze szczególnym uwzględnieniem: komputery i zautomatyzowane systemy biznesu, technologia komunikacyjna;
 - nauki materiałowe, ze szczególnym uwzględnieniem: komputery i zautomatyzowane systemy biznesu.

2.2.4 Podsumowanie

Dokumenty szczebla regionalnego zawierają ogólne zalecenia rozwojowe odnoszące się do ośrodków subregionalnych, obszarów wiejskich i obszarów funkcjonalnych, w które w różnym zakresie wpisuje się OFAK. Ogólnym zaleceniem dokumentów jest wspieranie rozwoju ośrodków o znaczeniu regionalnym, co ma powodować rozprzestrzenianie się rozwoju na tereny otaczające te ośrodki. Znajdują się tu również konkretne odniesienia do OFAK, szczególnie jako obszaru problemowego, w którym znajdują się obszary z jednej strony cenne przyrodniczo i bogate w walory turystyczne, a z drugiej strony obszary eksploatacji węgla brunatnego.

Na podstawie wyżej wymienionych dokumentów można wydzielić kilka głównych kierunków rozwoju OFAK zakreślonych na szczeblu regionalnym.

- Turystyka i rekreacja – w dwojakim rozumieniu: z jednej strony wykorzystanie walorów turystycznych (naturalnych i antropogenicznych), a z drugiej strony ograniczenie skutków eksploatacji węgla kamiennego poprzez rozwój funkcji rekreacyjnych na terenach pokopalnianych.
- Logistyka – węzły autostrady A2 na terenie OFAK mogą stanowić katalizator rozwoju, a miejscowości położone w pobliżu mogą stać się centrami logistycznymi (z głównym wskazaniem Konina).
- Wielofunkcyjny rozwój terenów otwartych – wspieranie pozarolniczej działalności produkcyjnej i usługowej oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym wskazaniem na energię wiatrową.

2.3 Dokumenty szczebla lokalnego

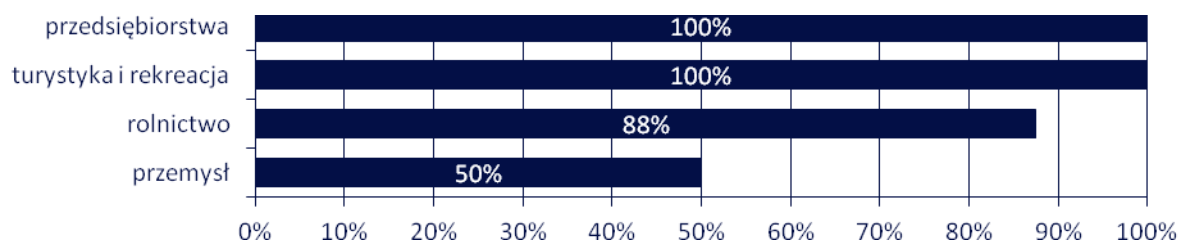
Analizowanymi dokumentami szczebla lokalnego były dokumenty strategiczne gmin OFAK oraz powiatu konińskiego. Stanowiły one najliczniejszą grupę spośród wszystkich analizowanych dokumentów strategicznych. Każda z gmin posiada co najmniej dwa dokumenty – strategię rozwoju gminy oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Część jednostek samorządu lokalnego posiadała również inne dokumenty, m.in. plany rozwoju lokalnego czy programy rewitalizacji, które zostały wzięte pod uwagę przy analizie kierunków rozwoju danych jednostek. Szczegółowej analizie poddano 16 strategii rozwoju oraz 16 studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Są to najważniejsze dokumenty, określające ogólną politykę rozwoju gminy (strategia) oraz koncepcję rozwoju przestrzennego gminy (studium).

Analiza dostarczyła informacji o planowanych kierunkach rozwoju jednostek terytorialnych. Warto jednak zauważyć, że część obowiązujących dokumentów powstała ponad dziesięć lat temu, w związku z czym poziom ich aktualności jest dość niski. Sposób analizy dokumentów lokalnych znacznie różnił się od analizy dokumentów szczebla regionalnego i krajowego, ze względu na znacznie większą ich szczegółowość i bezpośrednie odniesienie do OFAK. Głównym celem było wyodrębnienie głównych kierunków rozwoju gmin i powiatu, wynikających ze strategii oraz określenie głównych działań w ramach poszczególnych dziedzin funkcjonowania gmin i powiatu.

2.3.1 Kierunki rozwoju w wybranych dziedzinach

Dziedziny w ramach których wykonano analizę są to elementy rozwoju gospodarczego, do których zaliczono: transport (podział na: samochodowy, pieszy i rowerowy, wodny, komunikację zbiorową), gospodarkę (podział na: infrastrukturę, przemysł, rolnictwo, turystykę i rekreację, przedsiębiorstwa, inne), stan zagospodarowania (w podziale na: mienie komunalne, tereny inwestycyjne), występowanie kontekstu aglomeracji w dokumentach, plany stworzenia stref przyspieszonego rozwoju gospodarczego oraz planowane działania w celu przyciągnięcia inwestorów. Poniższy wykres przedstawia częstość wskazań w dokumentach strategicznych (strategie rozwoju oraz studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) poszczególnych dziedzin, jako tych, które należy rozwijać.

Rysunek 1. Częstość wskazań kierunków rozwoju jednostek OFAK

Źródło: Opracowanie własne, N=16

Wszystkie jednostki, przynajmniej w jednym z dokumentów strategicznych, zaplanowały rozwój przedsiębiorczości oraz turystyki i rekreacji. Każda gmina wskazuje na dużą rolę rolnictwa w rozwoju, natomiast w mieście Konin oraz w gminie Stare Miasto rolnictwo nie stanowi głównej osi rozwoju jednostki. Działalność związaną z przemysłem planuje połowa

jednostek OFAK. Poniżej przedstawiono wskazania dotyczące rozwoju poszczególnych dziedzin, znajdujące się w dokumentach strategicznych gmin i powiatu OFAK.

Rolnictwo – zdecydowana większość gmin wskazuje na potrzebę rozwoju rolnictwa, ze względu na korzystne warunki glebowe na większości obszarów. Warunkiem jest jednak jego modernizacja, m.in. poprzez wprowadzenie produkcji żywności ekologicznej, grup producenckich czy przetwórstwa rolno-spożywczego. Jednostki OFAK zakładają wsparcie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, poprzez wprowadzenie na tereny wiejskie działalności pozarolniczej.

Przedsiębiorczość – w każdym z analizowanych dokumentów znajdowały się zapisy wskazujące na konieczność wspierania przedsiębiorczości. Jednostki samorządu lokalnego wymieniały różnorodne formy aktywizacji działalności gospodarczej na swoim terytorium, m.in. wprowadzenie ulg podatkowych, wspieranie rozwoju i współpracy z instytucjami otoczenia biznesu czy wydzielanie stref aktywizacji gospodarczej. Chęć pozyskania nowych inwestorów pojawia się prawie w każdym dokumencie strategicznym.

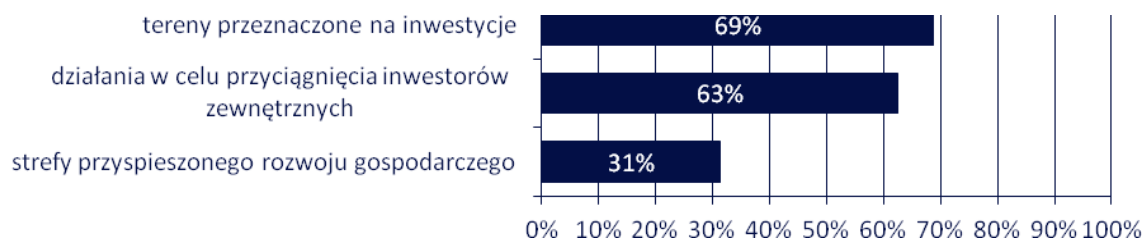
Turystyka i rekreacja – zajmuje bardzo ważne miejsce w rozwoju wszystkich jednostek wchodzących w skład OFAK, ze względu na duże walory przyrodnicze obszaru (znaczna powierzchnia terenów chronionych i jezior) oraz na konieczność rekultywacji terenów pokopalnianych. Zwraca się uwagę na możliwości rozwoju agroturystyki ze względu na rozległe rolnicze i cenne przyrodniczo tereny. Warto również zwrócić uwagę na plany powiatu konińskiego w zakresie rozwoju turystyki nastawionej na obsługę turystów w wieku 50+.

Przemysł – część gmin zakłada stopniowe odejście od przemysłu związanego z wydobyciem węgla brunatnego, jednak na niektórych obszarach zakłada się dalszą jego eksploatację.

Kapitał społeczny – w dokumentach strategicznych znajdują się wskazania dotyczące konieczności dostosowania lokalnej siły roboczej do zmian planowanych w strukturze gospodarczej obszaru. Zakłada się m.in. przekwalifikowanie mieszkańców, doszkalanie, wprowadzenie kształcenia ustawicznego czy wspieranie doradztwa biznesowego mającego pomóc w zakładaniu własnej działalności gospodarczej.

Nowe technologie – jedynie miasto Konin i powiat koniński ziemski wskazują na potrzebę rozwoju nowych technologii i wzrostu innowacyjności gospodarki. Wiąże się to ze wspieraniem rozwoju działalności gospodarczych nowoczesnych technologii, jak również z umocnieniem funkcji naukowo-badawczej miasta.

Rysunek 2. Częstość wskazań kierunków rozwoju jednostek OFAK związanych z pozyskiwaniem inwestorów

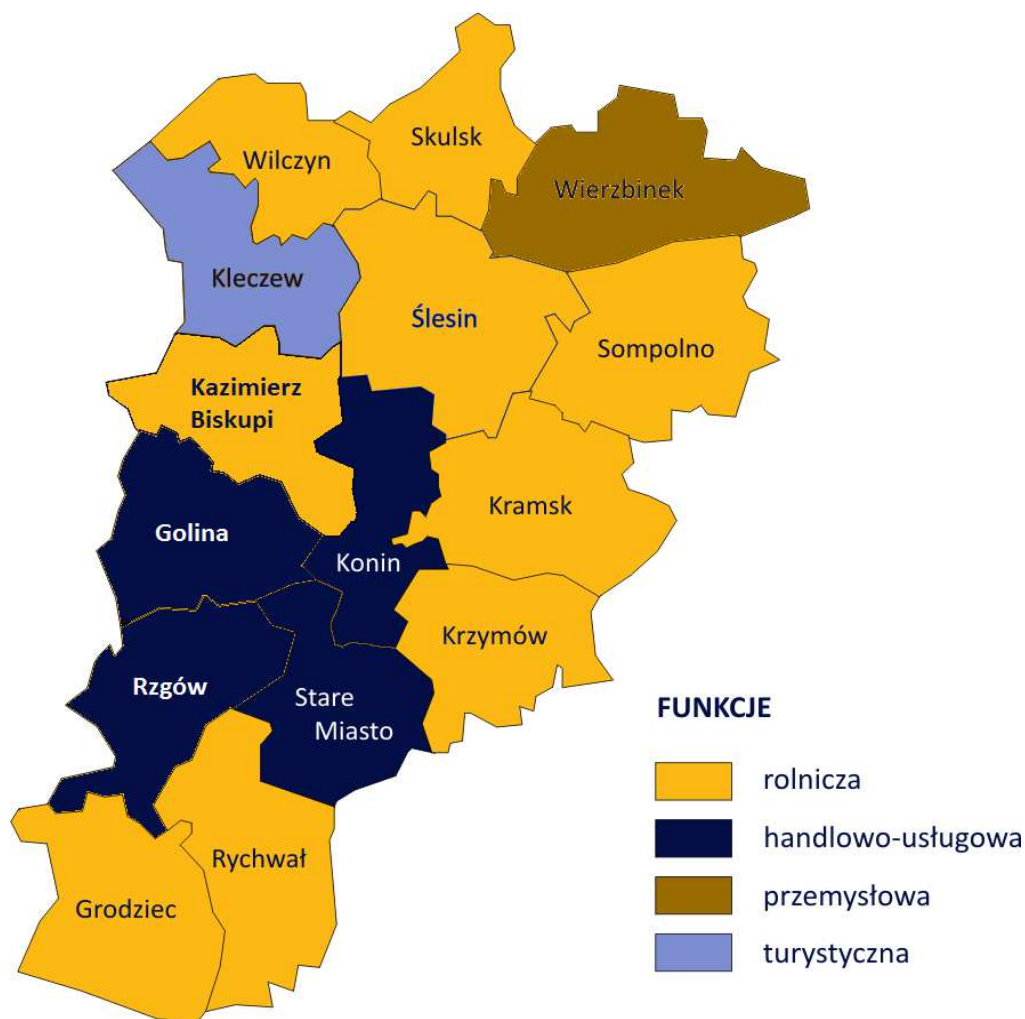
Źródło: Opracowanie własne, N=16

Szczegółowe zestawienie wykonano dla kierunków rozwoju związanych z pozyskiwaniem inwestorów przez gminy i powiat, ze względu na charakter opracowanego Studium. Prawie 70% jednostek wskazało chęć wyznaczenia specjalnych terenów przeznaczonych na inwestycje, przy czym niewiele mniej – 63% podaje konkretne działania mające przyciągnąć inwestora na teren ich gminy bądź powiatu. Jedynie 31% jednostek zakłada utworzenie specjalnych stref rozwoju gospodarczego.

2.3.2 Priorytetowe kierunki rozwoju poszczególnych gmin

Po przeanalizowaniu 32 dokumentów strategicznych dla 16 jednostek samorządu lokalnego w OFAK, można wyłonić główne kierunki rozwoju poszczególnych jednostek. Każda z 15 gmin charakteryzuje się odmiennymi uwarunkowaniami rozwoju i dąży do osiągnięcia różnych celów rozwojowych. Możliwe jest jednak wytypowanie niektórych zbieżnych założeń, dzięki czemu powstają obszary o podobnych funkcjach. Należy jeszcze raz zwrócić uwagę na to, że niektóre dokumenty strategiczne mają nawet 14 lat, a przedstawione dane należy uznać za przybliżone.

Rysunek 3. Główne planowane funkcje w powiecie konińskim

Źródło: Opracowanie własne

Powyższa mapa przedstawia najważniejsze kierunki rozwoju gmin, które wyłaniają się z dokumentów strategicznych. Najczęstszym przypadkiem jest sytuacja, w której gminy wskazują kilka głównych kierunków, rzadko skupiają się jedynie na rozwoju jednej gałęzi gospodarki. W OFAK odrębną grupę gmin stanowią jednostki, przez których terytorium przebiega autostrada A2, stawiają one głównie na rozwój funkcji handlowo-usługowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji logistycznej. Pozostałe tereny w większości chcą rozwijać poprzez funkcję rolniczą, ze względu na znaczny areał gruntów wysokiej jakości. Wyjątkami są gminy – Kleczew oraz Wierzbiniek. Gmina Kleczew zakłada dynamiczny rozwój sektora turystycznego, związany z koniecznością rekultywacji terenów, na których zakończyła się eksploatacja węgla brunatnego. Gmina stawia głównie na stopniowe odchodzenie od przemysłu ciężkiego i koncentrację na turystyce i rekreacji. Z kolei gmina Wierzbiniek, położona na północnym-wschodzie OFAK wskazuje chęć rozwoju przemysłu odkrywkowego, ze względu na uruchomienie odkrywki Tomisławice w 2008 roku (planowana eksploatacja do 2030 r.). Warto również zwrócić uwagę na miasto Konin, które jako jedyne ma zapisy w dokumentach strategicznych zakładające rozwój działalności gospodarczych nowoczesnych technologii i wzmocnienie funkcji naukowo-badawczej miasta.

Dokumentem, który został dodatkowo wzięty pod uwagę była *Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej*. Jej główne cele strategiczne to: 1) Integracja lokalna, 2) Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej, 3) Poprawa

dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno-magazynowej, 4) Rozwój obszarów wiejskich, 5) Integracja produktów turystyki kulturowej, wypoczynkowej i pielgrzymkowej w oparciu o warunki naturalne (w tym wody geotermalne i dziedzictwo kulturowe), 6) Poprawa warunków życia i pracy przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych.

Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego szczególne znaczenie mają następujące zapisane działania:

- Powołanie centrum obsługi inwestora / COI
- Powołanie centrum obsługi importerów i eksporterów COIE
- Wspólna promocja inwestycyjna
- Program na rzecz integracji i umiędzynarodowienia MŚP Aglomeracji
- Opracowanie i wdrożenie inteligentnych specjalizacji gospodarki Aglomeracji Konińskiej
- Integracja i intensyfikacja działań instytucji otoczenia biznesu
- Budowa infrastruktury dla transportu multimodalnego
- Wprowadzenie systemu bodźców ekonomicznych dla przedsiębiorstw z branży logistyczno-magazynowej
- Rozwój sektora produkcji i przetwórstwa zdrowej żywności (w tym produktów lokalnych)
- Wspieranie rozwoju grup producenckich
- Wykreowanie produktów turystycznych i budowa spójnej oferty w skali Aglomeracji
- Rozbudowa aglomeracyjnej infrastruktury turystycznej
- Wsparcie aktywizacji zawodowej osób po 50. roku życia

3 Analiza uwarunkowań rozwoju gospodarczego

Część dotycząca uwarunkowań rozwoju gospodarczego zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej (OFAK). Opisane elementy, mające bezpośrednie oraz pośrednie odniesienia do rozwoju gospodarczego, przedstawiają obraz badanego regionu w kontekście zarówno wojewódzkim jak i krajowym. Uwarunkowania rozwoju podzielone zostały na kilka głównych dziedzin, kluczowych do prawidłowego zdiagnozowania czynników mogących mieć wpływ na poprawę sytuacji gospodarczej. Zaprezentowana diagnoza daje podstawy do wykreowania głównych kierunków rozwoju badanego obszaru.

3.1 Uwarunkowania lokalizacyjne

Korzystne położenie i połączenia komunikacyjne są jednym z ważniejszych czynników rozwoju jednostek samorządu terytorialnego. Pierwszym z elementów o którym należy wspomnieć mówiąc o OFAK jest jego centralne usytuowanie na mapie kraju. Daje to możliwość stworzenia powiązań komunikacyjnych zapewniających połączenie z każdym regionem Polski w porównywalnym czasie.

3.1.1 Położenie geograficzne

Obszar Funkcjonalny Aglomeracji Konińskiej położony jest w centralnej Polsce, we wschodniej części województwa wielkopolskiego. Takie centralne położenie daje duże możliwości skomunikowania obszaru z całym krajem jak również z sąsiadami Polski.

Rysunek 4. Wewnętrzny podział OFAK

Źródło: Opracowanie własne

OFAK złożony jest z dwóch głównych jednostek podziału administracyjnego – z powiatu konińskiego i Konina (miasta na prawach powiatu). Obszar składa się z 16 jednostek samorządu terytorialnego – 14 gmin (9 gmin wiejskich i 5 miejsko-wiejskich), miasta na prawach powiatu i powiatu konińskiego. Gminami wiejskimi są gminy: Grodziec, Kazimierz Biskupi, Kramsk, Krzymów, Rzgów, Skulsk, Stare Miasto, Wierzbiniek i Wilczyn, a do gmin miejsko-wiejskich zaliczają się gminy: Golina, Kleczew, Rychwał, Sompolno i Ślesin (Załącznik 1). Jednostki te wchodzi w skład powiatu konińskiego, zaliczanego do powiatów potocznie nazywanych ziemskimi. Miastem położonym w centralnej części OFAK jest Konin, który jest miastem na prawach powiatu (dawnym miastem wojewódzkim). Rozmieszczenie jednostek przedstawia Rysunek 4. OFAK od wschodu sąsiaduje z powiatem kolskim oraz tureckim, od południa z powiatem kaliskim i pleszewskim, od zachodu z powiatem słupeckim, a od strony północnej z trzema powiatami województwa kujawsko-pomorskiego – mogileńskim, inowrocławskim oraz radziejowskim (Rysunek 6). Ponadto OFAK, wraz z powiatem gnieźnieńskim, kolskim, słupeckim, tureckim i wrzesińskim, jest częścią jednego z sześciu podregionów województwa wielkopolskiego – podregionu konińskiego.

Rysunek 5. OFAK na mapie Polski

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 6. OFAK na mapie województwa wielkopolskiego w podziale na powiaty

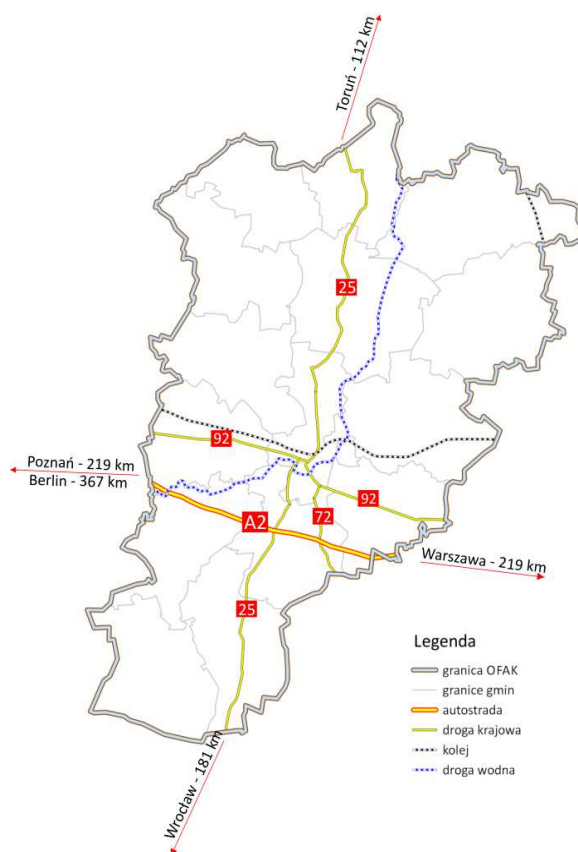
Źródło: Opracowanie własne

Powierzchnia obszaru wynosi 1660,5 km², z czego większość – 1143,9 km² (68,9%) stanowią użytki rolne, 257,7 km² (15,5%) lasy i grunty leśne, a pozostałe grunty i nieużytki to 258,8 km² (15,6%).

3.1.2 Główne szlaki transportowe

Przez OFAK przebiegają ważne krajowe i międzynarodowe komunikacyjne szlaki drogowe, kolejowe jak również wodne. Bez wątpienia najważniejszym ciągiem komunikacyjnym obszaru jest przebiegająca przez niego autostrada A2 wraz z lokalizacją na terenie aglomeracji dwóch jej węzłów: w Modle Królewskiej oraz Żdżarach (oba w gminie Stare Miasto). Dogodne położenie w pobliżu autostrady i ważnych dróg krajowych pozwala na szybki dojazd do największych ośrodków miejskich Polski – Poznania, Łodzi, Wrocławia czy Warszawy, w czasie wahającym się od 1 do 2,5 godzin. Autostrada zapewnia również bardzo dobre połączenie międzynarodowe z Niemcami, dzięki czemu do Berlina można dojechać już w ok. 3,5 godz. Dwa wspomniane węzły umożliwiają zjazd na dwie drogi krajowe: nr 25 i 72 zapewniające komunikację w kierunku północ-południe. Połączenie z północnymi i południowymi regionami Polski zapewnia również autostrada A1, która przebiega na wschód od OFAK – węzeł Stryków znajduje się w odległości 111 km od Konina.

Rysunek 7. Dostępność komunikacyjna OFAK

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 8. Dostępność drogowa największych miast

miasto	odległość	czas dojazdu
Poznań	105 km	1 godz. 1 min.
Łódź	111 km	1 godz. 17 min.
Toruń	112 km	1 godz. 48 min.
Wrocław	181 km	2 godz. 30 min.
Warszawa	219 km	1 godz. 58 min.
Berlin	367 km	3 godz. 30 min.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z maps.google.pl

Połączenie kolejowe w kierunku wschód-zachód również zapewnia dobre skomunikowanie regionu zarówno w skali krajowej jak również międzynarodowej. Odległość Konin-Berlin możliwa jest do pokonania pociągiem ekspresowym już w ok. 3,5 godz. Czas dojazdu kolejną do Warszawy i Poznania wynosi kolejno ok. 2 i 1 godz. Jedynym minusem jest brak bezpośredniego kolejowego skomunikowania z północnymi i południowymi regionami kraju.

Drogą wodną komunikującą OFAK z innymi regionami województwa i kraju jest szlak żeglugi śródlądowej – Wielka Pętla Wielkopolski. Dzięki Kanałowi Ślesińskiemu połączono Wartę z Kanałem Bydgoskim, co otwiera drogę wodną do Wisły. W przypadku kierowania się na zachód rzeką Wartą możliwe jest dopłynięcie do rzeki Odry, a następnie spłynięcie do Morza Bałtyckiego lub w kierunku południowym na Śląsk.

3.1.3 Uwarunkowania lokalizacyjne – podsumowanie

OFAK cechuje bardzo korzystna lokalizacja u centrum Polski, która umożliwia stosunkowo szybkie skomunikowanie z obszarem całego kraju. Dodatkowo, autostrada A2 przecinająca obszar aglomeracji sprawia, że komunikacja staje się szybsza i bardziej komfortowa. W OFAK przecinają się również inne drogi o znaczeniu krajowym – nr 25, 92 i 72. Ponadto przebiega przez niego ważna magistrała kolejowa umożliwiająca komunikację wschód-zachód. Wymienione ciągi komunikacyjne, a w szczególności autostrada oraz linia kolejowa umożliwiają komunikację wewnątrz kraju, ale również poza jego granicami. Korzystna lokalizacja stwarza bardzo dobre warunki do rozwijania eksportu na rynki krajowe i zagraniczne, powoduje wzrost konkurencyjności firm, zmniejszenie kosztów transportu, łatwy dostęp do dużych rynków zbytu (Poznań, Łódź, Warszawa) oraz umożliwia rozwój firm logistycznych. Ponadto możliwość szybkiego połączenia z dużymi metropoliami niesie ze sobą szerokie perspektywy dla mieszkańców – dostęp do oferty edukacyjnej i kulturalnej.

3.2 Uwarunkowania przyrodniczo-środowiskowe

OFAK jest częścią Niżu Środkowoeuropejskiego ciągnącego się od Francji, przez Belgię, Holandię, Niemcy do wschodniej Polski. Badany obszar położony jest na granicy dwóch makroregionów – Pojezierza Wielkopolskiego (północna część) i Niziny Południowowielkopolskiej (południowa część). Pojezierze powstało w wyniku przejścia lodowca, w związku z czym ta część obszaru pokryta jest licznymi jeziorami pochodzenia polodowcowego. Południowa część aglomeracji, oddzielona szeroką doliną Warty, to głównie tereny nizinne przecinane obszarami wysoczyzn, o dużym areale kompleksów leśnych.

Rzeźba terenu nie jest urozmaicona, OFAK jest terenem nizinnym. Najwyższym wzniesieniem aglomeracji jest Żłota Góra o wysokości 191 m n.p.m. Obszar charakteryzuje się łagodnym klimatem, typowym dla tej części Polski. Klimat jest umiarkowany, cechują go łagodne zimy oraz niski poziom opadów atmosferycznych.

3.2.1 Walory przyrodnicze

OFAK leży w rejonie niezwykle bogatym w walory przyrodnicze. W związku z częściową przynależnością do Pojezierza Wielkopolskiego północna część obszaru pokryta jest licznymi jeziorami pochodzenia polodowcowego, które stanowią konkurencję dla terenów Pojezierza Mazurskiego. Kompleksy leśne, w szczególności te objęte różnymi formami ochrony, również są ważnym elementem przyrodniczego wizerunku regionu. Rzeka Warta przecinająca OFAK, wraz z szeroką doliną rzeczną, również decyduje o atrakcyjności obszaru aglomeracji. Walory przyrodnicze w formie mapy przedstawione są w Załączniku 3.

Wody

Teren OFAK bogaty jest w zasoby wodne – zarówno stojące, jak i płynące. Głównym ciekim wodnym wartym wyróżnienia jest trzecia co do długości rzeka w Polsce – Warta, która przecina OFAK równoleżnikowo. Warto zwrócić uwagę na dwojaki charakter Warty – rzeka przed Koninem jest ciekim nieuregulowanym, a za miastem stanowi już fragment częściowo uregulowanego szlaku wodnego. Kolejną dużą rzeką, przebiegającą przez północną część regionu jest Noteć – największy dopływ Warty. Rzeki połączone zostały Kanałem Ślesińskim, który dzięki połączeniu Warty z Jeziorem Gopło umożliwia funkcjonowanie transportu śródlądowego na terenie województwa wielkopolskiego i tworzy szlak wodny pn. Wielka Pętla Wielkopolski.

Niewątpliwym walorem przyrodniczym są również liczne jeziora polodowcowe, najczęściej jeziora rynnowe – głębokie, o wydłużonym kształcie i stromych brzegach. Na obszarze aglomeracji znajduje się ponad 20 jezior, do największych z nich zaliczyć można Jez. Gosławskie, Pątnowskie, Mikorzyńskie, Ślesińskie czy Wilczyńskie. Oprócz naturalnych zbiorników wodnych na terenie OFAK znajdują się zbiorniki pochodzenia antropogenicznego, związane z przemysłem wydobywczym. Dawne obszary odkrywek są często zalewane wodą, dzięki czemu powstają rozległe powierzchniowo zbiorniki, np. jezioro w wyrobisku kopalni Pątnów III (gmina Ślesin), jezioro po odkrywce „Lubstów” (gmina Sompolno) czy po odkrywce w Kozarzewku (gmina Kazimierz Biskupi). Również naturalne zbiorniki wodne związane są z przemysłem paliwowo-energetycznym, ponieważ wiele spośród jezior włączonych jest w obieg chłodniczy elektrowni „Konin” oraz „Pątnów”. Istotną rolę odgrywają również wcześniej wspomniane kanały wodne. Najważniejszym jest Kanał Ślesiński, który tworzy drogę wodną łączącą Wartę i Jezioro Gopło. Na obszarze OFAK stworzono również Kanał Grójecki, który łączy Wartę z Jeziorem Lubstowskim.

Za tak dużą zasobnością w wody płynące i stojące obszaru aglomeracji idą również niekorzystne zjawiska – fragment OFAK należy do terenów zagrożonych podtopieniami, spowodowanymi wylewaniem rzeki Warty.

Wody podziemne i geotermalne również odgrywają istotną rolę w rozwoju gospodarczym obszaru aglomeracji konińskiej. Wody podziemne wykorzystywane są w przemyśle energetycznym i w gospodarce komunalnej, w związku z czym są częściowo wyeksploatowane. OFAK, podobnie jak większa część województwa wielkopolskiego, położony jest w strefie podwyższonej wartości ziemskiego strumienia ciepłego, co wiąże się z posiadaniem największych perspektyw dla pozyskania energii geotermalnej⁵. Obecność wód geotermalnych na terenie OFAK została potwierdzona dwoma otworami wiertniczymi – w gminie Ślesin i Wilczyn, a miasto Konin ma w planach dwa kolejne – na wyspie Paciejewo oraz w Międzylesiu. Wykorzystanie wód termalnych wiąże się nie tylko z powstawaniem ciepłowni, ale również rozwojem turystyki i rekreacji.

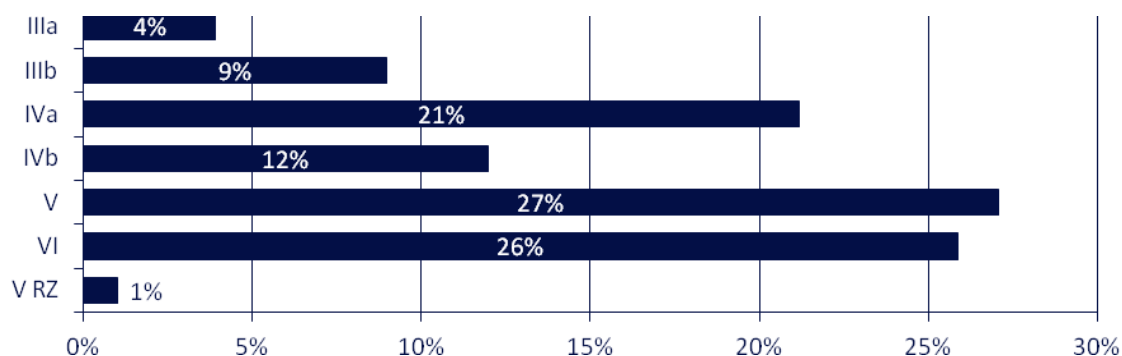
Lasy

Obszary leśne pokrywają niewielką część OFAK – 257,7 km², czyli 16% powierzchni obszaru. Jest to wartość znacznie niższa niż średnia wojewódzka (26%) i krajowa (29%). Dominującym gatunkiem drzewostanu jest sosna – ok. 80% powierzchni lasów, do pozostałych należą m.in. dąb, olsza czy brzoza. Najwięcej obszarów leśnych znajduje się w południowej i środkowej części OFAK.

Gleby

W związku z rozwiniętą działalnością rolniczą na obszarze OFAK, niezwykle istotną rolę odgrywa jakość gleb na danym terenie. Niestety na obszarze aglomeracji przeważają gleby słabej jakości – V oraz VI klasy, które stanowią 53% wszystkich gruntów ornych OFAK⁶. Grunty bardzo dobre, czyli zaliczane do klas I i II nie występują, gruntów klasy IV (IVa i IVb) jest łącznie 33%. W związku ze słabą jakością gleb, mimo dużego arealu gruntów rolnych, uprawy są mało wydajne.

Rysunek 9. Klasyfikacja gruntów ornych w OFAK w 2000 r. [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Zasobność i zanieczyszczenie gleb Wielkopolski stan na rok 2000”, Poznań 2001

⁵ <http://www.pgi.gov.pl/pl/wody-podziemne-uslugi/1739-wody-termalne-niiu-polskiego.html> - stan na kwiecień 2014

⁶ Zasobność i zanieczyszczenie gleb Wielkopolski stan na rok 2000, Poznań 2001

Złoże naturalne

Jednym z najistotniejszych z punktu widzenia gospodarki subregionu, nieodnawialnych bogactw naturalnych są złoża węgla brunatnego, które od dziesiątków lat są na tym obszarze eksploatowane (rozmieszenie w Załączniku 6). Zasobność złóż subregionu konińskiego szacowana jest na ok. 1050,4 mln Mg⁷.

Rysunek 10. Złoże węgla brunatnego na obszarze aglomeracji

Złoże	Gmina	Stan zagospodarowania złoża	Powierzchnia [a]
Barczygłów	Stare Miasto	złoże o zasobach prognostycznych	325
Bilczew	Kramsk	złoże skreślone z bilansu zasobów	36
Drzewce	Kramsk	złoże zagospodarowane	55909
Główiew	Stare Miasto	złoże o zasobach prognostycznych	9787
Grochowy-Siąszyce	Rychwał	złoże rozpoznane szczegółowo	1487
Konin-odkr. Kazim.Płd.	Kazimierz Biskupi	złoże skreślone z bilansu zasobów	9477
Konin-odkr.Pątnów	Kleczew, Ślesin	złoże skreślone z bilansu zasobów	800
Lubstów	Sompolno	eksploatacja złoża zaniechana	119958
Lubstów-Północ	Sompolno	złoże skreślone z bilansu zasobów	78
Mąkoszyn-Grochowiska	Wierzbinek	złoże rozpoznane szczegółowo	73053
Morzyczyn	Wierzbinek	złoże rozpoznane szczegółowo	4087
Ościstowo	Skulsk, Ślesin, Wilczyn	złoże rozpoznane szczegółowo	2454
Pątnów I	Ślesin	eksploatacja złoża zaniechana	5745
Pątnów II	Kazimierz Biskupi, Kleczew, Konin, Ślesin	złoże skreślone z bilansu zasobów	1042
Pątnów III	Kazimierz Biskupi, Kleczew	złoże eksploatowane okresowo	5377535
Pątnów III-socz.Danków	Kleczew	złoże skreślone z bilansu zasobów	400
Pątnów IV	Kleczew, Wilczyn	złoże zagospodarowane	131593
Pątnów V	Skulsk	złoże o zasobach prognostycznych	350
Piaski	Grodziec, Rychwał, Rzgów	złoże rozpoznane szczegółowo	16192
Piaski-pole i B	Rychwał, Rzgów	złoże o zasobach prognostycznych	Bd.
Przewóz Morzyczyn	Skulsk, Sompolno, Wierzbinek	złoże o zasobach prognostycznych	454
Rumin	Stare Miasto	złoże rozpoznane szczegółowo	19
Tomisławice	Wierzbinek	złoże zagospodarowane	73942
Wójcin	Wilczyn	złoże o zasobach prognostycznych	210
Zarzew-Zarzewek	Rzgów	złoże o zasobach prognostycznych	Bd.

Źródło: Infogeoskarp <http://baza.pgi.gov.pl/igs/default.asp>

⁷ Kasiński J.R., 2008, *Zasoby węgla brunatnego w Polsce – stan rozpoznania i podstawowe problemy*, Państwowy Instytut Geologiczny, s. 3, [w:] http://www.pgi.gov.pl/images/stories/artykuly/wegiel_brunatny/tekst_kasin_2.pdf

Obok złóż, których eksploatacja się zakończyła i tych obecnie zagospodarowanych, występuje duża powierzchnia złóż węgla brunatnego jeszcze nie poddana eksploatacji, tzw. zasoby prognostyczne. Na tej podstawie obliczono, że zasoby węgla brunatnego subregionu konińskiego wystarczą do 2037 r.⁸

OFAK bogaty jest nie tylko w węgiel brunatny, należy również wspomnieć o występujących na tych terenach złożach piasku (największe w gminie Krzymów), piasków kwarcowych (gmina Stare Miasto i Rzgów, nieeksploatowane), surowców iglastych, ceramiki budowlanej oraz torfów.

3.2.2 Stan środowiska

Na ocenę stanu środowiska przyrodniczego składają się zanieczyszczenia wody, ziemi i powietrza, jak również podjęte działania zmierzające do poprawy obecnego stanu, czyli m.in. wydzielenie obszarów chronionych.

Ochrona środowiska

Obszary chronione pokrywają aż 40% obszaru OFAK (Załącznik 3). W większości są to obszary chronionego krajobrazu, które cechuje niewielki rygor ochronności. Obszarami o podwyższonym stopniu ochrony są trzy parki krajobrazowe – Powidzki Park Krajobrazowy, Nadwarciański Park Krajobrazowy i Nadgoplański Park Tysiąclecia (będący jednocześnie rezerwatem przyrody) i sześć rezerwatów przyrody – Bieniszew, Mielno, Pustelnik, Sokółki, Nadgoplański Park Tysiąclecia, Złota Góra i Kawęczyńskie Brzegi.

W wymienionych parkach krajobrazowych ochroną przyrody objęte są miejsca lęgowe ptactwa wodnego, błotnego i lęgowego (Nadgoplański Park Tysiąclecia), krajobraz Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej ze starorzeczem i przeważającym udziałem łąk i pastwisk (Nadwarciański Park Krajobrazowy) oraz urozmaiconą rzeźba terenu powstała w wyniku przejścia lądolodu (Powidzki Park Krajobrazowy). Parki Krajobrazowe znajdujące się w granicach OFAK są to niewielkie części dużych kompleksów obejmujących fragmenty obszaru województwa wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego.

Rezerваты przyrody w OFAK obejmują powierzchniowo niewielki obszar ale są w całości położone w granicach aglomeracji i stanowią o jej unikatowości. W znajdujący się w gminie Kazimierz Biskupi kompleks leśny – Puszcza Bieniszewska wliczają się aż cztery rezerваты przyrody, chroniące zarówno faunę jak i florę danego obszaru: Bieniszew, Pustelnik, Sokółki i Mielno. Trzy pierwsze chronią rzadkie i stare kompleksy leśne, a ostatni oprócz brzozy niskiej również ptactwo wodne i błotne. Rezerwat Złota Góra powstał w celu ochrony najwyższego wzniesienia w obszarze aglomeracji, a Kawęczyńskie Brzegi, najmniejszy z rezerwatów o powierzchni 0,5 km², chroni las dębowo-grabowy (z jarząbkiem berkinia).

Na terenie OFAK znajdują się również obszary objęte formą ochrony przyrody Natura 2000. Wzdłuż Warty znajdują się obszary objęte zarówno dyrektywą siedliskową (na zachód od Konina) jak również ptasią (na wschód od Konina). W północnej części OFAK niewielki fragment gminy Skulsk objęty jest obszarem Natura 2000 chroniącym siedliska, który pokrywa się z Nadgoplańskim Parkiem Tysiąclecia.

Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że istnienie obszarów chronionych na terytorium aglomeracji jest zarówno korzyścią dla danego regionu, dzięki wzrostowi atrakcyjności turystycznej, jak również w pewnym stopniu barierą rozwoju. W zależności od stopnia

⁸ *Ibidem* s. 7

ochrony istnienie takich obszarów ogranicza zabudowę lub działanie przedsiębiorstw niektórych branż.

Obszary narażone na ryzyko powodzi

Jak już wspomniano, OFAK przecina rzeka Warta, co wiąże się z ryzykiem powodzi. Tereny zagrożone występowaniem powodzi obejmują obszar ok. 140 km² po północnej i południowej stronie rzeki⁹. Na obszarze zalewowym znajduje się wiele zabudowań, głównie w granicach miasta Konin, ale również gmin Golina, Rzgów czy Krzymów. Wskazane obszary zostały wyznaczone na podstawie wstępnej oceny ryzyka powodziowego (WORP) wykonanej przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Są to tereny, na których istnieje znaczące ryzyko powodziowe lub na których wystąpienie dużego ryzyka jest prawdopodobne.

Zanieczyszczenia środowiska

W związku z przemysłowo-energetyczną specyfiką regionu, środowisko naturalne narażone jest na zagrożenie zanieczyszczeniami pochodzenia przemysłowego. Informacji na temat stanu środowiska przyrodniczego dostarcza Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, który corocznie przeprowadza badania na podstawie których tworzy „Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce” w danym roku.

Raport WIOŚ na 2012 r. opisuje stan czystości powietrza, wód, kwestie gospodarowania odpadami i klimat akustyczny. W OFAK największym problemem są zanieczyszczenia powietrza związane z przemysłem paliwowo-energetycznym. Wschodnia część województwa jest szczególnie narażona na zanieczyszczenia substancjami gazowymi i pyłowymi ze względu na elektrownie Pątnów, Pątnów II, Konin oraz Adamów, z których trzy pierwsze zlokalizowane są na terenie aglomeracji.

Rysunek 11. Emisja z instalacji do spalania paliw o mocy nominalnej ponad 50 MWt

Nazwa zakładu	gazy (SO ₂ , NO ₂ i CO ₂) [tys. Mg]	pyły ze spalania paliw [Mg]	gazy (SO ₂ , NO ₂ i CO ₂) [tys. Mg]	pyły ze spalania paliw [Mg]
	emisja w 2011 r.		emisja w 2012 r.	
ZE PAK Elektrownia Pątnów I, Konin	5854,83	455,93	6111,19	446,92
ZE PAK Elektrownia Konin, Konin	748,48	90,53	654,15	75,32
ZE PAK Elektrownia Pątnów II Sp. z o.o., Konin	2285,26	107,6	2717,01	121,43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Raportu o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012”, Poznań 2013

Emisja z instalacji do spalania paliw o mocy nominalnej ponad 50 MWt w elektrowni Pątnów I jest największa w skali całego województwa. Drugim największym emitentem jest elektrownia Adamów, trzecim Pątnów II, a za nim znajduje się Elektrociepłownia II Karolin w Poznaniu z wartością „jedynie” 1425,25 tys. Mg gazów w 2012 r. Mimo tego, że elektrownie są największymi w skali województwa emitentami gazów i pyłów, to ogólna emisja pyłów dla tych trzech obiektów w latach 2011-2012 uległa zmniejszeniu.

Niezwykle ważny jest stan czystości wód, którego istotność jest wskazana jako największy problem obszaru dotyczący środowiska przyrodniczego, zarówno przez mieszkańców jak

⁹ Dane na podstawie danych z Informatycznego Systemu Ochrony Kraju – Wstępna ocena ryzyka powodziowego [w:] <http://mapy.isok.gov.pl/imap/>

i przedsiębiorców OFAK¹⁰. Sytuację potwierdza raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, który wskazuje na niezadowalający stan wód. Stan chemiczny rzeki Warty jest poniżej dobrego, a zlewnia rzeki do Kanału Ślesińskiego cechuje się słabym potencjałem ekologicznym i złym stanem wód. Duże znaczenie mają punktowe źródła zanieczyszczeń, którymi są oczyszczalnie ścieków. Do najbardziej zanieczyszczonych jezior na obszarze OFAK należą jeziora Mikorzyńskie, Lubstowskie oraz Mąkolno. W dwóch pierwszych przypadkach związane jest to z funkcjonowaniem kopalni węgla brunatnego, ponieważ Jez. Mikorzyńskie jest w systemie wód chłodzących turbiny w elektrowniach, a do jeziora Lubstowskiego odprowadzane są wody z odwodnienia pobliskiej odkrywki. Zły stan wód w jeziorze Mąkolno spowodowany jest spływem powierzchniowym z pól uprawnych.

Na środowisko negatywnie oddziałują również składowiska odpadów, których 10 jest zlokalizowanych na terenie OFAK. Część nieczynnych składowisk poddawana jest rekultywacji, istnieją również jeszcze niezrealizowane projekty rekultywacji oraz plan budowy spalarni.

3.2.3 Uwarunkowania przyrodniczo-środowiskowe – podsumowanie

Teren aglomeracji jest obfity w wiele bogactw naturalnych, spośród których na szczególną uwagę zasługują wody płynące i stojące. Duże zasoby wody umożliwiają rozwój przemysłu wodochłonnego (energetyka, przemysł chemiczny, celulozowy, spożywczy i włókienniczy). Nizinny charakter obszaru ułatwia realizację inwestycji infrastrukturalnych. Stosunkowo płaski krajobraz urozmaicają liczne jeziora polodowcowe znajdujące się w północnej części OFAK oraz rzeka Warta w poprzek przecinająca Aglomerację. Istnieje również możliwość wykorzystania dróg wodnych do celów gospodarczych, po ich wcześniejszym przygotowaniu. Liczne obszary chronione wskazują na unikalność terenu w skali regionu i kraju. Obecne formy ochrony przyrody na terenie OFAK mogą wpłynąć na szybkość i rodzaj realizowanych inwestycji gospodarczych i infrastrukturalnych, np. na niemożność realizacji inwestycji wysokoemisyjnych. Występowanie obszarów chronionych jest szansą na rozwój turystyki. Ponadto zasobność w złoża surowców, w szczególności węgla brunatnego, od dziesięcioleci przyczyniała się do wzrostu gospodarczego OFAK.

Obecność złóż kopalnianych jest szansą rozwoju przemysłu wydobywczego i branż związanych z wydobywaniem. Do ważnych zasobów z punktu widzenia rozwoju gospodarczego należy zaliczyć również wody geotermalne, które możliwe są do wykorzystania w wielu dziedzinach, m.in. energetyce czy turystyce i rekreacji. Niska jakość gleb w obszarze OFAK jest utrudnieniem rozwoju rolnictwa jednak równocześnie umożliwia wykorzystanie większych obszarów w przemyśle i budownictwie. Obszar boryka się z zanieczyszczeniami środowiska przyrodniczego, głównie wód oraz powietrza, co jest wynikiem silnie rozwiniętego sektora paliwowo-energetycznego, co może wpłynąć negatywnie na wizerunek turystyczny OFAK. Wysoka emisyjność tego sektora może mieć wpływ na pogorszenie jakości życia mieszkańców i rozwoju turystyki na terenie OFAK.

¹⁰ *Diagnoza i badania społeczne Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej*, Rybnik 2014

3.3 Uwarunkowania infrastrukturalne

Bardzo istotnym czynnikiem zrównoważonego rozwoju gospodarczego jest rozwinięta infrastruktura. Przy dobrze rozwiniętej sieci, zarówno jeśli chodzi o infrastrukturę transportową, jak i uzbrojenie terenu, przedsiębiorcy są bardziej skłonni do realizacji inwestycji i zakładania przedsiębiorstw.

3.3.1 Infrastruktura transportowa

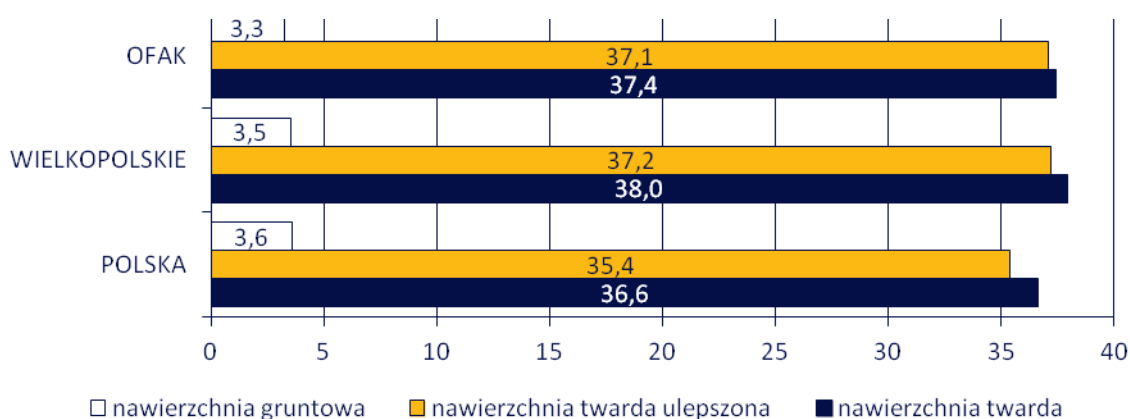
Jak wspomniano w poprzednim podrozdziale, Aglomeracja Konińska znajduje się na przecięciu głównych szlaków transportowych – krajowego i międzynarodowego szlaku transportowego (drogowego i kolejowego) na linii wschód zachód ze szlakiem drogowym o znaczeniu krajowym biegnącym w kierunku północ-południe. Sieć dróg, kolei oraz szlaków wodnych, omówionych szczegółowo poniżej, przedstawiono w Załączniku 2.

Drogi

Przez OFAK przebiega autostrada A2 nazwana „Autostradą Wielkopolską”, biegnąca od Warszawy, przez Konin, Poznań, do granicy z Niemcami, gdzie przechodzi w autostradę do Berlina. Funkcję tego ważnego szlaku komunikacyjnego określa hasło używane przez jej wykonawców: „Raz, że szybciej A2, że do Europy”.

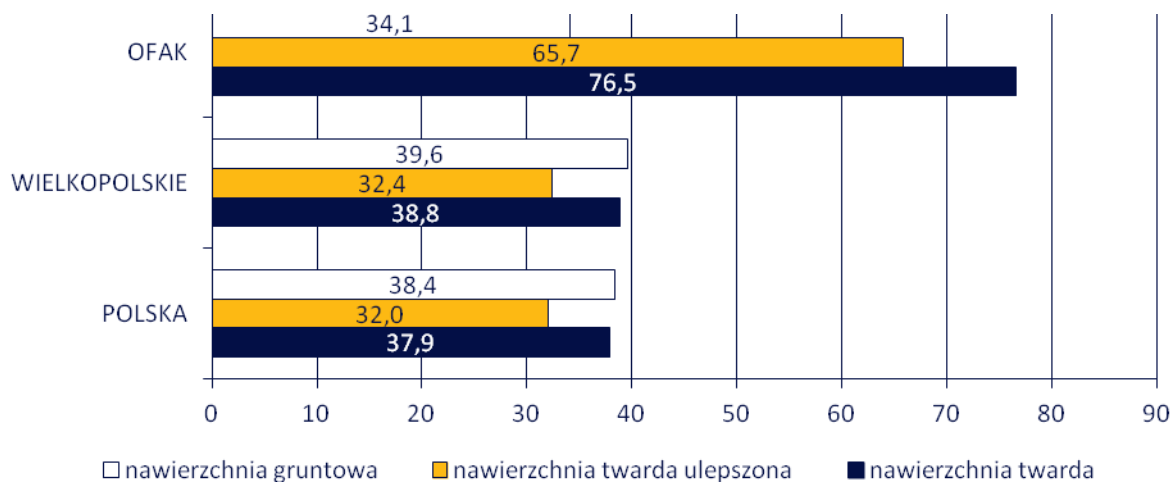
Obszar aglomeracji przecinają trzy drogi krajowe o nr 25, 72 i 92, które zbiegają się w Koninie. Duże znaczenie dla skomunikowania regionu ma droga nr 25, która przebiega w linii północ-południe, a tym samym zapewnia połączenie obszaru z Wrocławiem oraz Bydgoszczą. Drogi wojewódzkie zapewniają skomunikowanie obszarów aglomeracji położonych z dala od centralnego miasta OFAK – Konina. Liczne drogi powiatowe i gminne zagęszczają sieć dróg na terenie Aglomeracji, co plasuje OFAK na dobrej pozycji w skali województwa oraz kraju.

Rysunek 12. Gęstość sieci dróg powiatowych w 2012 r. [km/100 km²]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 13. Gęstość sieci dróg gminnych w 2012 r. [km/100 km²]

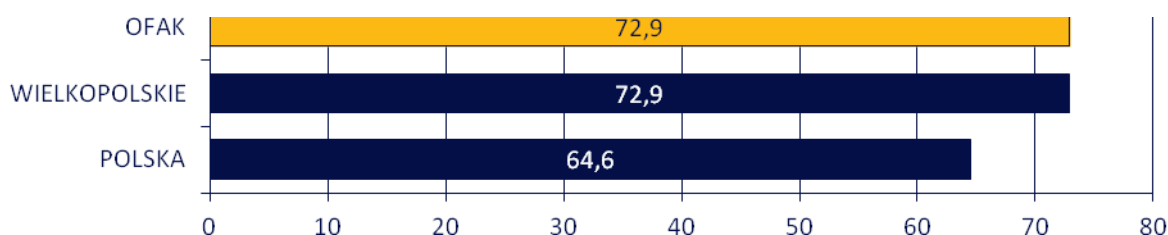

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W zdecydowanej większości sieć dróg obszaru stanowią drogi o nawierzchni twardej. Odsetek dróg gruntowych zarówno w przypadku dróg gminnych jak i powiatowych jest niższy niż w Wielkopolsce i na obszarze całego kraju. Każda z gmin w swoich granicach ma dobrze rozwiniętą sieć dróg gminnych, ich sytuacja przedstawia się znacznie lepiej niż w Wielkopolsce i całej Polsce. Ponadprzeciętnie duży jest udział dróg o nawierzchni twardej. Z kolei zagęszczenie dróg powiatowych, świadczące o wewnętrznej integralności OFAK, utrzymuje się na średnim poziomie, porównywalnym do średniej krajowej i wojewódzkiej.

Pod względem dostępności infrastruktury drogowej Aglomeracja Konińska nie wyróżnia się znacząco w porównaniu do sytuacji w regionie i kraju. Liczba samochodów przypadających na 100 mieszkańców jest jednakowa jak w województwie wielkopolskim i wyższa niż dla Polski. Jednak widoczna jest duża dysproporcja wewnątrz OFAK – w 2012 r.¹¹ w powiecie konińskim było aż 81,3 pojazdów na 100 mieszkańców, a w mieście Konin jedynie 59,1.

Rysunek 14. Liczba samochodów w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹¹ Na podstawie danych GUS

Kolej

Przez teren OFAK przebiegają dwie magistrale kolejowe – Warszawa Zachodnia-Kunowice i Chorzów Batory-Tczew oraz jedna linia znaczenia miejscowego Konin-Pątnów. Pierwsza z linii zapewnia połączenie obszaru w stronę wschodnią – z Warszawą, oraz w stronę zachodnią – z Poznaniem, a po przekroczeniu granicy – z Berlinem. Druga z magistrali przecina aglomerację w części północno-wschodniej i ma na terenie powiatu konińskiego tylko jedną stację. Magistrale obsługują ruch zarówno pasażerski jak i towarowy. Linia Konin-Pątnów stworzona została w celu połączenia centrum Konina z dzielnicą przemysłową, obecnie wykorzystuje się ją jedynie do obsługi ruchu towarowego.

Lotniska

Obsługa ruchu lotniczego odbywa się z wykorzystaniem jednego lądowiska zlokalizowanego w Kazimierzu Biskupim. Jest to lotnisko sportowe Aeroklubu Konińskiego, powstałe na zrehabilitowanych terenach pokopalnianych. Na terenie miasta Konina zlokalizowane jest również lądowisko sanitarne, jednak jest ono wykorzystywane jedynie przez śmigłowce sanitarne.

W transporcie lotniczym duże znaczenie odgrywają lotniska w najbliższych metropoliach – w Poznaniu, Łodzi i Warszawie. Dzięki korzystnym uwarunkowaniom lokalizacyjnym, można dojechać do nich w stosunkowo krótkim czasie. Lotniska obsługują ruch towarowy oraz pasażerski krajowy i międzynarodowy. W zachodniej części Poznania znajduje się Port Lotniczy Poznań – Ławica (odległość z Konina: 114 km), w Łodzi Port Lotniczy im. Władysława Reymonta (odległość z Konina: 117 km), a w Warszawie największy w Polsce port lotniczy – Lotnisko Chopina (odległość z Konina: 220 km).

Rzeki

Przez aglomerację przebiega również droga wodna – fragment Wielkiej Pętli Wielkopolski. Składa się ona z Warty na odcinku Konin-Luboń, a następnie przechodzi w Kanał Ślesiński¹². Warta jest rzeką swobodnie płynącą (nieskanalizowaną), na danym odcinku zaliczana jest do klasy dróg wodnych, która jest klasą najniższą pozwalającą na przepływ statków o niewielkiej ładowności. Możliwy do wykorzystania żeglugowy odcinek Warty ciągnie się od Konina przez Poznań, Santok do Kostrzyna nad Odrą (406,6 km). Kanał Ślesiński jest drogą wodną klasy II, posiada 4 śluzy żeglugowe, a jego długość wynosi 32 km. Powstał w wyniku połączenia łańcucha jezior Konińsko-Ślesińskich, przebiega w dolinie rynny polodowcowej. Zapewnia połączenie wodne z Jeziorem Gopło oraz rzeką Wisłą przez Kanał Bydgoski. Ten szlak wodny jest atrakcyjny zarówno dla spływów kajakowych, jak również dla statków wycieczkowych i innych jednostek pływających.

3.3.2 Gospodarka wodno-ściekowa i gospodarowanie odpadami

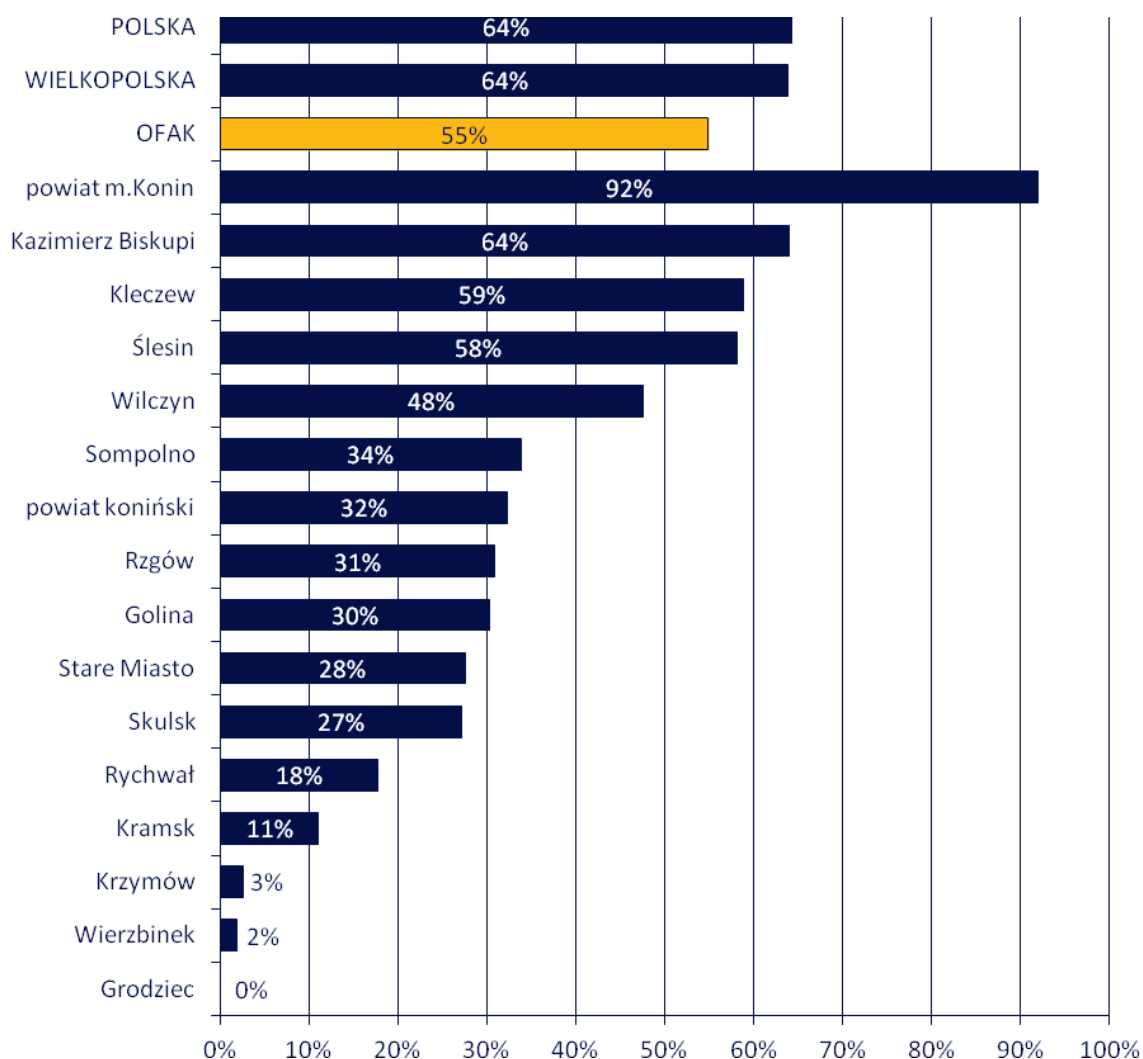
Gospodarka wodno-ściekowa jest kolejnym niezwykle ważnym elementem infrastruktury technicznej obszaru, warunkującym rozwój gospodarczy i przyciąganie inwestycji.

W 2012 r. prawie wszyscy mieszkańcy OFAK byli podłączeni do sieci wodociągowej – aż 93% mieszkańców, co jest wartością równą średniej dla województwa i wyższą od średniej krajowej (88%). Najwięcej mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej – 99% jest w gminie Kleczew, najmniej – 81% w gminie Krzymów.

¹² Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu, [w:] <http://www.poznan.rzgw.gov.pl/pl/szlaki-zeglowne/drogi-wodne-parametry-eksploatacyjne>

Kwestia skanalizowania aglomeracji przedstawia się bardzo różnicowanie (Rysunek 15). W OFAK o 9 p.p. mniejsza jest liczba ludności korzystającej z kanalizacji w porównaniu ze średnią wojewódzką i krajową. W poszczególnych gminach odsetek ten również jest niższy, wyróżnia się jedynie miasto Konin, w którym 92% mieszkańców korzysta z kanalizacji.

Rysunek 15. Ludność korzystająca z kanalizacji w 2012 r. [%]

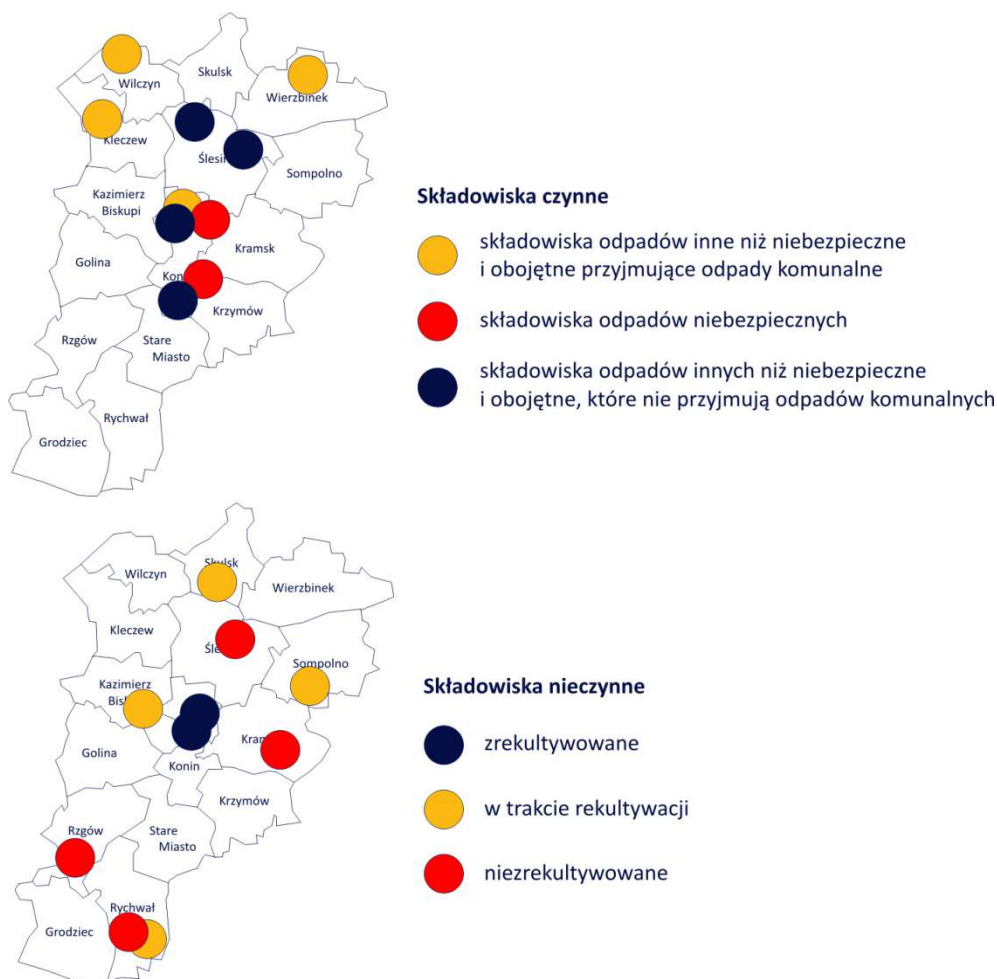

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Warto zwrócić uwagę, że na terenie aglomeracji jedna gmina jest nieskanalizowana – Grodziec, a gminy Wierzbiniek i Krzymów są skanalizowane w bardzo nieznacznym stopniu (kolejno 2 i 3%). Skanalizowanie gminy ściśle wiąże się z lokalizacją oczyszczalni ścieków na jej terenie. Na obszarze aglomeracji znajdują się 22 oczyszczalnie ścieków, które zlokalizowane są w 14 jednostkach samorządu terytorialnego: Golina, Kazimierz Biskupi, Kleczew (3), Kramsk, Krzymów, Rychwał, Rzgów (2), Skulsk, Sompolno (3), Stare Miasto, Ślesin (2), Wierzbiniek (2), Wilczyn, Konin(2). Gmina Grodziec, jako jedyna nie posiada na swoim terytorium oczyszczalni ścieków, co tłumaczy zerowy udział mieszkańców korzystających z kanalizacji wśród ogółu ludności. Na obszarze aglomeracji następuje powolny wzrost liczby ludności korzystającej z kanalizacji – między rokiem 2011 a 2012 liczba ta wzrosła jedynie o 1%.

Na terenie OFAK zlokalizowanych jest 10 instalacji do unieszkodliwiania odpadów przez składowanie, w tym dwa składowiska odpadów niebezpiecznych w Koninie, jedyne na obszarze całego województwa wielkopolskiego (składowanie m.in. azbestu). Ponadto w obszarze aglomeracji znajduje się 10 nieczynnych składowisk, w czym jedynie dwa zostały zrekultywowane, cztery są w trakcie rekultywacji, a pozostałe cztery są to składowiska niezrekultywowane, stanowiące potencjalne zagrożenie dla środowiska.

Rysunek 16. Czynne i nieczynne (koniec eksploatacji w latach 2002-2012) składowiska odpadów na obszarze OFAK

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Raportu o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012”, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Poznań 2013

Ponadto na obszarze aglomeracji zlokalizowane są dwie sortownie odpadów, cztery kompostownie oraz jedna biogazownia. Spośród instalacji służących do termicznego przekształcania odpadów z odzyskiem lub bez odzysku wytwarzanej energii, w OFAK znajduje się jedna spalarnia odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne (w Koninie, dwie w całym województwie) oraz dwie instalacje współspalające (należące do Zespołu Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin).

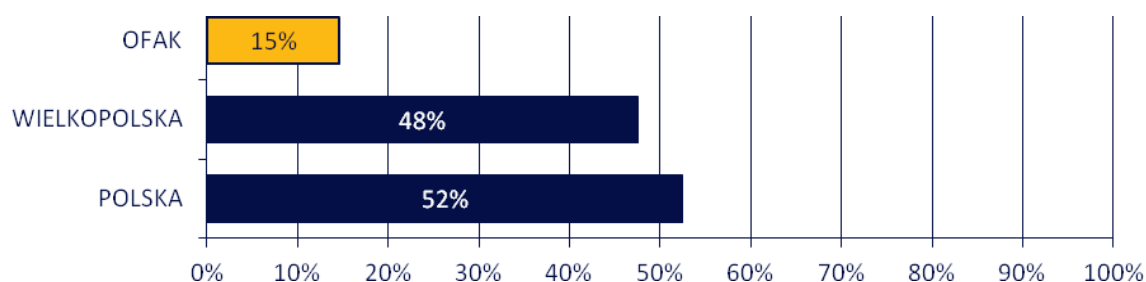
Ważną inwestycją w skali całego obszaru jest budowa spalarni odpadów. Planowana data zakończenia jej budowy przyjmowana jest 15 grudnia 2015 r. (lokalizacja spalarni w Załączniku 6). Z założeń projektowych wynika, że spalarnia będzie przerabiać 94 tys. ton odpadów rocznie. Ponadto ma posiadać instalację o mocy 18 MW termicznych i ok. 5 MW

elektrycznych¹³. Za realizację projektu odpowiedzialne jest konsorcjum austriackiej spółki Integral Engineering und Umwelttechnik, uzupełnione przez firmy Introl oraz Erbud. Spalarnia będzie elementem programu porządkującego gospodarkę odpadami w subregionie konińskim, obejmującego 30 gmin z powiatu konińskiego, kolskiego, słupeckiego i tureckiego. Projekt ma być dofinansowany ze środków unijnych.

3.3.3 Elektroenergetyka, gazownictwo i ciepłownictwo

Jedynie 7 z 15 gmin OFAK posiada na swoim terytorium sieć gazową, w związku z tym na obszarze aglomeracji jest bardzo mały odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej – jedynie 15%.

Rysunek 17. Ludność korzystająca z sieci gazowej w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

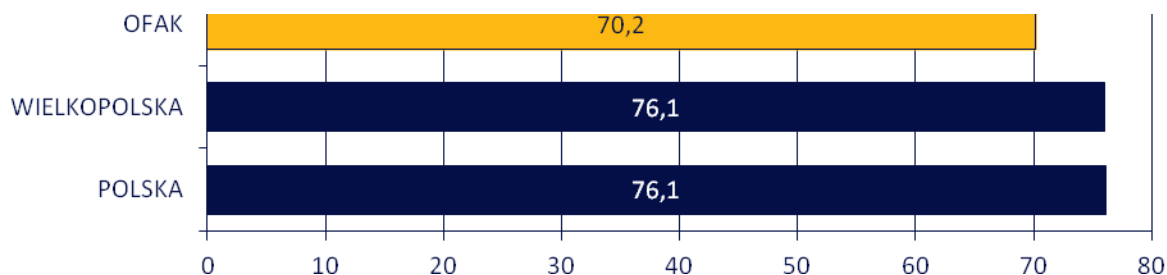
Mimo tego, że w 2012 r. w stosunku do roku poprzedniego liczba ludności korzystającej z sieci gazowej wzrosła o 3%, to w dalszym ciągu stanowi bardzo niewielki udział w ogóle ludności. Największe zagęszczenie sieci gazowej występuje w mieście Konin – 193,6 km czynnej sieci gazowej w przeliczeniu na 100 km² oraz w gminie Stare Miasto – 69,8 km. W tych gminach zagęszczenie sieci gazowej przewyższa średnią wojewódzką i krajową (obie ok. 45 km/100km²), jednak niekorzystna sytuacja w pozostałych gminach sprawia, że wskaźnik dla całego OFAK jest prawie 3 razy niższy od wspomnianych średnich wartości. Na terenie OFAK zlokalizowanych jest pięć węzłów gazociągu (Załącznik 6).

Elementem unikalnym dla OFAK jest pełnienie funkcji zaplecza energetycznego regionu. Na uwagę zasługuje przede wszystkim zespół elektrowni Pątnów-Adamów-Konin, w których skład wchodzi dwie elektrownie znajdujące się na obszarze aglomeracji – Pątnów oraz Konin (Załącznik 6). Elektrownia Pątnów jest drugą największą, pod względem produkowanej mocy, elektrownią w kraju – 1200 MW, a razem z pozostałymi elektrowniami grupy dysponuje mocą 2512 MW, co odpowiada 8,5% produkcji energii krajowej.¹⁴ W związku z występowaniem elektrowni, na obszarze aglomeracji widoczne jest duże zagęszczenie linii energetycznych o wysokim napięciu. Jednak zużycie energii elektrycznej o niskim napięciu w gospodarstwach domowych jest na niższym poziomie niż w kraju i województwie wielkopolskim.

¹³ *Rozpoczyna się budowa spalarni odpadów w Koninie*, [w:] http://budownictwo.wnp.pl/rozpoczyna-sie-budowa-spalarni-odpadow-w-koninie,210295_1_0_0.html

¹⁴ *Oto 10 największych elektrowni w Polsce*, [w:] <http://m.forsal.pl/branze/ekologia/oto-10-najwiekszych-elektrowni-w-polsce>

Rysunek 18. Zużycie energii elektrycznej o niskim napięciu w gospodarstwach domowych [100 MWh/miesz.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Oprócz tradycyjnych źródeł energii w OFAK rozwija się sektor wykorzystywania energii odnawialnej. W związku z występowaniem złóż wód geotermalnych możliwe jest wykorzystanie ich w celach grzewczych, poprzez budowę ciepłowni geotermalnych. Planowana jest również budowa farm wiatrowych na terenie aglomeracji. Zespół Elektrowni "Konin-Pątnów-Adamów" w Koninie modernizuje swoje obiekty pod kątem pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, czego przykładem jest wybudowanie w latach 2010-2012 kotła spalającego biomasę i ograniczającego emisję zanieczyszczeń.

3.3.4 Uwarunkowania infrastrukturalne – podsumowanie

Oprócz dobrego skomunikowania z innymi regionami Polski autostradą A2 oraz innymi drogami krajowymi i koleją, OFAK posiada również dobrze rozwiniętą sieć dróg gminnych i powiatowych, co zapewnia wewnętrzną integralność aglomeracji. Dobre połączenia komunikacyjne umożliwiają korzystanie mieszkańców OFAK z oferty kulturalnej i edukacyjnej sąsiednich metropolii – Poznania, Łodzi i Warszawy, z kolei połączenie z Niemcami może pozytywnie wpłynąć na potencjał eksportowy przedsiębiorstw z terenu OFAK. Mimo braku dużego portu lotniczego na terenie aglomeracji, nieduża odległość do lotnisk oferujących loty międzynarodowe może być skuteczną zachętą dla inwestora zagranicznego. Duże znaczenie ma przebiegający przez obszar szlak wodny Wielka Pętla Wielkopolski, który umożliwia żeglugę śródlądową zarówno rekreacyjną jak i towarową.

Jako pozytywny aspekt dla funkcjonowania przedsiębiorczości można wymienić dobrze funkcjonującą sieć wodociągową, natomiast ograniczaniem jest niska dostępność sieci gazowej i kanalizacyjnej. Do sieci gazowej ma dostęp jedynie ok. 1/7 mieszkańców, a do kanalizacji nieco powyżej połowy. W obu przypadkach widoczne jest duże zróżnicowanie w poziomie dostępności wśród mieszkańców poszczególnych gmin. Na obszarze aglomeracji istnieje możliwość składowania i przetwarzania odpadów niebezpiecznych, co z jednej strony może wpływać negatywnie na wizerunek obszaru i wywoływać poczucie zagrożenia, ale jednocześnie jest pozytywnym czynnikiem wpływającym na lokalizację w aglomeracji podmiotów, które wytwarzają takie odpady.

Niewątpliwą wizytówką regionu jest obecność przemysłu paliwowo-energetycznego, w tym zaliczanych do największych w kraju elektrowni, tworzących Zespół Elektrowni „Konin-Pątnów-Adamów”. Stwarza to możliwość rozwoju branż obsługujących ten sektor, np. branży budowlanej, metalowo-maszynowej, a także outsourcingu usług. Planowana budowa spalarni odpadów na terytorium OFAK jest potencjalną szansą dla rozwoju branż powiązanych.

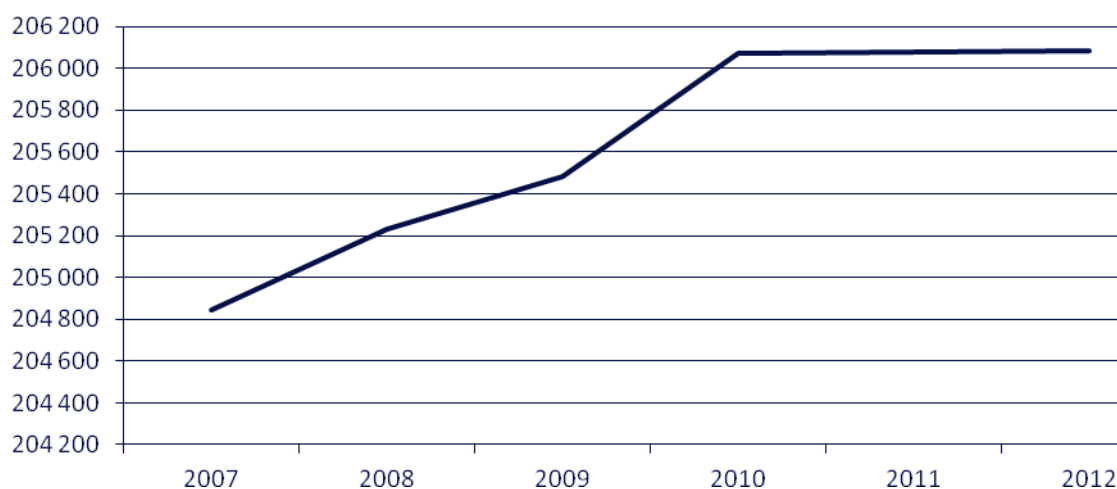
3.4 Uwarunkowania społeczne

W rozwoju gospodarczym obszaru kluczową rolę odgrywa społeczność lokalna. Zasobność i jakość lokalnego rynku pracy stanowią o sile gospodarczej danego obszaru, a tym samym o atrakcyjności dla inwestora.

3.4.1 Demografia

Tereny objęte granicą obszaru funkcjonalnego zamieszkuje 206 tys. ludzi, w tym 62% w powiecie konińskim, a 38% jest mieszkańcami miasta Konin. Liczba ludności OFAK ulegała zmianom na przestrzeni lat. Obecnie od 3 lat utrzymuje się na stałym poziomie.

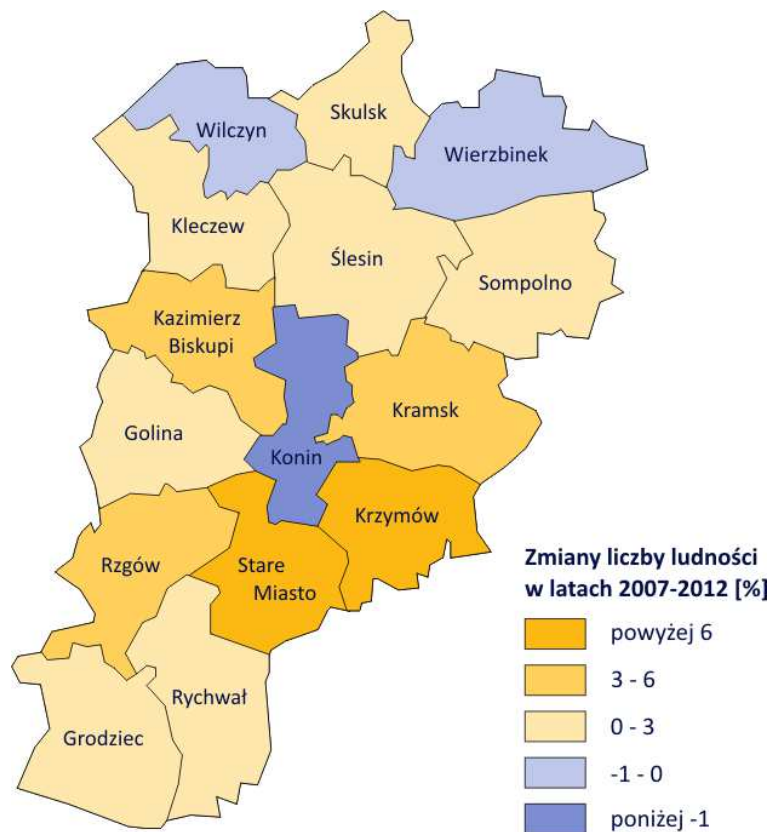
Rysunek 19. Zmiana liczby ludności OFAK w latach 2007-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Od roku 2007 do 2012 największy odpływ ludności zarejestrowano w mieście Konin (-2,9%), a przyrost w gminach sąsiadujących z miastem – Stare Miasto (7,3%) i Krzymów (6,7%). Wiąże się to z ujemnym saldem migracji dla miasta Konina (-5,7‰ w 2012 r.) i dodatnim dla powiatu konińskiego (0,9‰). Sytuacja ta ulega jednak zmianie – od 2007 roku saldo migracji w mieście stopniowo wzrasta, a w powiecie konińskim maleje. Nie bez znaczenia są kierunki migracji – z Konina ludzie migrują głównie na wieś (64% wymeldowań), podobnie w gminach Grodziec i Rzgów. Za granicę kraju migruje najwięcej mieszkańców gminy Golina (9% wymeldowań). Z kolei w gminach Krzymów i Stare Miasto aż ok. 70% osób meldujących się wcześniej mieszkało w mieście. Może to wskazywać kierunek migracji z Konina do gmin podmiejskich, co dobrze zobrazowane jest na Rysunku 20, na którym Konin z ujemnym przyrostem liczby ludności otoczony jest gminami o najwyższym (w aglomeracji) przyroście liczby ludności w latach 2007-2012.

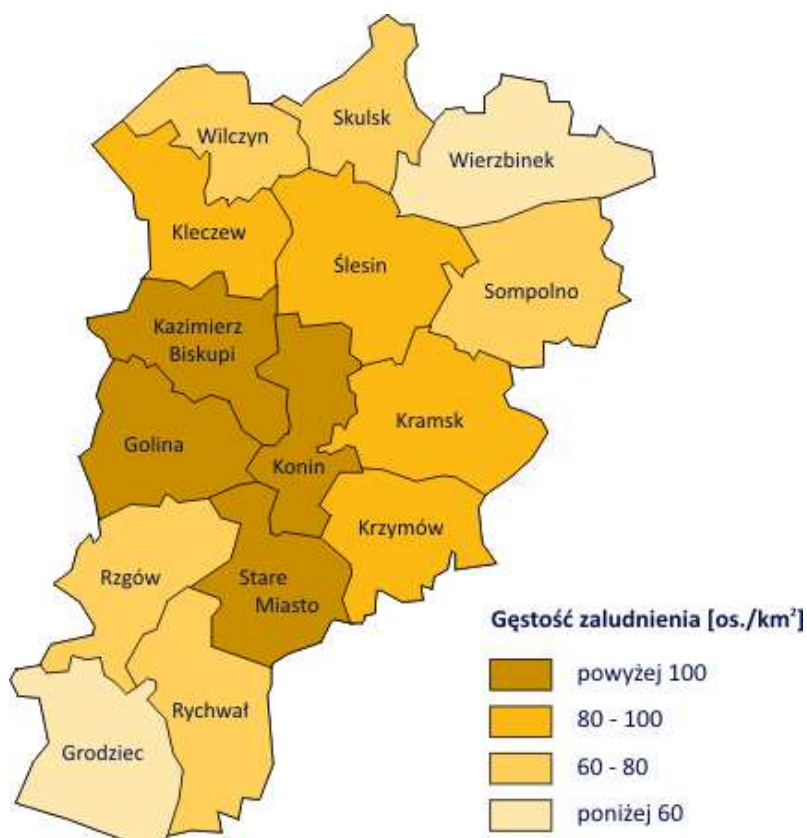
Rysunek 20. Zmiany liczby ludności gmin OFAK w latach 2007-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gęstość zaludnienia gmin OFAK wynosi 124,1 osób na km² i jest wyższa niż wartości dla kraju (123,2 os/km²) i województwa (116,1 os/km²). Wartość ta została zawyżona przez miasto Konin, w którym jest aż 947,0 os/km² (w powiecie konińskim wskaźnik ten wynosi jedynie 81,2 os/km²). Widoczna jest większa koncentracja ludności w terenach położonych bliżej centrum aglomeracji, którym jest miasto Konin.

Rysunek 21. Gęstość zaludnienia gmin OFAK w 2012 r.

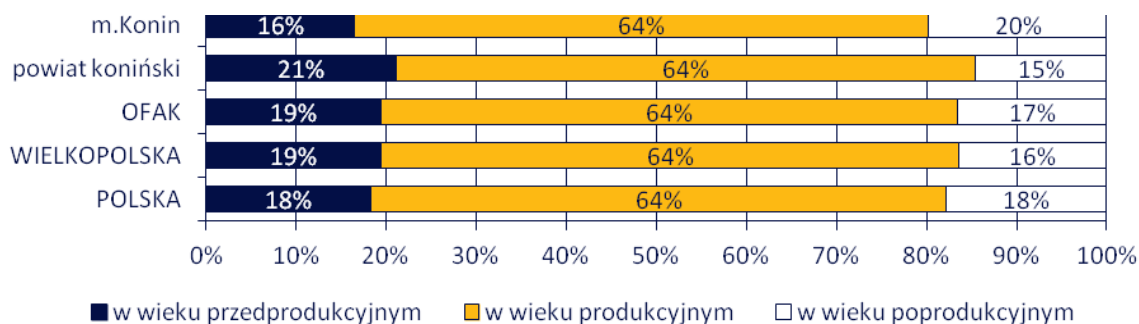

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn dla całej aglomeracji wynosi 104, jednak znacznie wyższa jest dla miasta Konin (110) niż dla powiatu konińskiego (102), co jest naturalnym zjawiskiem występującym w większych ośrodkach miejskich.

Na tle kraju i województwa struktura wieku ludności przedstawia się korzystnie, większy jest odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym. W tym zestawieniu miasto na prawach powiatu wypada gorzej niż powiat ziemski, ze względu na większy odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności.

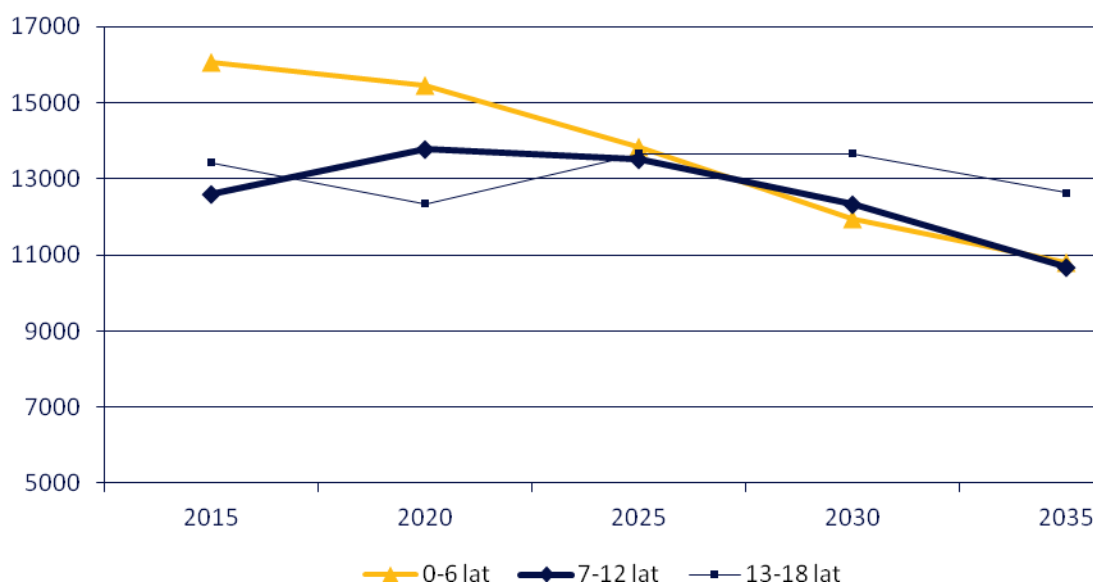
Rysunek 22. Struktura wieku ludności w 2012 r. w podziale na grupy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne do 2035 r. zakładają, że będzie następował systematyczny spadek liczby ludności w OFAK, co jest analogiczne do prognoz ogólnokrajowych. Zakłada się, że w latach 2015-2035 populacja aglomeracji (oraz Polski) zmniejszy się o 5%, jednak w województwie jedynie o 2% ze względu na prognozowany wzrost liczby ludności w latach 2015-2020. Ogólna liczba dzieci szkolnych będzie ulegała zmniejszeniu, jednak w prognozie na lata 2015-2020 widoczne są skutki drugiego echa demograficznego i liczba dzieci w wieku 7-12 lat będzie rosła.

Rysunek 23. Prognoza ludności w wieku szkolnym w OFAK na lata 2015-2035

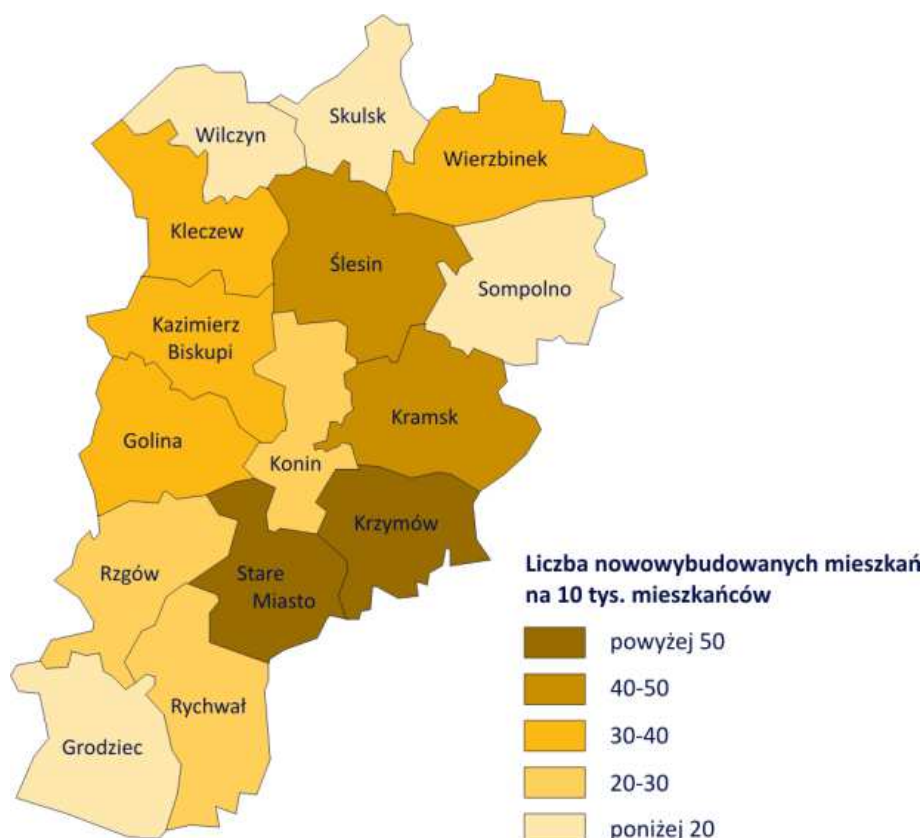

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.4.2 Gospodarka mieszkaniowa

Województwo wielkopolskie, w odniesieniu do pozostałych województw, cechuje się zbliżoną do średniej liczbą nowowynbudowanych mieszkań w 2012 r. w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – 42 mieszkania. Dla OFAK wskaźnik ten jest mniejszy, przy czym wyższy jest w powiecie konińskim (35 mieszkań) niż w mieście Konin (21 mieszkań). Najszybszy rozwój gospodarki mieszkaniowej występuje w gminach przylegających do miasta na prawach powiatu. Zjawisko to związane jest z wcześniej wspomnianym odpływem ludności z terenów miejskich na przedmieścia.

Rysunek 24. Liczba nowowybudowanych mieszkań na 10 tys. mieszkańców w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przeciętna powierzchnia mieszkania w przeliczeniu na mieszkańca jest zbliżona do średniej wojewódzkiej ($26,3 \text{ m}^2$) – w przypadku powiatu konińskiego wynosi 26 m^2 . W mieście Konin wskaźnik ma wartość $23,4 \text{ m}^2$. Powierzchnia ta wydaje się być niewiele mniejsza niż średnia dla Wielkopolski, jednak w skali kraju jest jedną z niższych.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców regionu

W OFAK władze samorządowe oraz organizacje pozarządowe prowadzą liczne działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, które pojawiają się na jego obszarze. W mieście Konin działa Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (MOPR), który jest w trakcie przygotowywania strategii rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców Konina na lata 2015-2025. MOPR realizuje wiele programów wsparcia dla poszczególnych grup społecznych, np.:

- „Aktywny Samorząd” – Moduł II. STUDENCI, umożliwiający dofinansowanie kosztów nauki na poziomie wyższym,
- „Program wyrównywania różnic między regionami II”, zapewniający kilka obszarów wsparcia, opierającego się m.in. na tworzeniu infrastruktury dla osób niepełnosprawnych,
- „Wykorzystaj swoją szansę”, zwiększający aktywność zawodową i społeczną głównie osób bezrobotnych i niepełnosprawnych.

Na terenie aglomeracji działa Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem oddział w Koninie, realizujące projekty mające na celu aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych. Powiatowy Urząd Pracy w Koninie realizuje kilka programów, mających na celu zmniejszenie

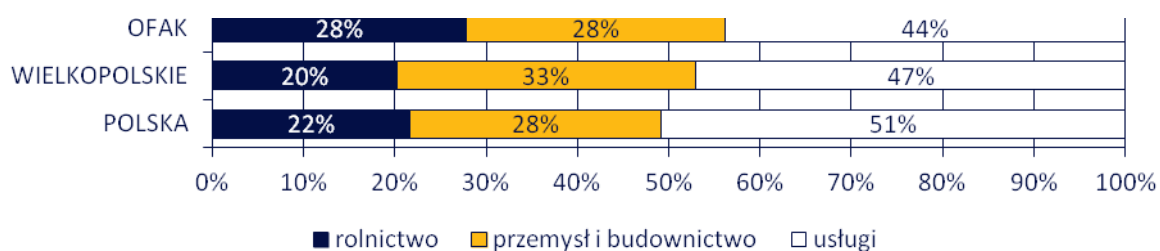
bezrobocia i aktywizację zawodową mieszkańców. Projekty zostały szczegółowo opisane w kolejnym podrozdziale.

W związku z tym, że powiat koniński jest miejscem przyjaznym osobom w wieku „50+” (zgodnie z założeniami Strategii Komunikacji Marketingowej), dla osób starszych istnieje dużo możliwości uzyskania wsparcia. Na obszarze OFAK istnieje wiele form pomocy seniorom, rodzinom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych i innym potrzebującym. W powiecie konińskim działa Ośrodek Wsparcia, Rodzinny Dom Pomocy oraz Dom Pomocy Społecznej.

3.4.3 Rynek pracy

Jakość rynku pracy danego regionu świadczy m.in. o dostępności kapitału ludzkiego o odpowiednich kwalifikacjach. Odpowiednio wykwalifikowani mieszkańcy powodują spadek stopy bezrobocia obszaru. Tendencją polską i europejską jest spadek zatrudnienia w rolnictwie, na rzecz jego wzrostu w usługach. Struktura zatrudnienia w OFAK odbiega od struktury krajowej i wojewódzkiej. Zaobserwować można znacznie większe zatrudnienie w rolnictwie, a mniejsze w usługach.

Rysunek 25. Struktura zatrudnienia mieszkańców OFAK w 2012 r.

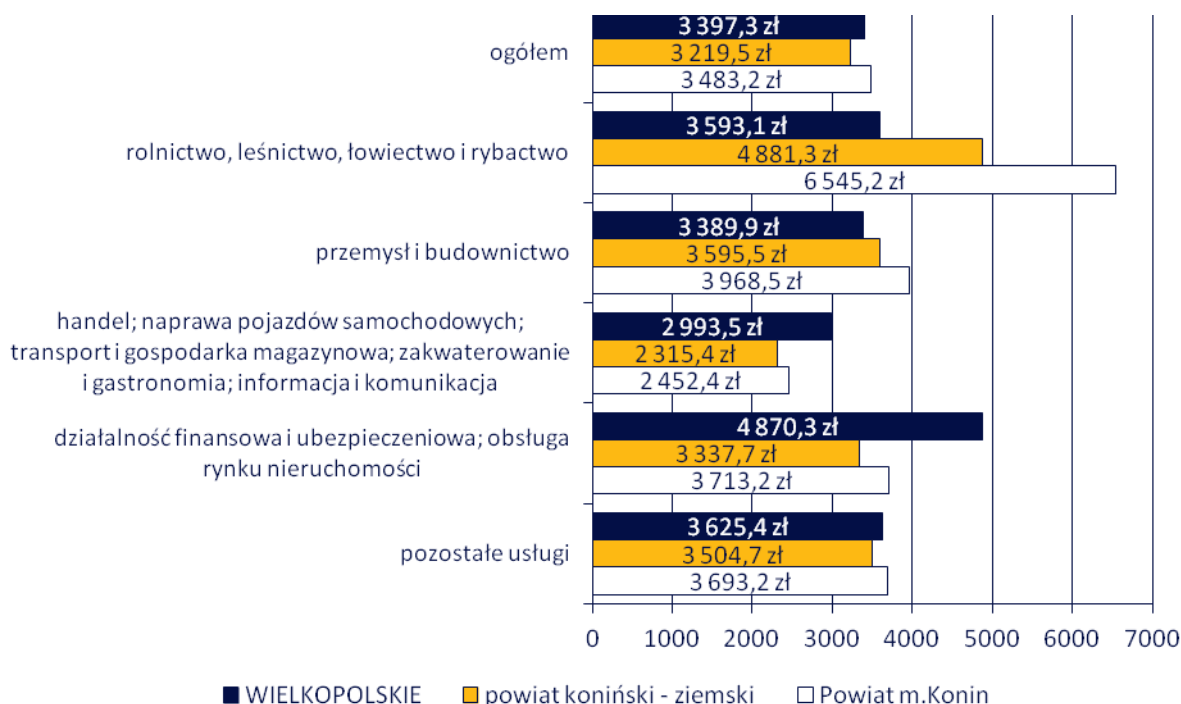

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pomimo dominacji zatrudnienia w rolnictwie struktura ta ulega zmianie. W latach 2011-2012, w przeciwieństwie do sytuacji w województwie i kraju, nastąpił spadek liczby zatrudnionych w sektorze rolniczym, natomiast wzrósł w przemyśle i budownictwie oraz usługach.

Wielkość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia jest bardzo zróżnicowana w podziale na główne sektory gospodarki oraz w podziale na powiat ziemski i miasto na prawach powiatu. Średnia wysokość wynagrodzenia w obszarze aglomeracji jest zbliżona do poziomu wojewódzkiego. Największe przeciętne miesięczne zarobki możliwe są do osiągnięcia w sektorze rolniczym zarówno w mieście Konin jak i w powiecie konińskim. Najniższe średnie zarobki występują w szeroko pojętym sektorze usług.

Rysunek 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie według grup sekcji PKD2007 w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W celu poprawy sytuacji na rynku pracy, jednostki samorządu terytorialnego wdrażają różne programy mające na celu wzmacnianie usług i przedsiębiorczości. Oprócz działań samorządów dużą aktywnością odznaczają się również organizacje pozarządowe. Działalność Powiatowego Urzędu Pracy w Koninie skupia się przede wszystkim na aktywizacji osób bezrobotnych.

Na szczególną uwagę w kontekście wzmacniania usług i przedsiębiorczości zasługuje projekt pn. „Koniński Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej” realizowany przez Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych z Poznania. Jego celem jest udzielanie wsparcia podmiotom ekonomii społecznej z subregionu konińskiego, kompleksowa pomoc w zakresie zakładania przedsiębiorstw społecznych, szkolenia, doradztwo prawne, finansowe, księgowość i inne. W projekcie wziąć udział mogą również przedstawiciele publicznych i niepublicznych instytucji rynku pracy, samorządy czy przedstawiciele sektora biznesu. Warto podkreślić również realizację przez Miasto Konin projektów skierowanych do mieszkańców, mających na celu budowanie postaw proprzedsiębiorczych. Projekty są finansowane przy wsparciu środków unijnych. Przykładami takich działań są dwa projekty: „Twoja firma – wspomagamy przedsiębiorczość w Koninie” oraz „Jesteś przedsiębiorczy! Zaczynaj działać już dziś w Koninie”.

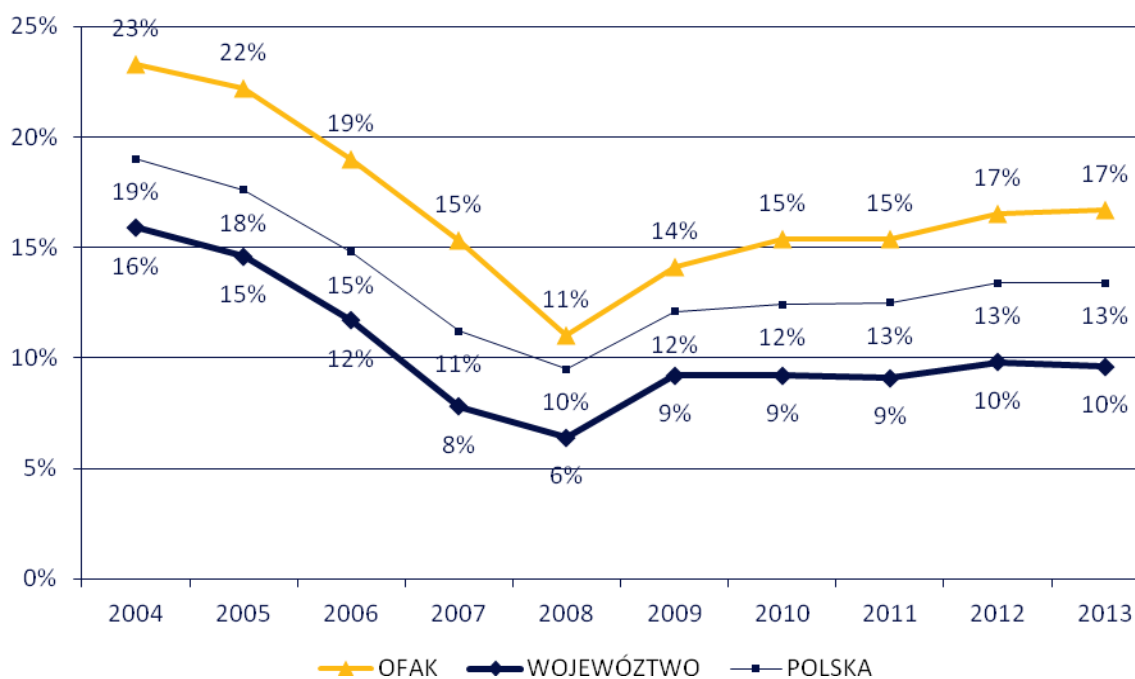
Pomoc w wykorzystaniu środków finansowych z Unii Europejskiej oferuje Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego w Koninie. Głównym zadaniem Europejskiego Funduszu Społecznego jest przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój zasobów ludzkich, wspieranie edukacji i wyrównywanie szans na rynku pracy. Ośrodek wspiera beneficjentów w przygotowaniu wysokiej jakości projektów, możliwych do finansowania ze środków EFS.

Pomoc przedsiębiorcom oferują instytucje otoczenia biznesu, opisane w części dotyczącej uwarunkowań gospodarczych. Przykładem projektu wspierającego zakładanie działalności gospodarczej przez młodych ludzi jest „Akademia Młodej Przedsiębiorczości”, realizowany przez Konińską Izbę Gospodarczą razem z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Koninie. Obie jednostki wspólnie prowadzą również projekt „Akademia Praktyków Biznesu”. W ramach projektu organizowane są szkolenia, które umożliwiają kontakt uczestników z osobami posiadającymi wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu biznesu.

Bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z poważniejszych problemów, z którymi boryka się obszar Aglomeracji. Województwo wielkopolskie w 2013 r. odznaczało się na tle kraju najniższą stopą bezrobocia, która wynosiła 9,6% (jedyne województwo w którym spadała poniżej 10%). Niestety sytuacja w województwie nie przekłada się na OFAK.

Rysunek 27. Stopa bezrobocia w latach 2004-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Stopa bezrobocia w OFAK, która w 2013 r. wynosiła 16,7%, jest znacznie wyższa niż krajowa i wojewódzka ale w czasie ulegała podobnym zmianom. W ostatnich dwóch latach bezrobocie utrzymuje się na podobnym wysokim poziomie. Przy rozbiciu stopy bezrobocia na Konin i powiat koniński okazuje się, że poziom bezrobocia w OFAK bardzo podwyższa powiat ziemski ze stopą bezrobocia wynoszącą w 2013 r. 19,1%, gdy dla Konina osiągnęła wartość 13,8%. Bezrobotni z OFAK są to w większości ludzie w wieku średnim. Negatywnym zjawiskiem jest większy od średniej dla kraju i województwa udział ludzi młodych wśród bezrobotnych – 23%, z kolei bezrobotnych powyżej 55 roku życia jest znacznie mniej. W latach 2010-2013 zmniejszał się udział ludzi poniżej 24 roku życia wśród bezrobotnych. Struktura bezrobotnych pod względem wykształcenia, w porównaniu z danymi dla województwa i kraju, jest bardzo zbliżona – najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych posiada zawodowe wykształcenie (53%). Mimo braku zmian w strukturze wykształcenia, niepokojące jest zjawisko corocznego zwiększania się bezrobotnych z wykształceniem wyższym – w roku 2013, w stosunku do roku 2009 nastąpił wzrost o 53%, co jednak wpisuje

się w tendencji krajowej i wojewódzkiej. Największy napływ bezrobotnych następował w miesiącach zimowych, a odpływ w letnich, co jest związane z podejmowaniem pracy sezonowej. W 2013 r. ponad 80% osób przyjętych do ewidencji bezrobotnych było wcześniej zatrudnionych. Biorąc pod uwagę staż pracy, największą grupę stanowią mieszkańcy o najkrótszym stażu – do roku (17% bezrobotnych) oraz 1-5 lat (29%), a najmniej liczną mieszkańcy o stażu pracy przekraczającym 30 lat (jedynie 2%)¹⁵. Niekorzystnym zjawiskiem jest również coroczny wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych – w 2013 r. było to 5506 osób pozostających bez pracy przez okres ponad 12 miesięcy (aż 40% wszystkich bezrobotnych).

W rozbiu bezrobocia na poszczególne gminy ukazuje się wewnętrzne zróżnicowanie OFAK. Poziom bezrobocia w poszczególnych gminach został zmierzony za pomocą wskaźnika określającego udział osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym¹⁶. Najwyższy udział bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym w 2012¹⁷ r. wstąpił w gminie Wilczyn (12,6%), natomiast najniższy w gminie Grodziec (8,4%). Niskim poziomem bezrobocia, w porównaniu do pozostałych gmin, odznaczają się gminy położone w południowej części OFAK, w pobliżu autostrady A2 (Rysunek 29).

Rysunek 28. Liczba bezrobotnych w podziale na gminy w 2013 r.

Gmina	Liczba bezrobotnych ogółem
Konin	5 057
Golina	944
Ślesin	920
Kramsk	873
Sompolno	764
Kazimierz Biskupi	739
Klęczew	629
Stare Miasto	595
Wierzbinek	540
Krzymów	528
Wilczyn	514
Rychwał	455
Skulsk	451
Rzgów	429
Grodziec	286
OFAK	13724

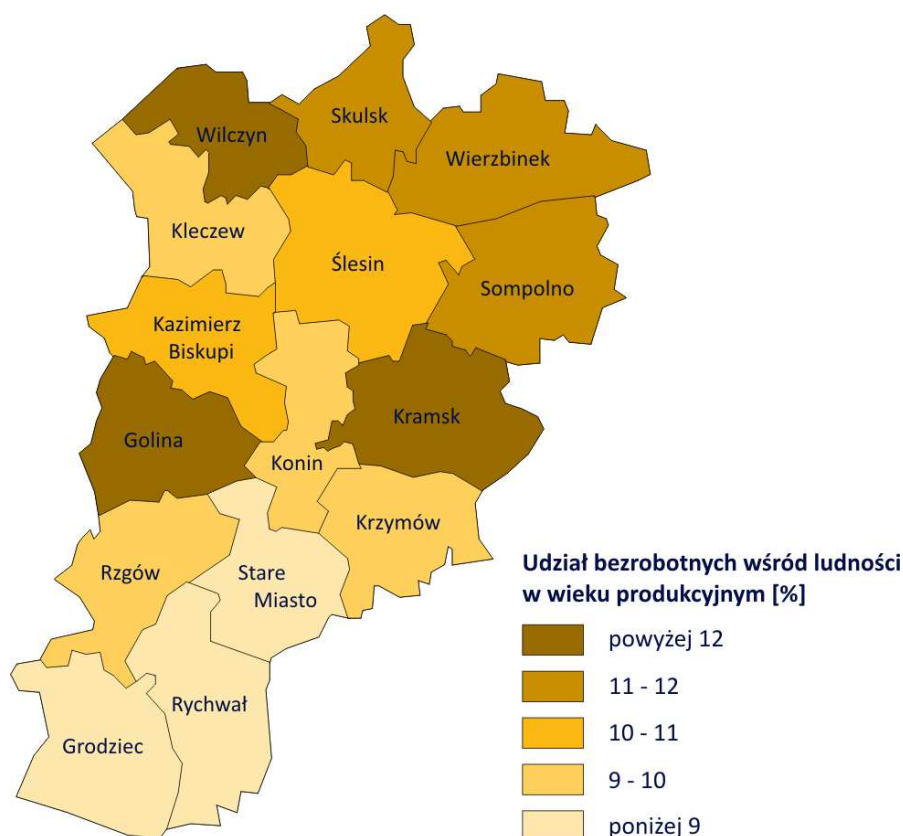
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP

¹⁵ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Koninie w 2013 r., Konin 2014

¹⁶ Brak danych na temat liczby ludności aktywnej ekonomicznie uniemożliwia obliczenie stopy bezrobocia na poziomie gmin.

¹⁷ Konieczność odniesienia liczby bezrobotnych do stanu ludności z 2012 r. ze względu na brak danych dotyczących ludności z 2013 r.

Rysunek 29. Udział bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i PUP

W opinii mieszkańców, główną przyczyną bezrobocia jest przede wszystkim ograniczenie inwestycji na obszarze aglomeracji, ale również wysokie obciążenia fiskalne pracodawców oraz niedostosowanie wykształcenia pracowników do potrzeb rynku. Istotność pozyskiwania inwestorów wskazują również organizacje pozarządowe, które wymieniają ten czynnik, jako działanie zmniejszające bezrobocie¹⁸.

Według danych zebranych przez Powiatowy Urząd Pracy w Koninie, zawodem najbardziej deficytowym jest zawód lektora języka angielskiego, a w powiecie konińskim kierowcy ciągnika siodłowego. Z kolei do zawodów nadwyżkowych na tym obszarze zaliczyć można technika ekonomistę (Konin) oraz ogrodnika (powiat koniński).

Rysunek 30. Zawody deficytowe i nadwyżkowe w Koninie i powiecie konińskim

Zawody deficytowe		
	Konin	Powiat koniński
1	lektor języka angielskiego	kierowca ciągnika siodłowego
2	asystent nauczyciela przedszkola	konserwator części
3	monter mebli	bibliotekarz
4	maszynista wieloczynnościowych i ciężkich maszyn do kolejowych robót budowlanych	specjalista ds. sprzedaży
5	archiwista	pomocniczy robotnik polowy

¹⁸ *Diagnoza i badania społeczne Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej*, Rybnik 2014

Zawody nadwyżkowe		
1	technik ekonomista	pozostali ogrodnicy
2	kucharz małej gastronomii	kucharz małej gastronomii
3	krawiec	cukiernik
4	technik budownictwa	technik budownictwa
5	kasjer handlowy	mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Koninie

W 2013 r. najczęstszą przyczyną wyłączenia z ewidencji bezrobotnych było podjęcie pracy (w 55% przypadkach). Powiatowy Urząd Pracy w Koninie aktywnie przeciwdziałała bezrobociu w aglomeracji, część osób zostało wyłączonych z ewidencji bezrobotnych dzięki programom urzędu. W 2013 r. osoby wyłączone z ewidencji bezrobotnych z przyczyn związanych z działalnością PUP w Koninie stanowiły 14% bezrobotnych (2 tys. osób), a w roku 2011 jedynie 10%. Osoby te najczęściej rozpoczęły staż (768 osób) i szkolenia (440 osób). W grupie tej znalazły się 244 osoby, które podjęły działalność gospodarczą. W 2013 roku PUP w Koninie realizował 6 programów wsparcia dla osób bezrobotnych:

Rysunek 31. Programy aktywizacji bezrobotnych PUP w Koninie w 2013 r.

Nazwa programu	Źródło finansowania	Czas realizacji	Sposób wsparcia (stan na 2013 r.)
Nie zmarnuj szansy	ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki	2008-2014	482 os. odbyło staże; 80 os. odbyło szkolenia; 170 os. otrzymało jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej
Programy aktywizacji zawodowej bezrobotnych do 30 roku życia (1)	ze środków Funduszu Pracy stanowiących rezerwę Ministra Pracy i Polityki Społecznej	1.03-31.12.2013	34 os. odbyły staż
Programy aktywizacji zawodowej bezrobotnych do 30 roku życia (2)	ze środków Funduszu Pracy stanowiących rezerwę Ministra Pracy i Polityki Społecznej	25.11-31.12.2013	12 os. otrzymało jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej; 9 os. odbyło szkolenia
Program aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy określonych w art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	ze środków Funduszu Pracy stanowiących rezerwę Ministra Pracy i Polityki Społecznej	25.11-31.12.2013	12 os. otrzymało jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej; 11 os. odbyło szkolenia

Młodzi na Rynku Pracy	pakiet działań inicjowany bezpośrednio przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej	1.07.2012 - 31.08.2014	9 os. skorzystało z bonu szkoleniowego; 1 os. skorzystała z bonu na kształcenie podyplomowe; 1 os. skorzystała z dotacji na zasiedlenie; 4 oso. Uczestniczyły w szkoleniu, 2 os. rozpoczęły staż
Nowa perspektywa	ze środków Funduszu Pracy	1.10.2013-31.12.2014	szkolenie dla osób , które utraciły pracę w PAK Kopalni Węgla Brunatnego Konin S.A.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Koninie

Na szczególną uwagę zasługuje program „Nowa perspektywa”, który pomaga w znalezieniu pracy osobom, które utraciły zatrudnienie podczas grupowych zwolnień w PAK KWB Konin S.A. Zarówno ten program, jak i „Nie zmarnuj szansy” oraz „Młodzi na Rynku Pracy” są kontynuowane w roku 2014.

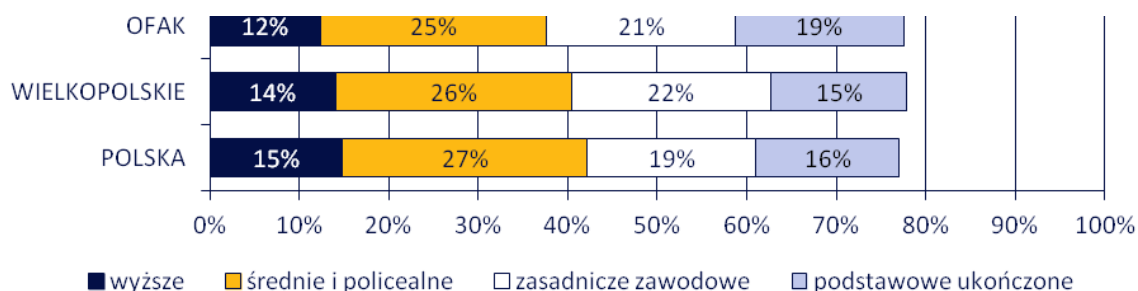
Przedsiębiorcy aglomeracji konińskiej jako poważny problem lokalnego rynku pracy wskazują brak odpowiednio wykwalifikowanych pracowników – 45,2% badanych¹⁹. Najczęściej dotyczy to pracowników liniowych, produkcyjnych oraz fizycznych, ale również samodzielnych specjalistów (informatyków, handlowców). Rynek pracy nie jest zadowolający również pod względem braku doświadczenia zawodowego potencjalnych pracowników oraz niskiego poziomu motywacji do pracy.

3.4.4 Rynek edukacyjny

Wykształcenie mieszkańców OFAK jest zbliżone do średnich wartości dla województwa i kraju. Wśród mieszkańców najwięcej jest osób o wykształceniu średnim i policealnym – 25% oraz średnim zawodowym – 21%. Niewielki jest udział mieszkańców z wykształceniem wyższym – 12%, przy czym dla województwa udział ten wynosi 14%, a dla Polski 15%. Negatywnym zjawiskiem jest również dość wysoki udział ludności z wykształceniem jedynie podstawowym wśród osób w wieku produkcyjnym – 19%, o 5 punktów procentowych więcej niż dla Wielkopolski.

¹⁹ dane dla N=115, [w:] *Badanie potencjału przedsiębiorstw*, Konin 2013

Rysunek 32. Struktura wykształcenia ludności w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Większość placówek oświatowych niższych szczebli – szkół podstawowych i gimnazjów, znajduje się w powiecie ziemskim, z kolei wyższych szczebli w mieście Konin. Szczegółowy podział szkół ze względu na rodzaj i lokalizację przedstawia Rysunek 33.

Rysunek 33. Wybrane placówki oświatowe w OFAK (dla młodzieży, bez specjalnych) w 2012 r.

rodzaj placówki oświatowej	powiat koniński	miasto Konin	OFAK
szkoły podstawowe	73	13	86
gimnazjum	25	12	37
technika	8	5	13
LO	3	8	11
zasadnicze szkoły zawodowe	3	5	8
licea profilowane	1	4	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba uczniów, którzy otrzymali świadectwo dojrzałości zmienia się na przestrzeni lat, nie widać jednorodnego trendu, jednak po spadku w latach 2009-2011, w latach 2011-2012 zaczęła wzrastać. W roku 2012 świadectwo dojrzałości otrzymało 1163 uczniów z obszaru aglomeracji.

Rysunek 34. Liczba uczniów w OFAK, którzy otrzymali świadectwo dojrzałości w latach 2007-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba komputerów w placówkach oświatowych może stanowić o dostępie dzieci i młodzieży do technologii i Internetu. Liczba komputerów w szkołach podstawowych i gimnazjach przypadająca na 1 tys. ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi 72,2 i tym samym jest wyższa niż średnia krajowa i wojewódzka. Poziom dostępu do Internetu w szkołach jest porównywalny z sytuacją w Wielkopolsce i Polsce, udział komputerów z dostępem do Internetu wśród wszystkich komputerów w placówkach wynosi 92%.

Rysunek 35. Komputeryzacja w szkołach podstawowych i gimnazjach

Wskaźnik	POLSKA	WIELKOPOLSKA	OFAK
komputery w szkole na 1 tys. ludności w wieku przedprodukcyjnym	69,5	69,3	72,2
komputery z dostępem do Internetu	92%	93%	92%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z punktu widzenia gospodarki subregionu istotną rolę pełniły dwa zespoły szkół – ZS Górniczo-Energetycznych w Koninie oraz ZS Technicznych i Hutniczych w Koninie. Utworzone zostały aby przygotować lokalną siłę roboczą do potrzeb rynku pracy. ZS Górniczo-Energetycznych w Koninie edukował w zawodach niezbędnych w przemyśle paliwowo-energetycznym, z kolei ZS Technicznych i Hutniczych przygotowywał do pracy w hucie aluminium. Obecnie, w związku z zamknięciem huty i ograniczeniem zatrudnienia w kopalni szkoły utraciły swoją specjalizację.

Szkolnictwo wyższe

Szkoły wyższe w OFAK są zlokalizowane w Koninie, ze względu na to, że jest to największy ośrodek miejski na obszarze aglomeracji. W Koninie znajdują się 3 szkoły wyższe, co plasuje pod tym względem miasto (obok Leszna) na drugim miejscu w województwie, wśród powiatów i miast na prawach powiatu. Na obszarze Konina zlokalizowanych jest również 6 oddziałów zamiejscowych szkół wyższych.

Rysunek 36. Szkolnictwo wyższe w OFAK

Uczelnie wyższe	Oddziały zamiejscowe szkół wyższych
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie (publiczna)	Politechnika Poznańska Wydział Zamiejscowy w Koninie (publiczna)
Wyższa Szkoła Kadr Menedżerskich w Koninie	Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Koninie
Wyższa Szkoła Pedagogiczno-Techniczna w Koninie	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Koninie
	Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. J.Chechlińskiego w Łodzi Wydział Zamiejscowy w Koninie
	Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi Wydział Zamiejscowy w Koninie
	Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie Studium Teologii we Włocławku Oddział w Koninie

Źródło: Opracowanie własne

Łącznie na wszystkich dziewięciu uczelniach wymienionych w tabeli, istnieje możliwość studiowania na 28 kierunkach. Większość uczelni oferuje studia humanistyczne, tylko po 25% kierunków istnieje możliwość zdobycia tytułu inżyniera. Jedynie dwie uczelnie oferują studia II stopnia, w trybie stacjonarnym kształci pięć uczelni. Najczęściej oferowanym kierunkiem jest pedagogika oraz zarządzanie, spośród kierunków technicznych wyróżnić można budownictwo, inżynierię środowiska czy energetykę, istotną ze względu na specyfikę obszaru aglomeracji, związaną od lat z przemysłem energetycznym.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie zajmuje 7 miejsce w rankingu Perspektywy 2013 w kategorii Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe (na 29 szkół biorących udział w rankingu). Wyżej w rankingu znajdują się dwie szkoły z województwa – z Kalisza (1. miejsce) i Leszna (2. miejsce).

Negatywną cechą szkolnictwa wyższego w OFAK jest niedopasowanie kierunków kształcenia do zapotrzebowania na rynku pracy, w związku z czym tak duży odsetek młodych ludzi pozostaje bez pracy²⁰. Obecnie wydział Politechniki Poznańskiej prowadzi studia transportowe (przy Zakładzie Doskonalenia Zawodowego), a Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna z Łodzi w swoim ośrodku zamiejscowym w Koninie prowadzi studia podyplomowe transport-logistyka-spedycja. Korzystną tendencją są wprowadzane zmiany, ponieważ kolejne dwie uczelnie wyższe mają w planach w najbliższych latach uruchomienie kierunku logistyka na studiach inżynierskich (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie już w roku akademickim 2014/2015), co wpisowałoby się w potrzeby regionu związane z rozwojem branż logistycznych w pobliżu autostrady A2. Jednak w związku z niewystarczającą ofertą edukacyjną wielu młodych ludzi wyjeżdża na studia do większych ośrodków miejskich – głównie do Poznania, ale również do Warszawy i Łodzi. Powoduje to negatywne zjawisko odpływu wykształconej ludności, która najczęściej pozostaje w metropoliach na stałe.

3.4.5 Uwarunkowania społeczne – podsumowanie

Niekorzystne procesy demograficzne, związane ze zmniejszającą się liczbą osób w wieku produkcyjnym mogą negatywnie wpłynąć na zasoby pracy w OFAK. Liczba ludności aglomeracji nie zmieniła się znacząco na przestrzeni ostatnich trzech lat, różnicowanie widać jedynie w podziale na poszczególne gminy. Negatywną tendencją są migracje

²⁰ *Diagnoza i badania społeczne Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej*, Rybnik 2014

zarobkowe mieszkańców OFAK, które są szczególnie popularne wśród młodych i przedsiębiorczych osób – odpływ ludności rejestruje się przede wszystkim w mieście Konin i gminach położonych na północy aglomeracji. Największy przyrost ludności występuje w gminach podmiejskich, m.in. w gminie Stare Miasto i Krzymów. Jednak w latach 2007-2012 następowało zmniejszenie salda migracji w powiecie konińskim, a wzrost w mieście Konin. Gęstość zaludnienia OFAK jest wyższa niż w województwie i kraju, najwyższa w gminach położonych w środkowej części obszaru. Zróżnicowana gęstość zaludnienia gmin OFAK umożliwia prowadzenie różnych działalności gospodarczych, np. usługowo-handlowych na terenach gęsto zaludnionych, a turystycznych na obszarach o niskiej gęstości zaludnienia. Elementem mogącym negatywnie wpływać na jakość życia jest niska powierzchnia mieszkania w przeliczeniu na mieszkańca, co skutkować może wysokimi cenami mieszkań.

Najwięcej mieszkańców zatrudnionych jest w sektorze usługowym, jednak odsetek ten jest znacznie mniejszy niż w Wielkopolsce i całym kraju. Ponadto w OFAK duża część zatrudnionych pracuje w sektorze rolniczym, aż o 8 p.p. więcej niż w regionie, jednak udział osób zatrudnionych w tym sektorze maleje. Wysoka liczba zatrudnionych w sektorze rolnictwa może negatywnie wpłynąć na sytuację na rynku pracy biorąc pod uwagę ogólnopolski trend zmniejszenia pracochłonności w ramach tego sektora. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie jest zbliżone do średniej wojewódzkiej, co nie jest ani zachętą, ani czynnikiem zniechęcającym dla potencjalnego inwestora.

Sytuację na rynku pracy pogarsza wysoka stopa bezrobocia, szczególne obawy budzi wysoki procent osób długotrwale bezrobotnych, a ponowna aktywizacja takich osób jest niezwykle trudna. Gminami o najwyższym udziale osób bezrobotnych są Kramsk i Wilczyn, najniższe bezrobocie jest w gminach położonych w południowej części aglomeracji. Duże zróżnicowanie w poziomie bezrobocia w ramach OFAK tworzy trudności w opracowaniu wspólnych, kompleksowych działań wszystkich jednostek samorządowych na danym obszarze. Najwięcej bezrobotnych jest w wieku średnim, lecz udział ludzi młodych (do 24 roku życia) wśród bezrobotnych jest wyższy niż w Polsce i Wielkopolsce. Bezrobotni z wykształceniem zawodowym stanowią większość spośród osób pozostających bez pracy, a niekorzystnym zjawiskiem jest coroczne zwiększanie się liczby bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Jako pozytywny aspekt można wymienić zespół działań aktywizujących bezrobotnych w ramach PUP, niestety zastrzeżenie może budzić, zgodnie z ogólnopolskimi tendencjami, niska efektywność tych programów.

Mimo dużej liczby placówek edukacyjnych i lokalizacji na terenie aglomeracji trzech uczelni wyższych problemem jest niedopasowanie edukacji do potrzeb rynku. Odsetek ludności z wykształceniem wyższym jest niższy niż w regionie i kraju, również wysoki jest procent udziału w strukturze ludności osób z wykształceniem podstawowym. Negatywnie na sytuację na rynku edukacyjnym wpływa niedostateczna liczba szkół wyższych, szczególnie tych z kierunkami inżynierskimi i możliwością podjęcia studiów II stopnia.

3.5 Uwarunkowania gospodarcze

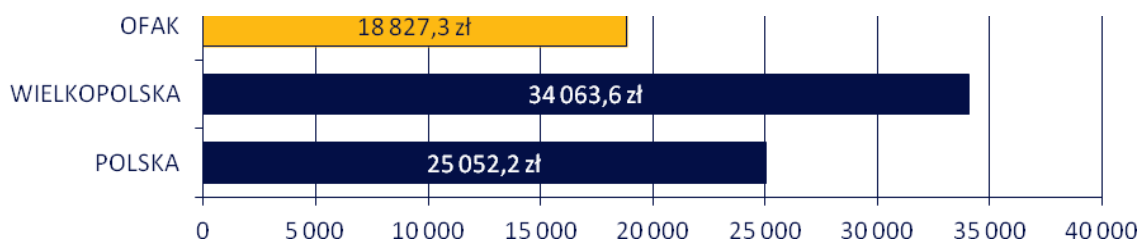
W przypadku tworzenia studium rozwoju gospodarczego najważniejszą kwestią jest zdiagnozowanie sytuacji gospodarczej jednostek. Na wzrost gospodarczy ma wpływ bardzo wiele czynników, jest to m.in. istniejący potencjał gospodarczy, poziom przedsiębiorczości, kapitał finansowy (w szczególności inwestycyjny), działalność instytucji otoczenia biznesu i wiele innych. Są to czynniki zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne, które rozwinięte na wysokim poziomie zapewniają danemu obszarowi konkurencyjność. Poniżej przedstawiono diagnozę OFAK pod względem posiadanego potencjału gospodarczego, co ma kluczowe znaczenie przy opracowywaniu *Studium*.

W rozwoju gospodarczym OFAK niemałe znaczenie odgrywają położone w sąsiedztwie największe metropolie Polski – Poznań, Łódź oraz Warszawa. Oprócz możliwości komunikacyjnych autostradą A2, takie położenie otwiera również drogę do najnowocześniejszych technologii, pozwala na transfer wiedzy oraz innowacji z dużych ośrodków miejskich. Z jednej strony daje to wiele możliwości, m.in. przyciągnięcia na tereny aglomeracji inwestorów, dla których dobre skomunikowanie z metropoliami (bliski rynek zbytu) jest niewątpliwą korzyścią. Jednak z drugiej strony OFAK musi przewyciężyć znacznie większe ośrodki miejskie w „walce” o inwestora.

Najpowszechniejszą miarą poziomu dobrobytu mieszkańców jest wartość Produktu Krajowego Brutto. OFAK leży w podregionie konińskim, którego PKB na mieszkańca wynosiło w 2011 r. 30684 zł, czyli stanowiło 77,4% średniej krajowej i 74,3% średniej wojewódzkiej.

OFAK odznacza się na tle kraju niską wartością sprzedaną przemysłu – 3880 mln zł, co w przeliczeniu na liczbę mieszkańców wynosi 18,8 tys. zł. Jest to prawie 2 razy mniej niż dla województwa. Wartość sprzedana przemysłu jest jednym z mierników działalności gospodarczej, dotyczącej działalności przemysłowej, budowlano-montażowej, transportowej i innej. Pod tym względem miasto Konin przewyższa średnią krajową o ok. 10 tys. jednak powiat koniński odznacza się bardzo niską wartością produkcji sprzedanej przemysłu (ok. 9 tys. zł/mieszkańca).

Rysunek 37. Produkcja sprzedana przemysłu w 2012 r. w przeliczeniu na mieszkańca [zł/mieszk.]

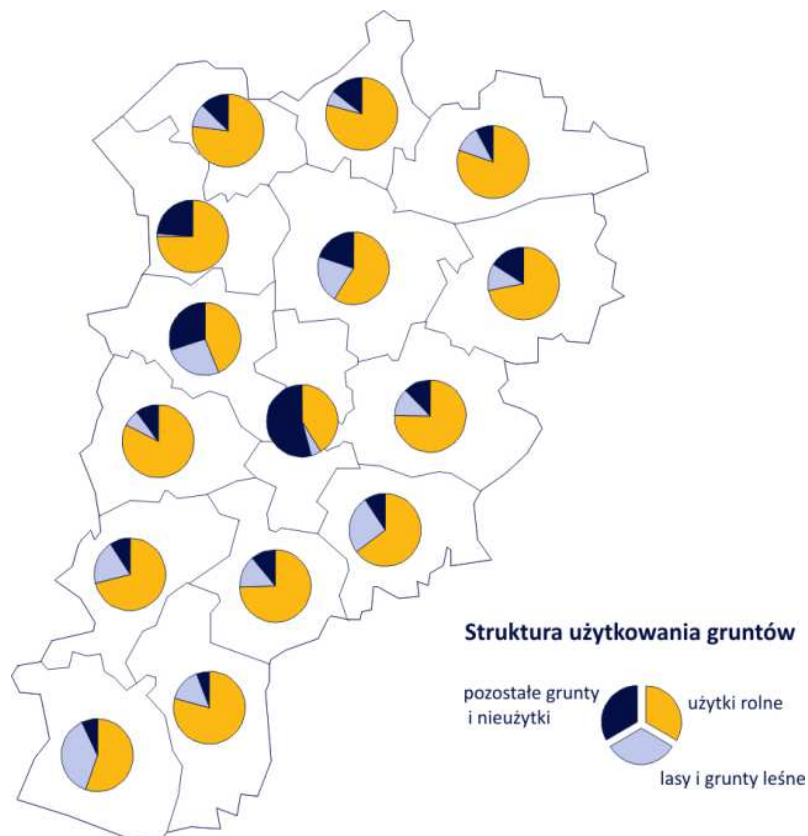
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.5.1 Wykorzystanie terenu

Tereny objęte granicami OFAK są to w większości obszary rolnicze – 69% (Załącznik 5). Większy jest udział tych terenów w strukturze gruntów, niż w kraju oraz województwie. Z kolei mniejszą powierzchnię zajmują obszary leśne (16%). Największy udział użytków rolnych w strukturze użytkowania gruntów występuje w gminie Golina (aż 83%). Naturalnie najmniej użytków rolnych znajduje się w mieście Konin (43%), jednak niewiele więcej w gminie Kazimierz Biskupi (44%). W przeciwieństwie jednak do miasta na prawach powiatu,

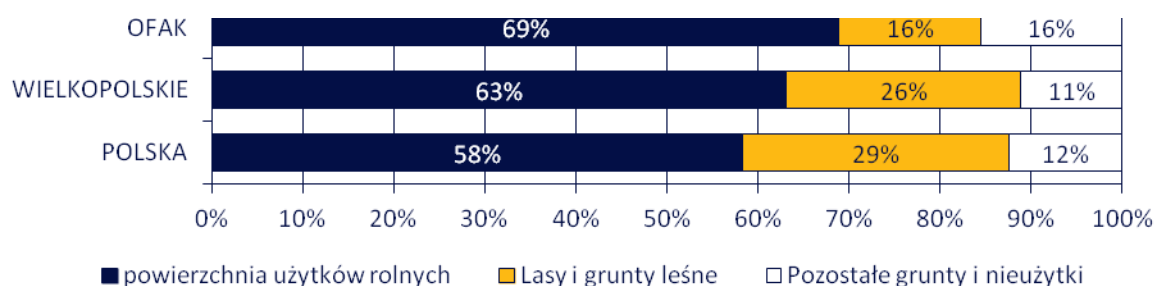
w gminie wiejskiej dużą część powierzchni stanowią lasy i grunty leśne (26%), m.in. ze względu na występowanie na jej obszarze Puszczy Bieniszewskiej. W gminach wiejskich lub miejsko-wiejskich, o wysokim udziale gruntów niezaliczonych do użytków rolnych i obszarów leśnych, dużą część gruntów stanowią obecne tereny kopalniane lub zrekultywowane tereny pokopalniane.

Rysunek 38. Struktura użytkowania gruntów w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 39. Struktura użytkowania gruntów w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W powiecie konińskim w 2012 r. 72,1% gruntów należało do osób fizycznych, a 21,1% do Skarbu Państwa. Jedynie 0,2% powierzchni to grunty należące do powiatu. W strukturze gruntów dominują użytki rolne, które stanowią aż 71,8%, a grunty leśne i zadrzewione 17,1%. Struktura własności nieruchomości dla Miasta Konina przedstawiona jest w poniższej tabeli.

Rysunek 40. Struktura własności nieruchomości w Koninie (2009 r.)

Rodzaj własności	powierzchnia [ha]
Powierzchnia gruntów skomunalizowanych wg prawnych form użytkowania ogółem	1220,0
Tworzące gminny zasób nieruchomości	864,0
Przekazane w trwałe zarząd gminnym jednostkom organizacyjnym	53,0
Przekazane w użytkowanie wieczyste	245,0
Przekazane w użytkowanie wieczyste osobom fizycznym	44,0
Lasy ogółem	259,8
Grunty leśne publiczne ogółem	227,7
Grunty leśne prywatne	34,0

Źródło: Zintegrowany lokalny program rewitalizacji Miasta Konina, Konin 2011

Istotną rolę w kształtowaniu zagospodarowania terenu mają tereny pokopalniane, które zajmują duże obszary i po zakończeniu wydobycia muszą być wykorzystane. Podkreślić należy bardzo duży wkład kopalni w rekultywację terenów zdegradowanych. Kopalnia już przed rozpoczęciem odkrywki musi wskazać planowany sposób rekultywacji terenów, najczęściej w jednej z czterech form – rekultywacja w kierunku wodnym, leśnym, rolniczym i rekreacyjnym. Tereny najczęściej przechodzą we własność samorządów, Lasów Państwowych lub prywatnych właścicieli (najczęściej rolników). Tereny pozostałe po pierwszych odkrywkach już zostały zrekultywowane, odkrywka Niestusz w kierunku rekreacyjnym, Gosławice w kierunku wodnym, a Pątnów w kierunku leśnym i rolnym (powstał również zbiornik wodny, który teraz jest własnością prywatną). Najczęściej w wyrobiskach tworzy się zbiorniki wodne, jak to jest w planach we wszystkich funkcjonujących odkrywkach i tych które zaczynają być dopiero poddawane rekultywacji. Planowane kierunki rekultywacji w poszczególnych odkrywkach:

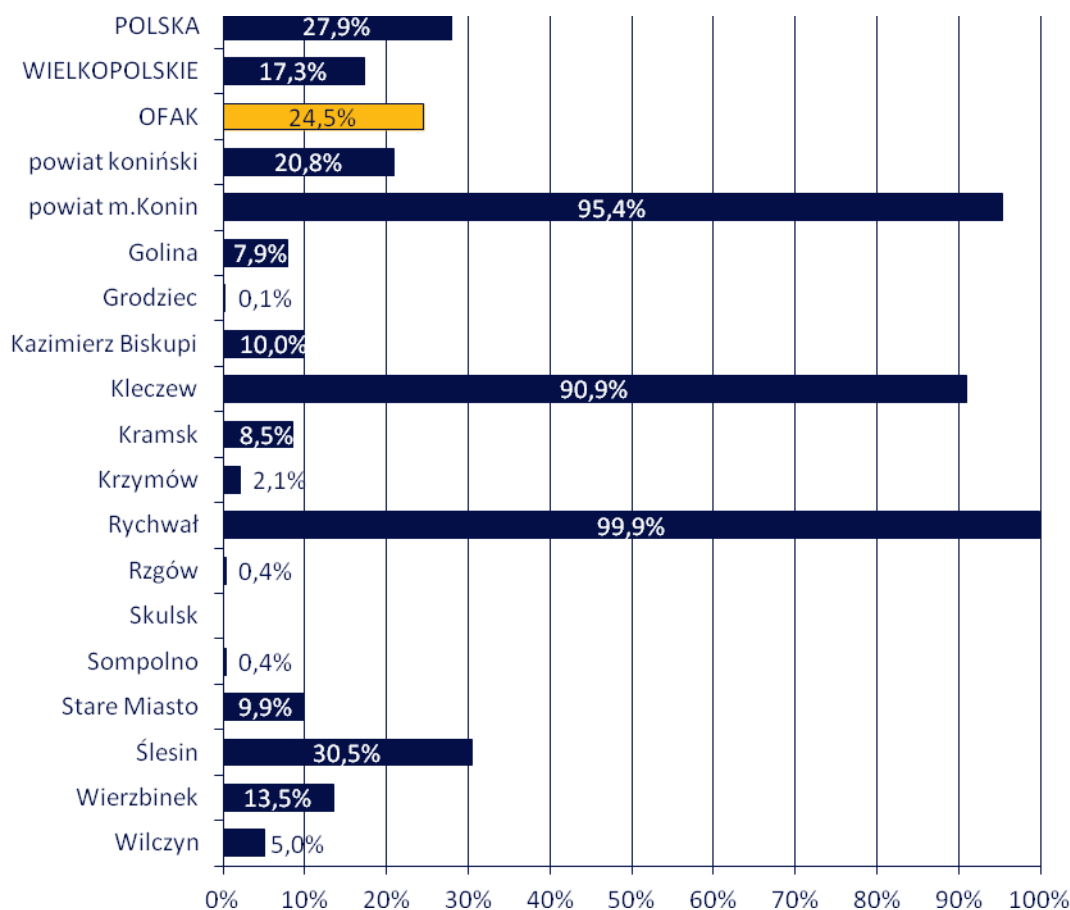
- Odkrywka Kazimierz – w kierunku wodnym (istniejący i planowany akwen wodny),
- Odkrywka Józwin – IIA w kierunku rekreacyjno-sportowym (teren pod: stok narciarski, zbiornik wodny, tor motocrossowy, amfiteatr), IIB w kierunku wodnym,
- Odkrywka Lubstów – w kierunku rolnym, wodnym (powstaje zbiornik wodny), wyznaczono ścieżki rowerowe i spacerowe; zagospodarowanie terenu wokół jeziora uzgodnione z gminą Sompolno – przewiduje stworzenie bazy dla turystyki, żeglarstwa i sportów motorowodnych,
- Odkrywka Drzewce – od początku istnienia odkrywki prowadzone są prace rekultywacyjne: nasadzenia sosny, brzozy i robinii akacjowej, leśny kierunek rekultywacji (ze względu na piaszczyste gleby), akwen wodny; na wniosek gminy Kramsk zmieniono kierunek rekultywacji pola Bilczew – powstanie zbiornik wodny,
- Odkrywka Tomisławice – od początku istnienia odkrywki prowadzone są prace rekultywacyjne, po zakończeniu wydobycia powstanie kompleks obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz zbiornik wodny.

Ważnym pojęciem, które wiąże się ze sposobem zagospodarowania terenu jest rewitalizacja. Zgodnie z obowiązującą definicją jest to proces obejmujący zmiany przestrzenne, techniczne, społeczne i gospodarcze, które zostają podjęte w interesie publiczny. Celem działań jest wyprowadzenie danego obszaru z sytuacji kryzysowej, przywrócenie utraconych funkcji oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju z wykorzystaniem zasobów wewnętrznych. Działania rewitalizacyjne są ukierunkowane na ponowne zagospodarowanie, ożywienie obszarów zdegradowanych, a więc takich, które borykają się z problemami społecznymi, gospodarczymi lub przyrodniczymi. W OFAK istnieją tereny, które powinny

zostać objęte procesem rewitalizacji. Są to przede wszystkim obszary pokopalniane, dla których proces rewitalizacji rozpocznie się po zakończeniu eksploatacji – obecnie prowadzone są działania rekultywacyjne. Tereny te obejmują obszary pozostałe po eksploatacji węgla brunatnego, znajdujące się na terenie gminy Kleczew, Kazimierz Biskupi, Wierzbiniek, Sompolno i Kramsk. Rewitalizacja wiąże się nierozzerwalnie również ze zdegradowanymi terenami miejskimi. Należą do nich przemysłowe tereny Konina, część staromiejska miasta położona na południe od Warty oraz tereny wzdłuż Warty²¹. Działania rewitalizacyjne powinny objąć również pozostałe miasta OFAK, czyli Sompolno, Golina, Rychwał i Ślesin, m.in. ze względu na wysokie bezrobocie.

Istotne z punktu widzenia rozwoju gospodarczego jest pokrycie obszaru miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Wysokie pokrycie świadczy o uregulowanej polityce przestrzennej i może być zachętą dla inwestora zewnętrznego. OFAK odznacza się niewielkim stopniem pokrycia planami, jednak wyższym od średniej dla województwa. Największa powierzchnia gmin objętą obowiązującymi planami przypada gminom miejskim i miejsko-wiejskim.

Rysunek 41. Powierzchnia gminy objęta obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

²¹ Zintegrowany lokalny program rewitalizacji Miasta Konina, Konin 2011

3.5.2 Rolnictwo

Rolnictwo zajmuje dominującą pozycję wśród działalności gospodarczej na terenie OFAK. Powierzchnia użytków rolnych pokrywa ponad $\frac{2}{3}$ całego obszaru OFAK (Załącznik 5). Jak wspomniano w części dotyczącej uwarunkowań przyrodniczo-środowiskowych, obszar aglomeracji to w większości gleby słabej jakości – V i VI klasy, które cechują się mniejszą wydajnością dla rolnictwa. Największy udział gleb najłabszych (klasa V i VI) w areale gruntów ornych OFAK odnotowuje się w gminie Krzymów (ponad 90% gleb), a najmniejszy w gminie Kleczew (26%), jednak w większości gmin udział ten przekracza 50%²². Mimo to, aż 70% powierzchni powiatu konińskiego stanowią użytki rolne, w mieście Konin to jedynie 41%.

Na obszarze aglomeracji w 2010 r. zlokalizowanych było 17,4 tys. gospodarstw rolnych, przy czym w samym powiecie konińskim było ich najwięcej spośród powiatów podregionu konińskiego. W OFAK w 2012 r. w rolnictwie zatrudnionych było 15,3 tys. mieszkańców (28% całej populacji OFAK), jednak gdy w Koninie zatrudnieni w rolnictwie stanowią jedynie 3% ogółu zatrudnionych, w powiecie konińskim aż 48% (przy średniej dla kraju 22% a dla województwa 20%).

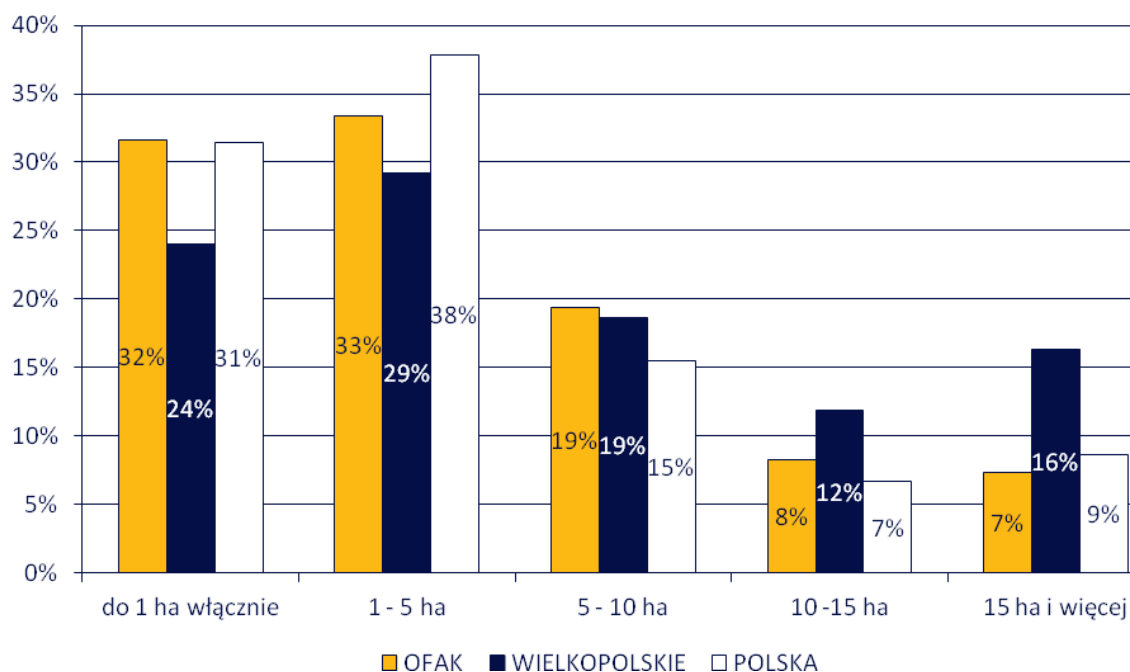
Największą powierzchnię zasiewów obejmuje uprawa żyta (28% ogólnej powierzchni zasiewów), ponieważ jest uprawą o najmniejszych wymaganiach. OFAK odznacza się bardzo wysoką liczbą sztuk bydła wśród powiatów podregionu konińskiego – w powiecie konińskim było ich w 2010 r. 48144 szt., najwięcej w podregionie. Ponadto powiat zajmuje drugie miejsce w podregionie pod względem liczby koni (727 szt.) oraz drobiu (556 164 szt.).

Na obszarze aglomeracji występuje niekorzystne zjawisko, jakim jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w województwie wielkopolskim w 2010 r. wynosiła 13,43 ha²³, w OFAK natomiast ok. 11,6 ha. Największa jest grupa gospodarstw o najmniejszej powierzchni, poniżej 5 ha – 32% gospodarstw do 1 ha, 33% 1-5 ha. Wartość ta jest większa niż w województwie. Z kolei udział gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha wśród gospodarstw ogółem jest ponad połowę niższy niż w strukturze wielkości gospodarstw Wielkopolski i wynosi 7%.

²² Plan Rozwoju Lokalnego powiatu konińskiego, Konin 2014

²³ Ogłoszenie Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 20 września 2013 r. w sprawie wielkości średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w poszczególnych województwach oraz średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w kraju w 2013 roku, [w:] <http://www.arimr.gov.pl/dla-beneficjenta/srednia-powierzchnia-gospodarstwa.html>

Rysunek 42. Struktura wielkości gospodarstw rolnych w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pomoc rolnikom OFAK oferuje Centrum Obsługi Rolnika, które skupia wiele instytucji i agencji, których działania związane są z obsługą rolnictwa (opisane szerzej w części 3.5.7 Instytucje otoczenia biznesu).

Rysunek 43. Rejestr grup producentów rolnych (stan na 5.05.2014)

Nazwa grupy producentów rolnych:	Siedziba	Nazwa produktu	Wpis do rejestru	Wykreślenie z rejestru
Spółdzielnia Producentów Mleka MILKON	Ślesin	mleko krowie	2009	-
Grupa Producentów Owoców Miękkich AGROSAD Sp. z o.o.	Kazimierz Biskupi	owoce	2003	2007
Grupa Producentów Rolnych ZGODA Sp. z o.o.	Konin	ziarno zbóż	2013	-
Grupa Producentów Rolnych AGROBAN Sp. z o.o.	Sompolno	ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych	2013	-

Źródło: „Rejestr grup producentów rolnych zarejestrowanych w województwie wielkopolskim...”, Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

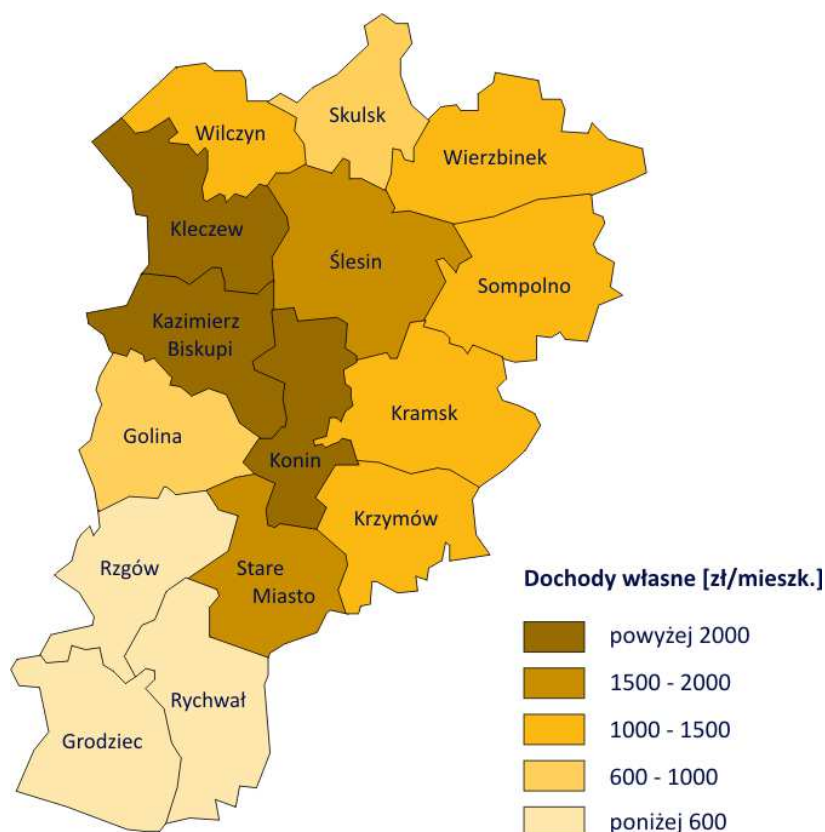
W OFAK są 3 grupy producentów rolnych, w tym dwa nowe – wpis do rejestru w 2013 r. Jest to niewielka liczba w porównaniu do całego województwa, w którym zarejestrowanych jest 419 grup.

3.5.3 Finanse publiczne

Środki finansowe, którymi dysponują gminy, służą do realizacji zadań samorządów terytorialnych. Na podstawie dochodów i wydatków budżetów samorządów można określić charakter danej jednostki, jej profil, strukturę ekonomiczną czy własnościową.

Wskaźnik wykorzystujący dochody własne samorządów lokalnych jest bardzo istotnym wskaźnikiem obrazującym stopień samodzielności finansowej jednostek. Do dochodów własnych zaliczane są wpływy z podatków i opłat lokalnych, których wielkość zależna jest od danej gminy. Korzystnym zjawiskiem występującym w OFAK są wyższe niż średnia wojewódzka i krajowa dochody własne jednostek samorządu terytorialnego. Bardzo widoczne jest tutaj zróżnicowanie w przypadku poszczególnych gmin. Bardzo znacząca dominacja gminy Kleczew (ok. 4 tys. zł/mieszk.) wynika z obecności kopalni węgla brunatnego na terenie jednostki samorządu terytorialnego. Z tego powodu dość wysoką pozycję zajmuje również gmina Kazimierz Biskupi. Z kolei miasto Konin jest drugą najzamożniejszą gminą, której wpływy do budżetu z tytułu dochodów własnych wynoszą ok. 2,8 tys. zł/mieszk. (prawie 1,5 razy mniej niż w Kleczewie). Dzięki tak wysokim dochodom, gmina Kleczew zajmuje 4. miejsce wśród najbogatszych gmin w województwie. Warto jednak wspomnieć o bardzo dużym zróżnicowaniu dochodów w poszczególnych gminach OFAK. W gminie Rychwał są one najniższe, co jest wartością prawie 7 razy niższą od najbogatszej gminy i ponad 3 razy niższą od średniej dla OFAK (1953,3 zł/mieszk.).

Rysunek 44. Dochody własne gmin na mieszkańca w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura wydatków samorządów OFAK różni się w poszczególnych gminach, jednak w większości odpowiada krajowym i wojewódzkim wartościom średnim. Zdecydowanie najwięcej kosztów w każdej gminie pochłania oświata i wychowanie (20-50%), co jest analogiczne do sytuacji w całym województwie i kraju. Kolejną grupą wydatków są koszty związane z pomocą społeczną i pozostałymi zadaniami w zakresie pomocy społecznej.

Warto zwrócić uwagę przede wszystkim na gminy, które odbiegają od stałych tendencji. Najwyższe wydatki, z racji tego że dochody też są bardzo wysokie, ma gmina Kleczew. Gmina ta spośród wszystkich gmin najwięcej wydaje na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska. Największy udział wydatków na rolnictwo wśród ogółu wydatków ponosi gmina

Krzymów – 21%, niewiele mniej gmina Stare Miasto – 17%, przy średniej dla województwa 5%. Negatywnym zjawiskiem w gminie Wierzbinek jest bardzo duży udział wydatków na administrację (24% wszystkich wydatków). Natomiast w gminie Wilczyn występuje wyższy niż w pozostałych gminach udział wydatków na transport i łączność. Analiza budżetów gmin pozwala na bardziej szczegółowe wydzielenie źródeł dochodów i typów wydatków jednostek samorządu terytorialnego.

Rysunek 45. Struktura źródeł dochodów i wydatków gmin OFAK w 2012 r. [mln zł]²⁴

Gmina	Golina	Grodzic	Kazimierz Biskupi	Kleczew	Kramsk	Krzymów	Rychwał	Rzgów	Skulsk	Sompolno	Stare Miasto	Ślesin	Wierzbinek	Wilczyn	m. Konin	
zadłużenie gminy w stosunku do ogółu dochodów [%]	33	15	49,7	12	43	44,5	51	17	11	2,7	50	33	40,2	5,8	31	
Źródła dochodów gminy [mln zł]	środki państwa	19	13	13,4	15	19	14,1	19	15	13	16,4	14	18	15,9	13	173
	podatki	8,6	2,2	15,9	25	8	5,3	4,1	3,3	2,7	10,6	15	18	5,2	4	141
	dochody z majątku	-	0,6	2,9	-	0,4	-	0,4	0,7	0,5	1,8	0,544	0,9	-	0,6	34
	zobowiązania zaciągnięte przez gminę	1,7	0,4	3,2	4,8	1,2	5,4	4,1	1,1	1,7	0,919	4,9	5,5	6,7	0,9	56
	środki pozyskane z UE i innych programów zagranicznych	1,6	0,7	3,2	4,7	2,3	4,9	2,3	0,6	1,2	2	7,2	2,6	4,2	2,5	21
	zaległe rozliczenia, zwroty, inne wpływy	0,1	-	-	-	0,4	1,9	-	-	-	0,828	1,1	-	-	-	-
	opłaty i kary	0,6	0,2	2,4	4,5	-	0,809	0,2	0,2	0,7	-	-	5,2	0,732	1,4	20
	środki przekazane przez inne instytucje	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	pozostałe	0,3	0	0,385	3,2	0,4	0,269	0,1	0,1	0,2	0,308	0,603	0	0,785	0,1	11
Wydatki gminy według dziedzin [mln zł]	oświata, wychowanie	14	7,7	12,7	16	15	10,3	12	8,8	8	12,4	14,8	17	10,2	8	156
	pomoc społeczna	6	3,6	5,4	4,5	7,3	3,6	4,9	3,9	3,5	6,2	5	6,5	4,6	3,7	55
	obsługa zadłużenia, finansowanie nadwyżki/deficytu gminy	3,6	1,3	5,8	2,8	2	4,4	4,7	2,4	1,3	-	6,2	3,7	3,2	1,3	29

²⁴ W przypadku pola „-” oznacza to, że wartość była na tyle niewielka względem innych, że została sklasyfikowana do kategorii „pozostałe”

urząd gminy, administracja	3,2	2	4	5,4	2,7	2,5	3	1,9	2,4	3,1	4	4,4	7,4	2,1	32
rolnictwo i łowiectwo	-	0,4	2,9	-	1,9	5,4	2	-	-	2	6,3	5,6	2,3	-	-
ochrona przyrody, wygląd okolicy	0,8	0,2		13	-	-		0,6		1,1	2,2	2,4		0,7	-
kultura, dziedzictwo narodowe	0,9			-	-	-	-	-	-	1,2	-	-	-	-	-
turystyka	-	-		4,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
drogi i komunikacja	-	-	2,3	-	0,6	1,1	-	0,6	0,9	-	-	-	2,2	3,1	56
grunty, mieszkania, budynki	-	-	-	-	-	-	0,5	-	-	-	-	-	-	-	21
sport	-	-	-	-	-	-	-	-	0,8	-	-	-	-	-	-
pozostałe	3,1	1,1	8	12	2,2	2,5	3,2	1,5	2,7	3,7	3,9	8,8	3,6	2,8	72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów (z: www.naszakasa.org.pl)

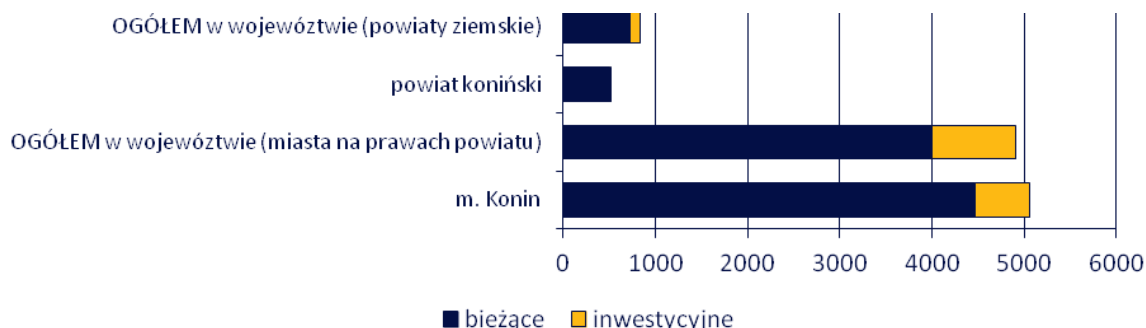
Najbardziej zadłużoną gminą OFAK jest Rychwał, którego dług publiczny w stosunku do ogółu dochodów przekracza 50%, a najmniej gmina Sompolno – jedynie 2,7%. Najwyższe dochody ogółem uzyskuje miasto Konin, za nim jest gmina Kleczew. W gminie Kleczew wpływy z podatków są ponad 1,5 razy większe niż wpływy ze środków państwa (42% wszystkich dochodów), co jest odmienną tendencją niż w większości pozostałych gmin. Najwyższy udział środków państwa w dochodach jest w gminie Grodziec – 76%. Najwyższą aktywnością przy pozyskiwaniu środków unijnych odznacza się Konin (aż 21,1 mln zł), jednak w przeliczeniu na udział środków unijnych i innych programów w dochodach, przoduje gmina Stare Miasto – 17% i Krzymów – 15% (Konin – jedynie 5%). Niewielką część dochodów gminy pobierają z tytułu opłat i kar (najwyższy odsetek w gminie Ślesin – 11% dochodów), jak również z zaległych rozliczeń czy środków przekazanych przez inne instytucje.

Najwięcej wydatków ponoszą jednostki charakteryzujące się jednocześnie najwyższymi dochodami, czyli Konin i Kleczew. Wszystkie gminy największą część swoich dochodów przeznaczają na oświatę i wychowanie – od 28% (Kleczew) do 47% (Grodziec). Duże wydatki ponoszą również na pomoc społeczną (8-23%), funkcjonowanie urzędu i administrację (9-22%) oraz obsługę zadłużenia (do 16% ogółu wydatków). Na administrację spośród gmin (bez miasta Konina) najwięcej przeznaczyła gmina Wierzbinek – 7,4 mln zł, czyli aż 22% ogółu wydatków (następny jest Grodziec – 12%). Najmniejszą część wydatków gminy przeznaczają na kulturę i dziedzictwo narodowe, turystykę, grunty, mieszkania i budynki oraz sport.

Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego niezwykle istotny jest udział wydatków inwestycyjnych gmin w wydatkach ogółem. Wielkość wydatków inwestycyjnych ma wpływ m.in. na zaspokajanie potrzeb społeczności lokalnej oraz przedsiębiorców. Na tej płaszczyźnie jednak sytuacja OFAK nie prezentuje się korzystnie. Zarówno w mieście Konin, jak i w powiecie konińskim udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jest niższy niż w województwie wielkopolskim. W powiecie konińskim wydatki inwestycyjne stanowią jedynie 3% wszystkich wydatków samorządu, natomiast wśród wszystkich powiatów w województwie udział ten jest 3 razy wyższy. Miasto Konin również nie wypada korzystnie

w związku z jedynie 12-procentowym udziałem wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem, w porównaniu do średniej wśród miast na prawach powiatu w województwie wielkopolskim – 19%.

Rysunek 46. Wydatki powiatu konińskiego i miasta Konin w 2012 r.[zł/mieszk.]

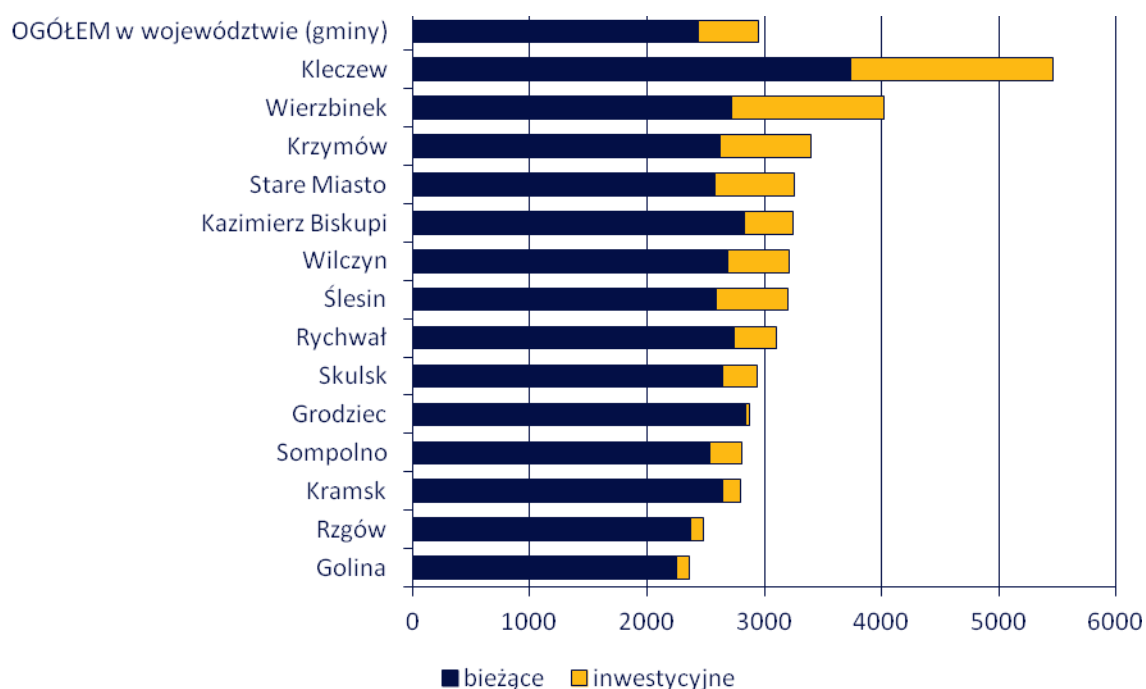

Źr

ródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ze względu na różny charakter wydatków na różnych stopniach administracji samorządowej, oddzielnie należy przedstawić sytuację w gminach.

Rysunek 47. Wydatki gmin powiatu konińskiego w 2012 r.[zł/mieszk.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

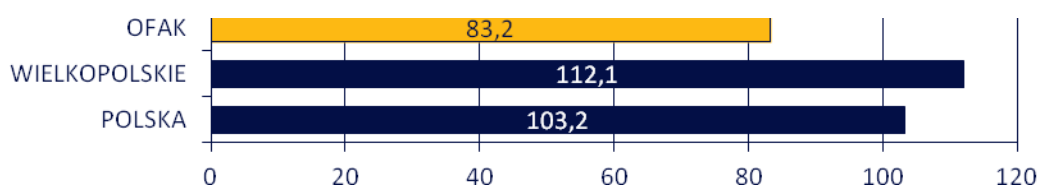
W powiecie konińskim udział wydatków poszczególnych gmin jest bardzo zróżnicowany. Gmina Kleczew wydaje najwięcej, ze względu na to, że posiada najwyższe dochody. Gminy z najwyższym udziałem wydatków inwestycyjnych to gmina Kleczew oraz Wierzbinek – w obu przypadkach 32%, również gmina Krzymów posiada wysoki udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków – 23%. Na drugim biegunie znajduje się gmina Grodziec z udziałem niewiele powyżej 1%.

Istotne miejsce w rozwoju gmin mają realizowane projekty finansowane z funduszy unijnych. W OFAK są to zarówno projekty infrastrukturalne, jak również projekty miękkie, dotyczące podnoszenia kwalifikacji zawodowych czy wyrównywania szans na rynku pracy. W kontekście rozwoju gospodarczego należy wspomnieć również o obecności projektów, które mają pomóc w przyciągnięciu inwestora, np. „Przygotowanie terenów inwestycyjnych w obrębie Konin-Międzylesie (działania studyjno-koncepcyjne)” czy „Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w obrębie Konin-Międzylesie”. W Mieście Konin dużą część stanowią projekty w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Na terenach wiejskich są to również inwestycje infrastrukturalne, polegające na odnowie sołectwa, budowach i remontach infrastruktury turystycznej i miejsc rekreacji.

3.5.4 Podmioty gospodarcze

Jednym z najistotniejszych mierników poziomu rozwoju gospodarczego gminy jest obecność podmiotów gospodarczych na jej obszarze – im więcej przedsiębiorstw na obszarze gminy, tym większe wpływy do jej budżetu. Problemem pojawiającym się na obszarze aglomeracji jest niedostateczny rozwój działalności gospodarczej. Liczba podmiotów gospodarki narodowej (wg rejestru REGON) w OFAK wyniosła w 2012 r. 17152 podmioty, co po odniesieniu do liczby mieszkańców daje wartość znacznie niższą niż średnia dla województwa i kraju. W 2013 r. podmiotów gospodarczych było już 17456.

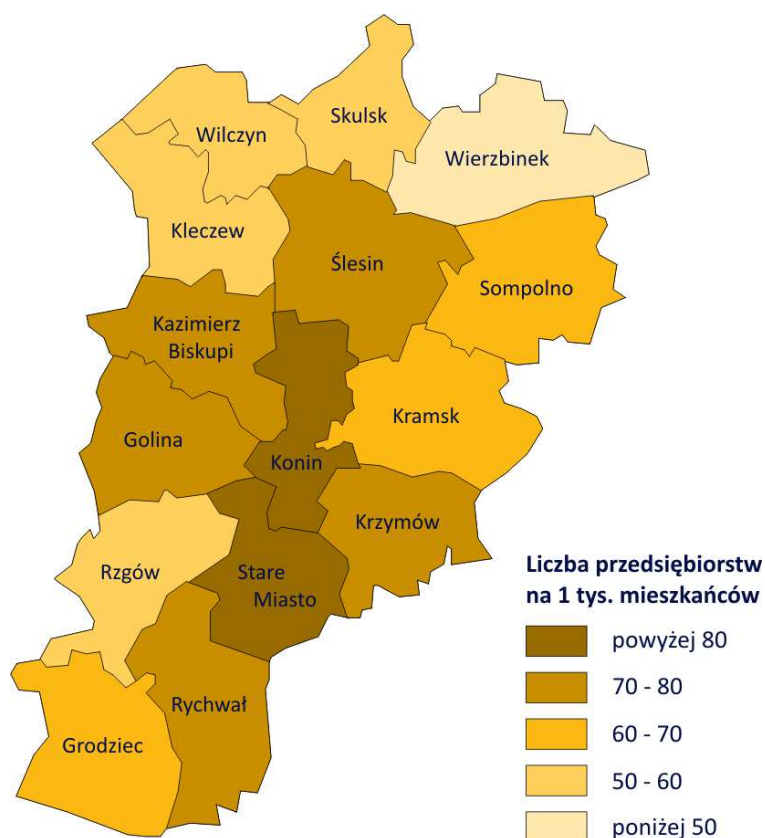
Rysunek 48. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przestrzenny rozkład liczby podmiotów gospodarczych przedstawia Rysunek 49. Najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest w mieście Konin (ok. 78 tys.). W mieście Stare Miasto podmiotów występuje znacznie mniej (ok. 11,5 tys.), jednak w stosunku do liczby mieszkańców wartość wskaźnika jest zbliżona.

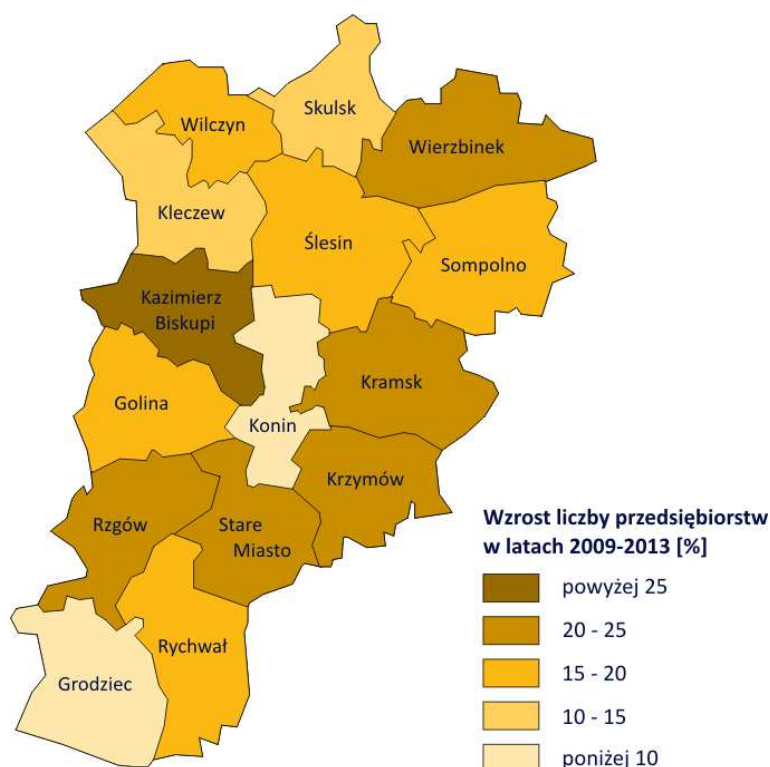
Rysunek 49. Liczba przedsiębiorstw na 1 tys. mieszkańców w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bardzo istotnym wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości jest wzrost liczby przedsiębiorstw. Rysunek 50 przedstawia przestrzenny rozkład wzrostu liczby przedsiębiorstw (bo jedynie z taką zmianą mamy do czynienia) w latach 2009-2013. Mimo, iż w mieście Konin jest zarejestrowanych najwięcej przedsiębiorstw, odnotowuje się najmniejszą dynamikę wzrostu ich liczby – liczba przedsiębiorstw zwiększyła się jedynie o 4%. Najwyższą dynamiką odznacza się gmina Kazimierz Biskupi – wzrost o 28%. Zmiany liczby przedsiębiorstw na przestrzeni lat wyglądają podobnie dla OFAK, Wielkopolski i Polski, ponieważ w roku 2013, w stosunku do 2009 r., liczba przedsiębiorstw w OFAK wzrosła o 11%, czyli tak samo jak w województwie i o 2 punkty procentowe więcej niż w kraju.

Rysunek 50. Wzrost liczby przedsiębiorstw w latach 2009-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w 2013 r. zaliczało się do grupy podmiotów zatrudniających 0-9 pracowników – 96% wszystkich podmiotów. Przedsiębiorstw o liczbie zatrudnionych w granicach 250-999 było 10 – 6 w mieście Konin, 3 w gminie Stare Miasto, a jedno w gminie Krzymów. Podmiotów zatrudniających więcej niż 1000 pracowników jest jedynie 5. Cztery z nich zlokalizowane są na terenie miasta Konin, jedno w gminie Kleczew (Kopalnia WB PAK).

Podmioty gospodarki narodowej prowadzone przez osoby fizyczne stanowią 80% wszystkich podmiotów gospodarczych, co przewyższa wskaźnik dla województwa i kraju kolejno o 5 i 7 p.p. W poniższej tabeli przedstawiono strukturę podmiotów gospodarczych sektora prywatnego, do którego należy 97% wszystkich zarejestrowanych podmiotów, według struktury własnościowej.

Rysunek 51. Struktura własnościowa podmiotów gospodarki narodowej sektora prywatnego w 2013 r.

Rodzaj własności podmiotów gospodarki narodowej	POLSKA	WIELKOPOLSKIE	OFAK
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	75,0%	77,3%	87,1%
spółki handlowe	9,6%	9,3%	3,4%
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2,0%	1,7%	0,4%
spółdzielnie	0,4%	0,5%	0,4%
fundacje	0,4%	0,3%	0,1%
stowarzyszenia i organizacje społeczne	2,6%	2,6%	3,4%
pozostałe	9,9%	8,3%	5,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z najważniejszych przedsiębiorstw aglomeracji jest PAK Kopalnia Węgla Brunatnego Konin S.A. Eksploatację pierwszej odkrywki węgla brunatnego rozpoczęto już w 1958 r. (Gosławice), najnowszej z kolei w 2010 r. (Tomisławice). Kopalnia początkowo była przedsiębiorstwem państwowym, jednak w związku z wejściem Polski do UE i dużą konkurencją przekształcono ją w Jednoosobową Spółkę Skarbu Państwa KBW „Konin” w Kleczewie S.A. Obszar wydobywania znajduje się na terytorium kilkunastu gmin i składa się z wielu odkrywek. Ponadto kopalnia daje zatrudnienie miejscowej ludności. Dzięki złożom węgla subregion koniński szybko się rozwijał, ludzie zatrudnieni w kopalni dostawali wyższe od przeciętnych wynagrodzenie. Obecnie jednak następuje ograniczenie zatrudnienia i spadek zarobków, które nie różnią się od zarobków w innych branżach. Z kopalnią nieodłącznie związany jest Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin S.A., który jest właścicielem kopalni w Koninie oraz kopalni w Turku. Elektrownie powstały już w II połowie XX w. w mieście Konin – Pątnów i Konin oraz w mieście Turek – Adamów. ZE PAK był początkowo przedsiębiorstwem państwowym z siedzibą w Koninie, obecnie jest to spółka akcyjna. Głównym przedmiotem działalności jest wytwarzanie i sprzedaż energii elektrycznej oraz produkcja i dystrybucja ciepła. Aktywa wytwórcze Grupy Kapitałowej ZE PAK SA obejmują cztery elektrownie opalane węglem brunatnym, zlokalizowane w województwie wielkopolskim – Pątnów II, Konin oraz Pątnów I i Adamów, które są dodatkowo wyposażone w instalacje współspalania biomasy²⁵. Niekorzystne dla obszaru jest stopniowe zamykanie bloków energetycznych i odejście od eksploatacji węgla brunatnego. ZE PAK planuje systematyczne zamykanie bloków, które zakończy się około roku 2030 całkowitą rezygnacją z energetyki opartej na węglu brunatnym w Aglomeracji.

Do pozostałych znaczących przedsiębiorstw, zarówno przedsiębiorców lokalnych jak i z kapitałem zagranicznym, zaliczyć można²⁶:

- Bera (Golina) – wytwórnia makaronu,
- Derbut (Golina) – zakład produkcji obuwia,
- Galwa-Met (Krzymów) – zakład galwanizacyjny,
- Art-Metal (Stare Miasto) – obsługa hurtowa i detaliczna branży metalowej,
- Konińska Fabryka Okien (Stare Miasto) – producent okien,
- Stolarska Bracia Nawrockich (Stare Miasto) – usługi stolarskie,
- Lite-Licht (Stare Miasto) – producent oświetlenia,
- Smurfit Kappa (Stare Miasto) – produkcja opakowań,
- Eurosoles (Stare Miasto) – produkcja słupów oświetleniowych,
- Zink Power (Stare Miasto) – ocynkownia ogniowa,
- Wienerberger (Ślesin) – producent ceramiki budowlanej,
- Konimpex (Konin) – dystrybutor surowców chemicznych,
- Przedsiębiorstwo Remontowe PAK Serwis (Konin) – prace remontowe, modernizacje i serwis w zakresie urządzeń elektrycznych,
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska (Konin) – skup i produkcja wyrobów mleczarskich,
- Kupiec (Krzymów) – producent zdrowej żywności,
- INTERMEBLE (Sompolno) – produkcja mebli.

Spośród wymienionych firm na liście 500 największych firm Polski²⁷ (pod względem przychodów ze sprzedaży) znajdują się ZE PAK w Koninie (101. miejsce w Polsce, 13. w województwie) oraz Konimpex w Koninie (199. miejsce w Polsce, 22. w województwie). Innym rankingiem są Diamenty Forbesa, uwzględniające wzrost wartości w latach 2010-2012 w podziale na duże, średnie i małe firmy. Wśród dużych firm (przychody powyżej 250 mln zł)

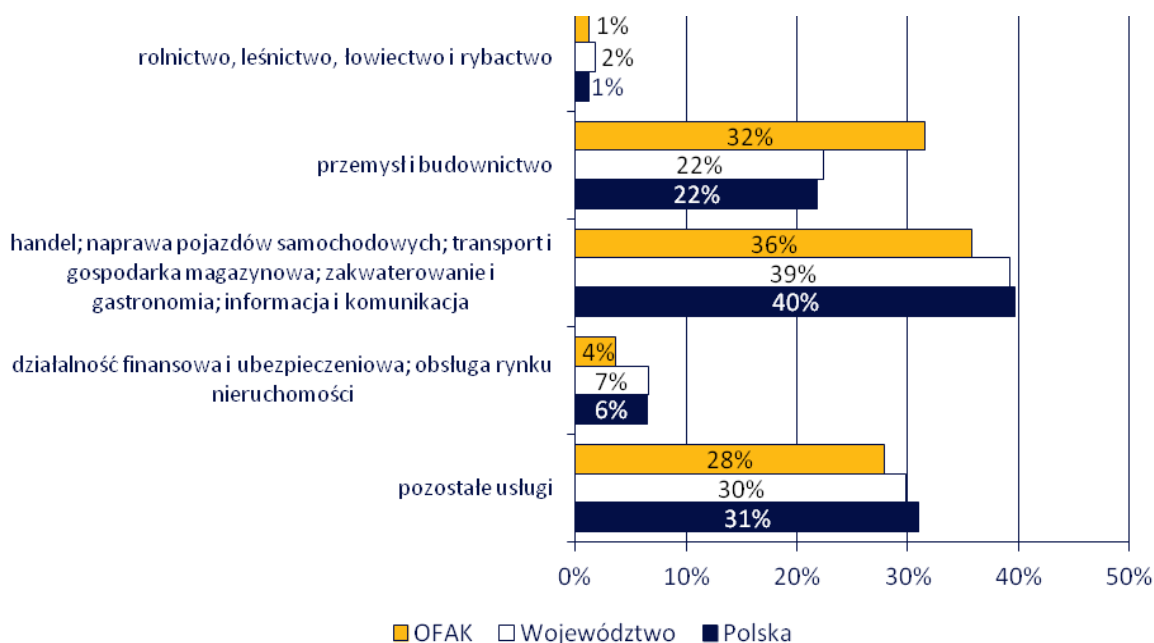
²⁵ Zespół Elektrowni Pątnów - Adamów - Konin SA, [w:] <http://zepak.com.pl/pl/o-nas/informacje-o-firmie.html>

²⁶ Plan Rozwoju Lokalnego powiatu konińskiego, Konin 2014

²⁷ Ranking Polityki z 2012 r.

nie ma firm z obszaru aglomeracji. Wśród średnich przedsiębiorstw (przychody 50-250 mln zł) na 6. miejscu znalazło się Przedsiębiorstwo Remontowe PAK Serwis z Konina (41. pozycja w kraju), a na 20. miejscu Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska z Konina. Spośród małych firm (przychody 5-50 mln zł) na 3. miejscu plasuje się Sanmic z gminy Ślesin, na 4. miejscu Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe Frapo z Konina, a na dalszych pozycjach Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Kazimierzu Biskupim, Rekopack Zawal spółka jawna z Konina, Gospodarstwo Rybackie Gośławice z Konina i inne.

Rysunek 52. Struktura podmiotów gospodarczych w podziale na grupy sekcji w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział podmiotów w poszczególnych sektorach gospodarki w OFAK różni się od sytuacji wojewódzkiej i krajowej. Największy jest udział przedsiębiorstw w sektorze handlu i napraw, co jest zgodne z tendencją ogólnokrajową, jednak udział tych podmiotów wśród wszystkich jest mniejszy niż w kraju i województwie. Znacznie większy jest udział przedsiębiorstw z sektora przemysłowego i budowlanego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych, natomiast przedsiębiorstw o profilu usługowym jest mniej.

Rysunek 53. Struktura przedsiębiorstw w podziale na sekcje PKD2007 w 2013 r. [%]

Jednostka terytorialna	SEKCJA																		
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	P	Q	R	S,T,U	
POLSKA	2,5	0,1	9,3	0,1	0,3	13,7	28,3	7,7	3,3	2,8	3,8	1,2	10,1	3,0	2,3	6,4	1,1	4,2	
WIELKOPOLSKA	4,0	0,1	9,5	0,1	0,3	14,7	28,3	6,9	2,3	2,5	3,5	1,0	10,0	3,1	2,2	6,1	0,9	4,4	
OFAK	4,4	0,1	7,9	0,1	0,4	17,0	29,0	6,6	2,5	1,7	4,0	0,8	7,8	3,2	0,0	2,3	6,2	1,0	
Powiat koniński	7,1	0,1	8,0	0,1	0,4	21,1	29,9	6,7	2,8	1,2	2,8	0,5	5,2	2,7	1,5	4,4	0,8	4,5	
m. Konin	1,2	0,1	7,8	0,1	0,3	12,0	28,0	6,5	2,1	2,4	5,4	1,2	10,8	3,9	3,2	8,4	1,1	5,5	
Golina	4,2	0,1	7,3	0,0	0,1	25,5	30,9	6,0	1,1	1,1	2,7	0,6	4,3	3,3	1,8	4,9	0,8	5,4	
Grodzic	14,1	0,0	8,7	0,4	0,7	20,7	27,5	7,2	1,8	1,4	3,6	0,4	2,9	1,8	0,7	2,9	0,4	4,7	
Kazimierz Biskupi	3,4	0,3	7,8	0,0	0,6	17,9	30,0	7,1	2,1	1,2	3,3	0,6	10,2	3,6	2,4	3,8	1,0	4,7	
Kleczew	4,5	0,0	9,2	0,2	1,0	14,7	37,0	4,5	3,3	2,2	3,1	0,4	5,3	2,2	1,6	3,5	0,4	6,7	

Kramsk	7,9	0,3	8,7	0,0	0,5	26,3	28,4	5,4	2,5	1,5	3,0	0,0	4,6	3,4	1,5	2,6	0,3	3,1
Krzymów	6,2	0,4	8,8	0,0	0,6	20,8	27,0	7,7	3,0	1,7	2,2	0,4	6,2	2,8	1,9	4,9	0,6	5,1
Rychwał	9,1	0,0	8,7	0,0	0,0	21,9	28,5	7,0	2,5	1,5	2,8	0,4	5,1	0,9	2,6	2,3	0,8	5,9
Rzgów	11,0	0,0	5,2	0,0	0,8	22,8	28,3	7,7	1,1	1,1	2,2	0,0	6,6	4,4	0,8	3,6	0,8	3,6
Skulsk	12,5	0,4	10,0	0,0	0,4	14,2	35,6	6,0	1,4	0,0	2,5	0,4	1,4	2,8	1,8	4,6	1,8	4,3
Sompolno	9,9	0,2	6,6	0,0	0,2	22,5	35,5	5,4	1,4	0,5	2,4	0,2	3,3	3,5	1,0	2,9	0,7	3,8
Stare Miasto	5,5	0,0	7,6	0,0	0,1	17,6	25,0	8,9	2,2	1,7	3,8	1,4	8,5	2,4	1,5	8,9	1,1	3,9
Ślesin	5,7	0,0	7,9	0,1	0,4	18,6	31,6	6,1	8,4	0,9	2,5	0,3	3,3	2,7	1,0	4,7	1,3	4,3
Wierzbinek	16,3	0,9	6,8	0,5	0,5	33,9	22,2	6,3	1,8	0,0	1,4	0,0	2,3	1,8	0,5	1,8	0,0	3,2
Wilczyn	6,4	0,0	10,9	0,0	0,0	26,6	30,4	8,3	1,3	0,6	2,6	0,0	1,9	1,0	1,0	4,2	0,3	4,5

OBJAŚNIENIA:

Sekcja A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe
Sekcja D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Sekcja F	budownictwo
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa
Sekcja I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Sekcja J	informacja i komunikacja
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Sekcja N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Sekcja P	edukacja
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
Sekcja S, T, U	inne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

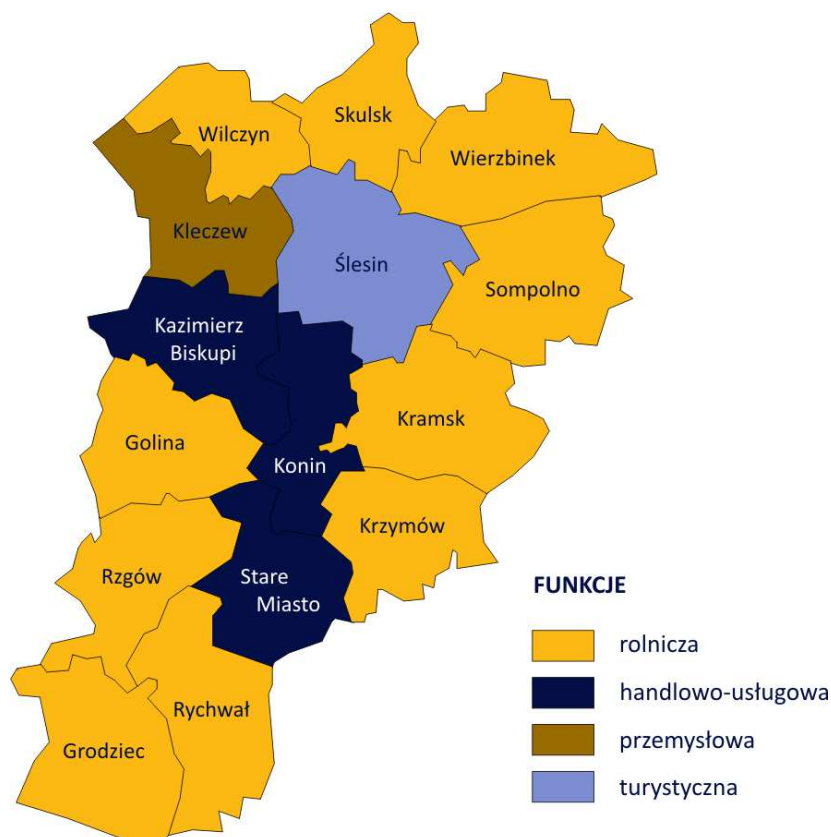
Każda z gmin OFAK posiada inny udział przedsiębiorstw z danego sektora, co jest wyróżnikiem i pozwala na wyodrębnienie profili poszczególnych jednostek. Nawet w przypadku, gdy udział danego sektora nie jest dominujący, istotny jest jego większy udział wśród innych przedsiębiorstw niż w pozostałych gminach.

Najważniejsze wnioski dotyczące przedsiębiorczości w OFAK, dotyczące udziału poszczególnych sektorów gospodarki narodowej w strukturze podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON (wg PKD2007):

- Największy udział sektora handlowego (handel hurtowy i detaliczny, naprawy) – Kleczew 37%,
- Kolejną bardzo liczną grupą są przedsiębiorstwa z branży budowlanej – Wierzbinek 34%,
- Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna najlepiej rozwinięte są w mieście Konin (11%), Kazimierz Biskupi (10%) oraz w gminie Stare Miasto (9%),
- Sektor rolniczy w całym OFAK ma niewielki udział, największy w gminie Wierzbinek – 16% i Grodziec – 14% ,

- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna w najwyższym zakresie działają w gminie Stare Miasto (9%) i mieście Konin (8%),
- Sektor dotyczący transportu i gospodarki magazynowej najlepiej rozwinięty jest w gminie Stare Miasto (9%) położonej w pobliżu autostrady A2,
- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi rozwinięta jest praktycznie jedynie w gminie Ślesin – 8%, kolejną gminą jest Kleczew z udziałem jedynie 3%,
- Najwięcej przedsiębiorstw zajmujących się działalnością finansową i ubezpieczeniową jest w mieście Konin – 5%.

Rysunek 54. Wiodące funkcje gmin OFAK wyznaczone na podstawie struktury przedsiębiorstw

Źródło: Opracowanie własne

Z analizy przedsiębiorstw wynika, że charakter miejski oprócz Konina ma również gmina Stare Miasto, w której występuje podobna struktura przedsiębiorstw jak w mieście na prawach powiatu (opieka zdrowotna, działalność naukowa i profesjonalna). Gminą o profilu turystycznym jest Ślesin, w którym znajduje się Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej Królowej Polski w Licheniu Starym. Gminą najbardziej rolniczą, o czym świadczy również struktura użytkowania gruntów, jest gmina Wierzbinek. Na szczególną uwagę zasługuje duży udział działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej nie tylko w mieście Konin, ale również w gminie wiejskiej Stare Miasto. Ponadto w Starym Mieście rozwija się działalność transportowa, co jest ważnym uwarunkowaniem rozwoju gospodarczego. Rozwój tej działalności wynika z polityki gminy, na której terytorium istnieje Wielkopolskie Centrum Logistyczne.

Część badanych przedsiębiorstw OFAK prowadzi działalność eksportową – 18,3%, a spośród nich udział eksportu w obrotach firmy wynosił najczęściej ok. 50%²⁸. Większość firm eksportuje towary do krajów UE. W 2012 r. inwestycje prowadziło 73% badanych firm, a na następny rok planowało je 64,3% przedsiębiorców, z czego większość chciała przeznaczyć fundusze na modernizację lub zakup maszyn i urządzeń.

Negatywnym zjawiskiem w gospodarce OFAK jest niewielka liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Takich podmiotów jest na całym obszarze jedynie 39, czyli 0,2% wszystkich podmiotów gospodarczych – stosunek ten jest 3 razy niższy niż w przypadku województwa wielkopolskiego. Jednak największy rozdźwięk występuje w kwestii wartości tego kapitału zagranicznego w przeliczeniu na liczbę mieszkańców – jedynie 212 zł, czyli aż 21 razy mniej niż w województwie wielkopolskim!

Rysunek 55. Kapitał zagraniczny w przedsiębiorstwach w 2012 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł/mieszk.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tak niska wartość wskaźnika nie jest wynikiem niewielkiej liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, ponieważ nawet w przypadku powiatów, w których liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego jest niższa niż w OFAK, wartość tego kapitału jest znacznie wyższa niż na obszarze aglomeracji (również w rozbiciu na powiat i miasto na prawach powiatu). Przedstawia to niekorzystną sytuację OFAK na tle podobnych, sąsiadujących z nim obszarów.

Rysunek 56. Kapitał zagraniczny w przedsiębiorstwach powiatów podregionu konińskiego w 2012 r.

Powiaty podregionu konińskiego	liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego	kapitał zagraniczny na mieszkańca [zł]
Powiat gnieźnieński	54	2622,0
Powiat kolski	15	3570,5
Powiat słupecki	14	bd
Powiat turecki	16	bd
Powiat wrzesiński	45	4825,2
Powiat koniński	13	222,2
Powiat m. Konin	26	195,3
OFAK	39	212,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Klimat inwestycyjny zbadany został w Raporcie „Diagnoza i badania społeczne Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej”. Lokalni liderzy wskazują na potencjał gospodarczy obszaru i jego atrakcyjność dla przedsiębiorców. Zwracają jednak uwagę na niski poziom przedsiębiorczości, wynikający z braku takich tradycji w granicach OFAK. Przemysł

²⁸ dane dla N=115, [w:] *Badanie potencjału przedsiębiorstw*, Konin 2013

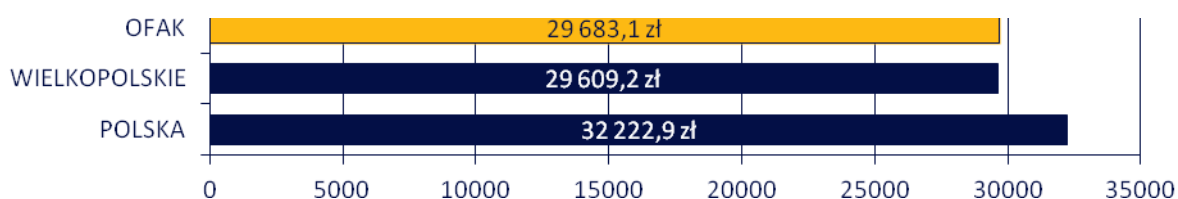
paliwowo-energetyczny przez lata oferował wysokie zarobki i stabilne zatrudnienie, dlatego nie wykształciły się wśród mieszkańców postawy proprzedsiębiorcze. Przyczynami niskiej atrakcyjności inwestycyjnej według lokalnych liderów oraz przedsiębiorców jest m.in. utrata przez miasto Konin statusu stolicy województwa, zbyt mała liczba węzłów autostrady A2 na terenie OFAK, brak cech aglomeracji wyróżniających ją na tle innych obszarów, rozbudowana biurokracja. Z kolei z punktu widzenia mieszkańców problemem jest kwestia ograniczenia zatrudnienia w kopalni, w związku z czym brakuje na terenie OFAK dużego inwestora zapewniającego wiele miejsc pracy.

Bardzo duże znaczenie w podnoszeniu konkurencyjności OFAK jest istnienie na jego terenie **Klastra Technologii Niskoenergetycznych**. Funkcjonuje on od stycznia 2013 r. i powstał w ramach projektu współfinansowanego z WRPO na lata 2007-2013. Utworzenie klastra zainicjowała spółka Nuvarro (instytucja otoczenia biznesu) wraz z Wyższą Szkołą Kadr Menedżerskich w Koninie i 10 przedsiębiorstwami (z obszaru całej Aglomeracji) różnych branż – architektury, projektowania, budownictwa, elektrycznej, instalacyjnej i doradztwa energetycznego. Działalność klastra związana jest z gospodarką niskoenergetyczną i branżą odnawialnych źródeł energii. Celem jest osiągnięcie regionalnej specjalizacji i stworzenie zagłębia usług tzw. „zielonej gospodarki” w Wielkopolsce.

3.5.5 Inwestycje

Wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach OFAK jest niższa niż średnia krajowa, jednak bardzo zbliżona do średniej wojewódzkiej. W 2012 r. w jednym przedsiębiorstwie aglomeracji konińskiej wydano na inwestycje średnio 29,7 tys. zł.

Rysunek 57. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w 2012 r. [zł/przeds.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największym przedsiębiorcą z kapitałem zagranicznym w OFAK jest Grene Sp. z o.o. Jest to spółka z kapitałem duńskim, zlokalizowana w Starym Mieście, zajmująca się sprzedażą części do maszyn i ciągników. Nowym inwestorem w aglomeracji jest firma Goodman Poland, która rozpoczęła w 2014 roku realizację inwestycji w Starym Mieście w pobliżu węzła autostrady A2 w Żdżarach. Jest to część międzynarodowej grupy, która działa w sektorze nieruchomości oraz posiada, buduje i zarządza powierzchniami logistycznymi i biznesowymi w Europie, Stanach Zjednoczonych i Azji. Firma Goodman jest uznawana za jednego z największych deweloperów w Europie.

Na terenie aglomeracji nie ma wydzielonych specjalnych stref ekonomicznych ani parków technologicznych, jednak niektóre gminy posiadają specjalnie przygotowane oferty inwestycyjne dla potencjalnych inwestorów. Pełną ofertę inwestycyjną posiada gmina Stare Miasto, Rzgów, Rychwał oraz miasto Konin, natomiast gmina Wierzbinek i Golina jedynie przedstawiają tereny możliwe do zainwestowania. Najczęściej wskazywaną możliwością zagospodarowania terenów inwestycyjnych jest działalność usługowa nieuciążliwa, handlowa i agroturystyka. Są to zarówno tereny publiczne jak i prywatne, gminy czasem wskazują na nieuregulowany stan prawny nieruchomości lub chęć właścicieli do sprzedaży. Dobrą praktyką jest zamieszczanie przez te gminy ofert na stronie internetowej (Rysunek 58).

Rysunek 58. Oferta inwestycyjna - analiza stron internetowych (stan na 14.03.2014)

Lp	Nazwa gminy	Adres strony	Czy oferta inwestycyjna jest na stronie?	Czy są wskazane tereny inwestycyjne?	Czy jest wskazana osoba odpowiedzialna za proces inwestycyjny?	Czy są wskazane zalety gminy?	Czy są informacje o sieci COIE itp.?	Czy są wskazane ulgi dla inwestora?	Kto zainwestował? Sucess story	Wersje językowe
1	Skulsk	http://gmina-skulsk.pl/	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
2	Wierzbinek	http://www.wierzbinek.pl/	Nie	Tak - ale są to ogłoszenia gminy w formie przetargów - http://www.wierzbinek.pl/bip/ogloszenia/inwestycyjne.html	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
3	Wilczyn	www.wilczyn.pl	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
4	Kleczew	http://www.kleczew.pl/	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
5	Ślesin	www.slesin.pl/	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
6	Sompolno	www.sompolno.pl	Nie - jest tylko zakładka "oferty inwestycyjne", ale jest ona pusta	Nie	Nie	Nie	Do ARR	Nie	Nie	Nie - co prawda jest zakładka "invest in our city", ale jest pusta
7	Kazimierz Biskupi	http://kazimierz-biskupi.pl/	Nie	Nie	Nie	Nie	Do ARR	Nie	Nie	Nie
8	Kramsk	http://www.gminakramsk.pl/	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
9	Golina	http://www.golina.pl/	Nie	Tak - są wskazane dwa tereny ale brak opisu - http://golina.pl/ssi/pl/gmina-golina/tereny-inwestycyjne/inwestycje.html	Nie	Nie	Nie	Tak - ulga od podatku od nieruchomości, Ulga nie jest jednak dobrze opisana (tekst uchwały) http://golina.pl/ssi/pl/urzedmiejski/ulgi-dla-inwestora.html	Nie	NIE
10	Krzymów	http://www.krzymow.pl/	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
11	Rzgów	http://www.gminarzgow.pl/	Tak	Tak	Tak	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
12	Stare Miasto	http://www.staremiasto.pl/	Tak - konkretnie wskazane działki, dobrze opisane	Tak - bardzo dobrze opisane	Tak	Tak	Nie	Nie	Tak	Częściowo po angielsku
13	Grodzic	http://www.grodzic.pl/	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
14	Rychwał	www.rychwal.p	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie	nie	Nie	Nie
15	Konin	http://www.konin.pl/	Tak - ale słabo wyeksponowana	Tak	Tak	Tak	Nie	Nie	Nie	Tak - po angielsku
16	Powiat koniński		Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oficjalnych stron internetowych jednostek OFAK

3.5.6 Innowacyjność w przedsiębiorstwach

Na terenie OFAK zlokalizowane są pojedyncze przedsiębiorstwa odznaczające się dużą innowacyjnością na tle całego regionu. Bazę firm innowacyjnych, których stopień innowacyjności zmierzony został na podstawie wygranych konkursów dla przedsiębiorców, udostępnia Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego. Wśród firm wielkopolskich znajdują się cztery przedsiębiorstwa z OFAK. Firmy te uzyskały nagrodę w kategorii związanej z działalnością innowacyjną.

Rysunek 59. Innowacyjne przedsiębiorstwa OFAK

Nazwa firmy	Gmina	Działalność	Konkurs	Nagroda za...
FRANSPOL Sp. Z o.o.	Konin	produkcja chemii budowlanej	„Gospodarczo-samorządowy HIT regionu w 2010 r.”	dynamiczne zwiększenie konkurencyjności poprzez rozbudowę zakładów produkcyjnych
KON-PLAST Sp. Z o.o.	Stare Miasto	produkcja produktów z tworzyw sztucznych	„Gospodarczo-samorządowy HIT regionu w 2009 r.”	innowacyjność procesów technologicznych i konkurencyjność unikatowej oferty
Kupiec Sp. Z o.o.	Krzymów	produkcja	„Produkt roku. Wybór	produkt w kategorii Ryże,

		artykułów spożywczych zbożowych	konsumentów. Innowacja w 2011 roku”	Płatki owsiane, Wafle ryżowe
Zakład mechaniczny Jerzy Robak	Stare Miasto	producent asortymentu maszyn, urządzeń oraz systemów transportu wewnętrznego	„Gospodarczo-samorządowy HIT regionu w 2010 r.”	zbudowanie nowoczesnego przedsiębiorstwa skutecznie rywalizującego na globalnym rynku dzięki innowacyjnym technologiom wdrożonym dzięki modelowemu wykorzystaniu własnego potencjału projektowego i funduszy unijnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych portalu „Innowacyjna Wielkopolska” <http://iw.org.pl/>

Mimo niewielkiej liczby wyróżnionych przedsiębiorstw można zauważyć, że wszystkie cztery znajdują się w centralnej części OFAK, w tym dwa w Starym Mieście.

3.5.7 Instytucje otoczenia biznesu

Odpowiednia baza instytucji otoczenia biznesu (IOB) jest niezbędnym elementem rozwoju przedsiębiorczości i innowacji na danym obszarze. W Polsce wyróżniamy trzy główne grupy IOB – ośrodki przedsiębiorczości (m.in. ośrodki szkoleniowo-doradcze, punkty konsultacyjne, inkubatory przedsiębiorczości), ośrodki innowacji (m.in. centra transferu technologii, akademickie inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczne) oraz instytucje finansowe (m.in. regionalne i lokalne fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych). Obszar aglomeracji konińskiej poddano analizie pod względem występowania na tym terenie takich instytucji oraz pod kątem ich dostępności w najbliższych dużych ośrodkach miejskich.

W granicach aglomeracji znajduje się **Centrum Transferu Technologii NUVARRO**, położone w gminie Kazimierz Biskupi. Centrum oferuje przedsiębiorstwom, samorządom oraz instytucjom świadczenie usług w zakresie wdrażania innowacji i nowych technologii w różnych dziedzinach, a w szczególności w zakresie ochrony środowiska, eko-innowacji czy odnawialnych źródeł energii.

Ważną instytucją o dużym znaczeniu w rozwoju gospodarczym OFAK ma **Wielkopolskie Centrum Logistyczne (WCL)** znajdujące się w gminie Stare Miasto. Jest to spółka o charakterze publiczno-prywatnym, której założycielami są: gmina Stare Miasto, miasto Konin oraz 5 przedsiębiorców. WCL to tereny z infrastrukturą przygotowaną pod inwestycje na potrzeby firm logistycznych, importerów działających w skali kraju i platform zaopatrzenia sieci handlowych. Ważnym wyróżnikiem Centrum jest położenie w bezpośrednim sąsiedztwie węzła autostrady A2. Obszar WCL dysponuje 100 ha²⁹ uzbrojonych terenów, przeznaczonych pod inwestycje.

Kolejną instytucją wspierającą przedsiębiorczość jest zlokalizowana na terenie miasta Konin **Konińska Izba Gospodarcza**. Ta instytucja pozarządowa powstała z inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, zrzesza nie tylko przedstawicieli biznesu, ale również samorządy lokalne. Jej działania dotyczą przede wszystkim wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, ułatwienia kooperacji gospodarczej zarówno na rynku krajowym, jak również zagranicznym oraz ogólnie rozumianej promocji zrzeszonych firm.

Na terenie miasta Konin znajduje się również **Agencja Rozwoju Regionalnego**. Agencja działa na rzecz rozwoju regionalnego, a w szczególności rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz w celu restrukturyzacji gospodarczej. Zajmuje się realizacją projektów

²⁹ Wielkopolskie Centrum Logistyczne, [w:] <http://www.wcl.pl/oferta.xml> - stan na 29.05.2014

związanych z rozwojem regionalnym finansowanych ze środków UE, świadczeniem usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw czy pośrednictwem w udzielaniu pożyczek i poręczeń dla przedsiębiorców. W 2011 r. ARR utworzyła, wspólnie z Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości w Ostrowie Wielkopolskim, **Lokalny Fundusz Pożyczkowy** dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Również uczelnie publiczne i niepubliczne odgrywają znaczącą rolę w zwiększaniu innowacyjności przedsiębiorstw, możliwe jest nawiązywanie współpracy między sektorem publicznym a prywatnym w celu transferu wiedzy i doświadczenia. Uczelnie stanowią zaplecze naukowo-badawcze, którego obecność sprzyja rozwojowi innowacyjności również dzięki możliwości zatrudnienia wykwalifikowanej kadry. W związku z tym bardzo ważną funkcję ośrodka naukowo-badawczego stanowi przede wszystkim Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie, ośrodki zamiejscowe wyższych uczelni z Poznania i Łodzi oraz uczelnie niepubliczne.

Aktywnym działaniem odznacza się również **Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Koninie**. Zajmuje się on m.in. organizacją spotkań dla przedsiębiorców bądź osób chcących założyć działalność gospodarczą. Na spotkaniach można dowiedzieć się m.in. o sposobach pozyskania funduszy unijnych wspierających przedsiębiorczość.

W listopadzie 2013 r. powołano w Koninie **Biuro Obsługi Inwestora** Miasta Konina. Biuro ma za zadanie wspieranie przedsiębiorczości na obszarze miasta, m.in. poprzez realizację „Programu Wspierania Przedsiębiorczości w Koninie” mającego na celu poprawę konkurencyjności firm konińskich i wspierania internacjonalizacji działalności gospodarczej. Centrum Obsługi Inwestora prowadzi działania, skupiające się głównie na promocji walorów inwestycyjnych miasta wśród inwestorów, wspieraniu tworzenia powiązań klastrowych, organizacji spotkań gospodarczych przedsiębiorstw konińskich czy udziale w wydarzeniach branżowych w kraju i za granicą.

W mieście Konin zlokalizowany jest również Cech Rzemiosł Różnych, który jest organizacją pozarządową, zrzeszająca 13 gmin powiatu konińskiego. Na terenie miasta działa także Naczelna Organizacja Techniczna Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych – Rada w Koninie. Organizacja zrzesza 14 stowarzyszeń naukowo-technicznych, a jej zadaniem jest wspieranie rozwoju edukacji, techniki, nauki i gospodarki, jak również edukacja w zakresie ochrony środowiska.

Obok wspierania przedsiębiorczości bardzo ważnymi organizacjami, szczególnie na obszarach rolniczych, są instytucje związane z obsługą rolnictwa. W Starostwie Powiatowym w Koninie działa **Centrum Obsługi Rolnika**, które ułatwia rolnikom załatwianie niezbędnych spraw związanych z prowadzeniem gospodarstwa. W Centrum swoje siedziby ma Wielkopolska Izba Rolnicza – Biuro Powiatowe w Koninie, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – Biuro Powiatowe w Koninie, Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu – Zespół Doradczy w Koninie, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – Oddział Regionalny w Koninie – Punkt Konsultacyjny, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu – Punkt Konsultacyjny w Koninie, AGROPLUS + Centrum Obsługi Funduszy Europejskich i POLNET.

W obszarze aglomeracji brak jest parków technologicznych, instytutów naukowo-badawczych oraz specjalnych stref ekonomicznych, jednak należy wskazać duże znaczenie Poznania wraz z jego zapleczem naukowo-badawczym. W związku z położeniem aglomeracji konińskiej w pobliżu dużych ośrodków miejskich, a w szczególności właśnie Poznania – stolicy województwa, przedsiębiorcy OFAK mogą korzystać ze wsparcia tamtejszych instytucji otoczenia biznesu. Do najważniejszych z nich zaliczyć można **Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego** oraz **Wielkopolską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości**. Głównymi zadaniami zarówno Funduszu jak

i Agencji jest wsparcie MŚP działających na terenie województwa wielkopolskiego poprzez świadczenie usług doradczych i szkoleniowych, udzielanie pożyczek i kredytów, ułatwianie współpracy z innymi firmami z branży i inne. Działający w ramach Wielkopolskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości Fundusz Pożyczkowy udziela pożyczek zarówno małym przedsiębiorstwom, jak również absolwentom i bezrobotnym rozpoczynającym działalność gospodarczą na terenie województwa wielkopolskiego.

Do funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla obszaru Wielkopolski zaliczają się również Fundusz Pożyczkowy Aktywna Wielkopolska ECDF-TISE oraz Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. Pozostałymi ośrodkami transferu technologii dla województwa wielkopolskiego zlokalizowanymi w Poznaniu są:

- Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa,
- Wielkopolski Instytut Jakości,
- Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji,
- Centrum Innowacji, Rozwoju i Transferu Technologii Politechniki Poznańskiej,
- Uniwersyteckie Centrum Transferu Technologii Medycznych w Poznaniu Sp. z o.o.,
- Dział Transferu Technologii Poznańskiego Parku Naukowo – Technologicznego Fundacji Uniwersytetu im. A. Mickiewicza,
- Fundacja ProRegio w Poznaniu,
- Fundacja Przedsiębiorczości Akademickiej,
- Instytut Logistyki i Magazynowania,
- Nexteco Ośrodek Rozwoju Innowacyjnych Technologii dla Budownictwa sp. z o.o.,
- Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii UAM,
- Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu,
- Centrum Transferu Innowacji i Technologii dla Meblarstwa.

Duże znaczenie ma również **Eurocentrum Innowacji i Przedsiębiorczości** w Ostrowie Wielkopolskim, które współpracuje m.in. z ARR w Koninie (w ramach stworzenia Lokalnego Funduszu Pożyczkowego). Eurocentrum jest stowarzyszeniem naukowo-technicznym, które oferuje usługi doradcze, szkoleniowe i informacyjne dla podmiotów gospodarczych i osób fizycznych. Na obszarze miasta zlokalizowane jest również Centrum Transferu Innowacji Sp. z o.o.

3.5.8 Uwarunkowania gospodarcze – podsumowanie

Mając na uwadze rozwój gospodarki OFAK, niepokojący jest niski poziom PKB na mieszkańca w stosunku do średniej województwa i Polski. Dane te można pośrednio powiązać z bardzo niskim poziomem produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na mieszkańca. Nie licząc istniejącego sektora paliwowo-energetycznego, przemysł w OFAK należy uznać za umiarkowanie rozwinięty. W tym zakresie można odnotować duże zróżnicowanie pomiędzy Koninem, a powiatem ziemskim – wartość produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na mieszkańca dla miasta Konin przewyższa średnią krajową.

Wiąże się to bezpośrednio ze znaczącą rolą rolnictwa w skali całej aglomeracji. Oprócz znacznej powierzchni użytków rolnych, duże znaczenie rolnictwa w ramach OFAK podkreśla również struktura zatrudnienia – 28% zatrudnionych OFAK przy średniej dla kraju 22%. Duża liczba małych gospodarstw może negatywnie wpływać na efektywne wykorzystywanie zasobów ziemi, pracy i kapitału. Z drugiej strony należy podkreślić, że niska średnia powierzchnia gruntów rolnych umożliwia łatwe ich przekształcenie i dostosowanie do potrzeb rynku, a także rozwój coraz popularniejszego rolnictwa ekologicznego. Warto również zaznaczyć, że tereny rolnicze łatwiej przystosować do innych rodzajów działalności gospodarczych (usługi, przemysł) niż tereny leśne lub nieużytki rolne.

Analizując uwarunkowania gospodarcze OFAK trzeba podkreślić duże rozwarstwienie pod względem dochodów własnych gmin w ramach OFAK co rodzi trudności we współfinansowaniu niektórych przedsięwzięć, a także w wyborze projektowych działań podmiotów w ramach aglomeracji konińskiej. Duże różnice widoczne są również w poziomie zadłużenia gminy, co może wpłynąć niekorzystnie na ocenę wiarygodności kredytowej. Elementem negatywnym może być niski poziom wydatków inwestycyjnych gmin w porównaniu do tendencji krajowych, fakt ten może być negatywnie odbierany przez potencjalnych przedsiębiorców.

Negatywnym zjawiskiem jest niski poziom udziału kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na mieszkańca, co rodzi obawy o niski poziom innowacyjności. Dlatego z punktu widzenia zachęt inwestycyjnych elementem wymagającym poprawy jest stworzenie wspólnej oferty inwestycyjnej OFAK. W porównaniu do innych obszarów na terenie Polski, z punktu widzenia inwestora, negatywnie odbierany może być brak specjalnej strefy ekonomicznej oraz parku przemysłowo-technologicznego. Na niską innowacyjność wpływa brak kierunków inżynierskich, a także wyspecjalizowanych i dobrze wyposażonych ośrodków badawczo-rozwojowych. Korzystne byłoby stworzenie ośrodka, który opracowałby profesjonalną, kompleksową ofertę inwestycyjną. Otworzenie jednego ośrodka pozwoliłoby zaoszczędzić środki finansowe, a także zmniejszyć koszty czasowe oraz zasobów ludzkich. Podkreślić również należy brak ścisłej współpracy między OFAK a aglomeracją poznańską. Korzystną tendencją w kwestii rozwoju gospodarczego jest powstanie Klastra Technologii Niskoenergetycznych, który sprzyja tworzeniu specjalizacji regionu i budowaniu marki OFAK.

3.6 Turystyka

Turystyka jest bardzo ważnym czynnikiem warunkującym rozwój gospodarczy, ponieważ bazuje na zasobach endogenicznych danego obszaru. Należycie wykorzystany potencjał może przyczynić się do poprawy sytuacji regionu, jego promocję, a w konsekwencji przyciąganie inwestorów i kapitału.

Jak przedstawiono w części dotyczącej uwarunkowań przyrodniczych, OFAK ma bardzo duży przyrodniczy potencjał rozwoju turystyki. Jednakże turystyka może rozwijać się również w oparciu o zasoby kulturowe, związane z religią i historią Polski.

3.6.1 Walory i atrakcje turystyczne

Liczne walory przyrodnicze dowodzą bardzo dużej atrakcyjności obszaru aglomeracji dla turystów. Znajdą oni w OFAK miejsce do wypoczynku zarówno jedno jak i kilkudniowego, mogą spędzić czas aktywnie bądź postawić jedynie na wypoczynek pasywny.

Do środowiskowych walorów turystycznych, opisanych szczegółowo w części dotyczącej uwarunkowań przyrodniczo-środowiskowych, zaliczyć należy przede wszystkim obszary chronione: trzy Parki Krajobrazowe, które częściowo znajdują się na terenie aglomeracji, sześć rezerwatów przyrody oraz tereny objęte Naturą 2000. Atrakcyjność przyrodniczą OFAK zawdzięcza również licznym jeziorom polodowcowym, które umożliwiają miłośnikom sportów wodnych aktywny wypoczynek, wędkarzom oddawanie się swemu hobby, a rodzinom spędzenie czasu na łonie natury. Możliwość odpoczynku od codziennych obowiązków dają również rozległe kompleksy leśne rozmieszczone na całym obszarze aglomeracji (Załącznik 3).

Podziwianie przyrodniczych walorów obszaru umożliwiał m.in. Ośrodek Edukacji Leśnej w Grodźcu, który zajmuje się prowadzeniem edukacji leśnej. Jedną z atrakcji jest ścieżka i platforma z lunetą, które umieszczone są w koronach drzew, 8 metrów nad ziemią.

Obszar aglomeracji bogaty jest również w kulturowe walory turystyczne, które umożliwiają poznanie kultury oraz historii regionu (Załącznik 4). Do najważniejszych atrakcji zaliczyć można ośrodki kultu religijnego, dzięki którym region jest rozpoznawany w Polsce, a w szczególności **Sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej** w miejscowości Licheń Stary (gmina Ślesin). Ten obiekt generuje najwyższy ruch turystyczny na całym obszarze aglomeracji. Sanktuarium jest jednym z najważniejszych w skali kraju i poza jego granicami ośrodkiem kultu maryjnego. Powstało w związku z objawieniami maryjnymi, które miały miejsce w I poł. XIX w. Stanowi miejsce pielgrzymek tysięcy wiernych rocznie, odwiedzających bazylikę, powstałą w latach 1994-2004 i uznawaną za jedną z największych w Europie, a nawet na świecie, golgotę (25-metrowa kamienna góra) czy Las Grąbliński (miejsce objawień).

Do obiektów sakralnych o znaczeniu ponadlokalnym, rozlokowanych na terenie OFAK zaliczyć można również sanktuaria – Matki Bożej Pocieszenia w Kawnicach (gmina Golina) oraz Matki Bożej Bolesnej w Skulsku. W gminie Kazimierz Biskupi znajduje się Klasztor Ojców Kamedułów, który jest jednym z dwóch tego typu klasztorów w Polsce. Mnisi do niego przynależący prowadzą pustelnicze życie, wypełnione modlitwą i pracą fizyczną.

Obok obiektów sakralnych, które nie tylko są miejscem kultu, ale również wartymi zobaczenia dziełami architektury, na obszarze aglomeracji rozlokowane są ośrodki miejskie mające swój początek w XV, XIV a nawet XIII w. Pomimo faktu, iż miasto Konin powstało już pod koniec XIII w. to obecnie nie znajdziemy na jego terenie tak starych obiektów. Znaleźć możemy je z kolei w północno-zachodniej części aglomeracji, w której znajduje się skansen archeologiczny. Pod koniec średniowiecza w miejscowości Mrówki (gmina Wilczyn)

znajdowało się stożkowate grodzisko typu pierścieniowatego powstałe pod koniec XII w. W skansenie można zobaczyć zrekonstruowaną zabudowę oraz umocnienia, dodatkowo organizowane są pokazy walk rycerskich i scenki życia codziennego z czasów średniowiecznych.

Atrakcje wymienione powyżej zaliczyć można do turystyki kulturalnej, wiążącej się z poznawaniem nowych kultur, miejscowości, historii obszaru czy związana z turystyką pielgrzymkową, która posiada solidną bazę w OFAK.

Obszar aglomeracji nie powinien jednak kojarzyć się wyłącznie z „łagodnymi” formami turystyki. Amatorzy adrenaliny i aktywnego trybu życia również znajdą tutaj swoje miejsce, m.in. za sprawą licznych szlaków turystycznych przecinających OFAK. Na tym obszarze znaleźć można zarówno szlaki piesze i rowerowe, jak również konne oraz wodne. Połączeniem zwiedzania ciekawych miejsc z aktywnym spędzeniem czasu może być korzystanie z licznych szlaków kulturowych, łączących najciekawsze obiekty zarówno przyrodnicze jak i antropogeniczne.

Najważniejszym szlakiem kulturowym regionu jest, mająca swój początek w Kaliszu, droga romańska. Szlak ten pozwala na poznanie licznych obiektów architektury i sztuki romańskiej m.in. w Starym Mieście, Kazimierzu Biskupim, Koninie czy Licheniu. Przez obszar aglomeracji przebiegają również szlaki: Pięciu Braci Męczenników, Piastów, Szwedzki, Cysterski, Szkocki, Zamków, Klasztorów czy Droga do Malborka.

Bazę do aktywnego wypoczynku stanowią również liczne szlaki piesze o łącznej długości ponad 110 km. Trasy rowerowe również stanowią niewątpliwą atrakcję turystyczną – oznakowane szlaki ciągną się na długości 600 km. Ponadto czerwony szlak konny przyciąga amatorów jazdy konnej.

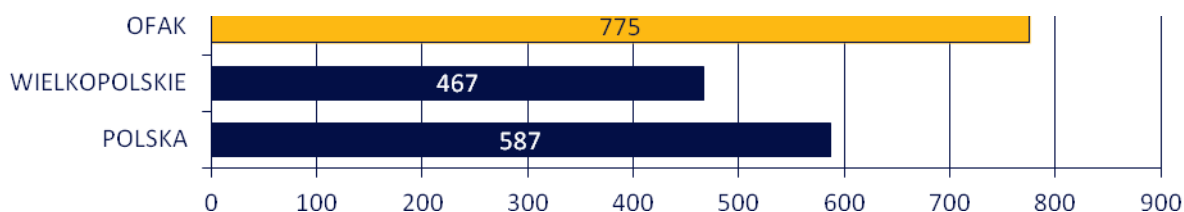
Niewątpliwym atutem obszaru jest szlak wodny Wielka Pętla Wielkopolski, przechodząca wzdłuż całej aglomeracji. Zapewnia możliwość uprawiania większości sportów wodnych – kajakarstwa, żeglarstwa, wędkarstwa, jak również stosunkowo młodych dziedzin sportów wodnych, w tym kitesurfing czy wakeboarding. W ramach ostatniego z wymienionych, ważny punkt stanowi Wakepark w Ślesinie, posiadający infrastrukturę umożliwiającą uprawianie wakeboardingu.

3.6.2 Infrastruktura turystyczna i ruch turystyczny

Mimo tak licznych walorów i atrakcji przyrodniczych OFAK nie jest dobrze rozwinięty pod względem infrastruktury turystycznej. Na obszarze OFAK zlokalizowane są 84 obiekty noclegowe, w tym 11 hoteli i 24 gospodarstwa agroturystyczne³⁰. Obszar aglomeracji znacznie przewyższa kraj i województwo wielkopolskie w liczbie korzystających z noclegów w przeliczeniu na tys. mieszkańców.

³⁰ Dane GUS BDL uzupełnione danymi CIT w Koninie

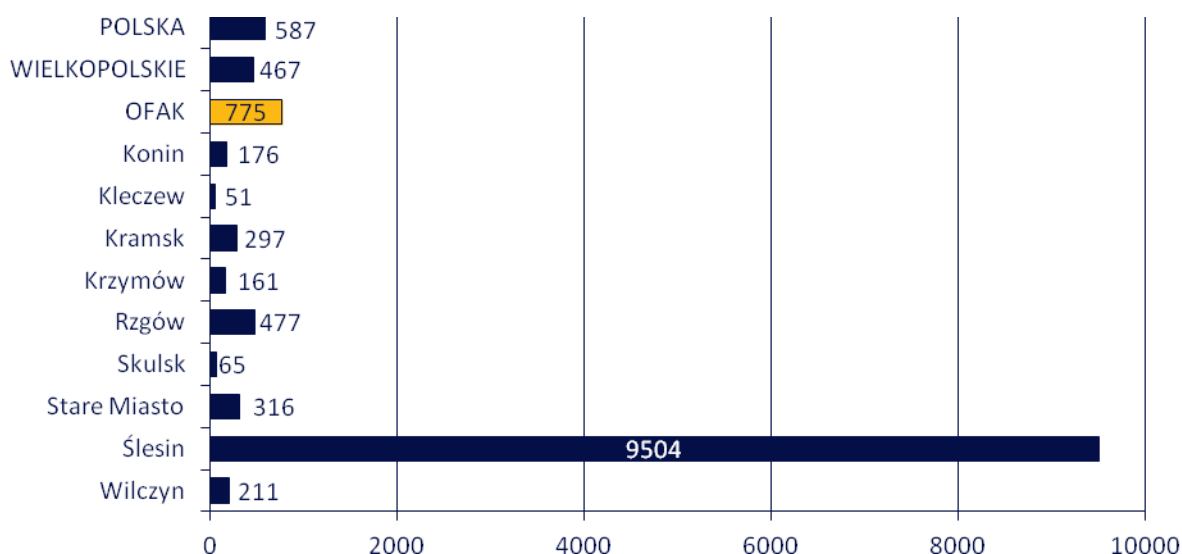
Rysunek 60. Korzystający z noclegów w 2012 r. na 1 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na tak wysoki wskaźnik wpływa wyłącznie sytuacja w gminie Ślesin, dla której wartość wskaźnika jest 20 razy większa niż średnia wartość dla województwa (9504 turystów na 1 tys. mieszkańców). Tak wysoka liczba turystów związana jest z lokalizacją na terenie gminy Sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej, które jest jednym z najważniejszych miejsc kultu religijnego w skali krajowej. Korzystający z noclegów w Ślesinie stanowią aż 8% korzystających z noclegów w województwie wielkopolskim. Pozostałe jednostki samorządu terytorialnego nie przekraczają nawet progu 500 turystów na tys. mieszkańców. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że w przypadku zakładania kwater agroturystycznych przez ludność prowadzącą gospodarstwa rolne, nie ma konieczności rejestrowania takiej działalności, w związku z tym nie ma możliwości uzyskania danych w pełni oddających stan rzeczywisty.

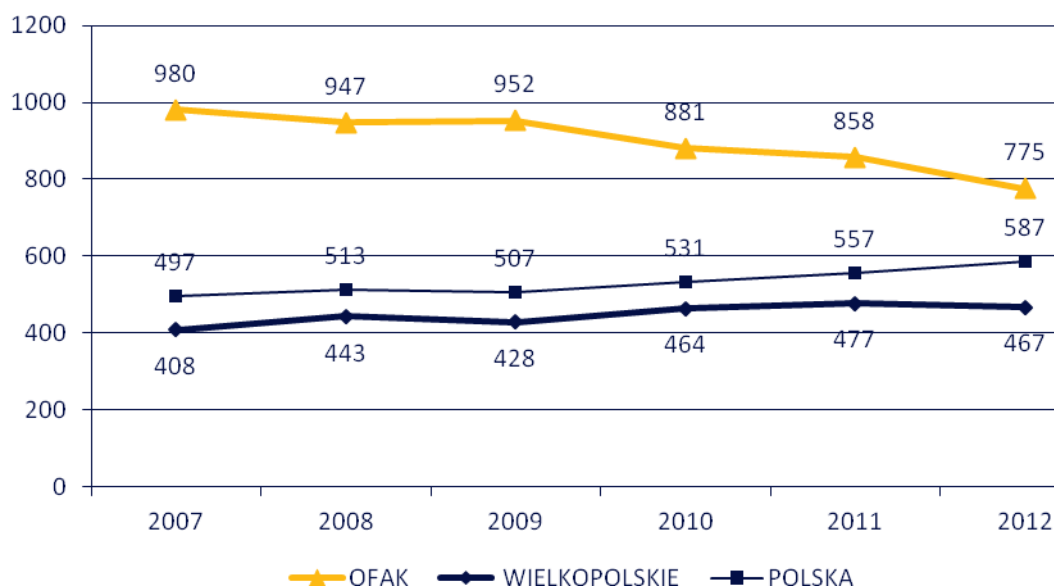
Rysunek 61. Korzystający z noclegów na 1 tys. mieszkańców w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mimo tak wysokiego wskaźnika przedstawiającego liczbę turystów w OFAK, widoczna jest niekorzystna tendencja spadku ich liczby od 2009 do 2012 r. Jest to trend odwrotny niż dla całego kraju, w którym liczba turystów z roku na rok wzrasta. W gminie Ślesin, którą odwiedza najwięcej turystów, był to spadek aż o 18%. W mieście na prawach powiatu sytuacja przedstawia się znacznie gorzej niż w powiecie konińskim – w latach 2011-2012 nastąpił spadek liczby turystów korzystających z noclegów o 26%, w powiecie jedynie o 8%.

Rysunek 62. Korzystający z noclegów na 1 tys. mieszkańców

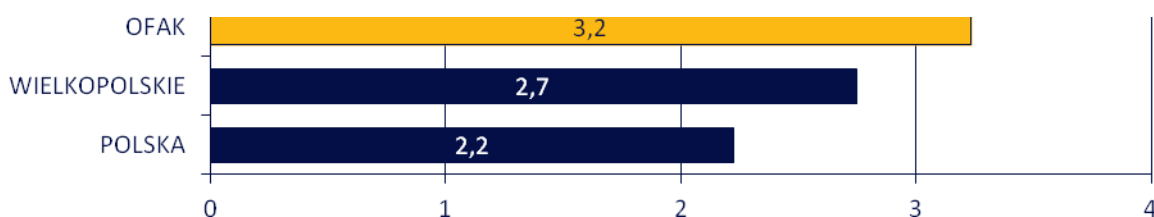

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W OFAK zdecydowaną większość turystów stanowią Polacy – 93%, czyli większy odsetek niż w województwie (83%) i kraju (78%). Najwyższy udział turystów zagranicznych korzystających z noclegów występuje w gminie Rzgów – aż 58%, jednak liczba turystów zagranicznych jest kilkukrotnie mniejsza niż w mieście Konin czy gminie Ślesin (w której ta grupa turystów stanowi zaledwie 4% ogółu odwiedzających).

Zagęszczenie ścieżek rowerowych na terenie aglomeracji jest wyższe od średniej krajowej i wojewódzkiej, co świadczy o dobrym przygotowaniu terenu dla turystyki rowerowej.

Rysunek 63. Długość ścieżek rowerowych [km/100km²]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.6.3 Turystyka – podsumowanie

OFAK jest obszarem o wysokiej atrakcyjności turystycznej, dzięki zasobności w obszary cenne przyrodniczo – wody (płynące – rzeka Warta, Kanał Ślesiński, stojące – jeziora polodowcowe, pokopalniane zbiorniki wodne), obszary chronione (parki krajobrazowe, rezerваты, obszary Natura 2000), czy kompleksy leśne. Na terenie aglomeracji znajdują się również liczne obiekty pochodzenia antropogenicznego – sanktuaria, skansen i inne.

Agglomeracja jest dobrze przystosowana do turystyki aktywnej, ze względu na wiele szlaków rowerowych, pieszych, konnych oraz wodnych. Istnieje również możliwość przystosowania terenów pokopalnianych do tego rodzaju turystyki. Duży potencjał ma również turystyka

weekendowa – szansą jest możliwość zaprezentowania oferty weekendowej osobom mieszkającym w dużych ośrodkach miejskich, położonych w pobliżu OFAK. Dobre skomunikowanie terenów aglomeracji umożliwia utworzenie również oferty turystyki biznesowej (konferencyjnej, szkoleniowej), istnieje tu jednak konieczność poniesienia dodatkowych kosztów inwestycyjnych w celu stworzenia dodatkowych obiektów hotelarskich.

Dużym problemem w rozwoju turystyki na obszarze OFAK jest brak silnej marki turystycznej regionu oraz wyspecjalizowanych produktów turystycznych. Oferta turystyczna Aglomeracji Konińskiej jest nisko rozpoznawalna na terenach województwa wielkopolskiego, jak i też całego kraju.

4 SWOT

Na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji gospodarczej OFAK możliwe było wskazanie elementów stanowiących o przewadze i unikalności obszaru, jak również tych wymagających poprawy, które negatywnie wpływają na sytuację w aglomeracji. Ponadto diagnoza dała podstawy do wskazania szans przed którymi stoi OFAK przy odpowiednim wykorzystaniu swoich zalet oraz zagrożeń mogących negatywnie oddziaływać na obszar. Wnioski przedstawiono w formie analizy SWOT (ang. *Strengths Weaknesses Opportunities Threats*), w ramach której wskazane zostały mocne i słabe strony OFAK – wynikające z uwarunkowań wewnętrznych, jak również szanse i zagrożenia – jako czynniki zewnętrzne. Analizę wykonano w podziale na trzy obszary strategiczne – Mieszkańcy, Przedsiębiorczość, Inwestycje.

Mieszkańcy	
MOCNE	SŁABE
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom dostępności komunikacyjnej gmin w ramach OFAK • Dobrze rozwinięty przemysł rolny (duża liczba gospodarstw, duża liczba bydła i maszyn rolniczych) • Lokalizacja Centrum Obsługi Rolnika na terenie OFAK • Duża mobilność mieszkańców • Stosunkowo duża liczba osób z wyższym wykształceniem • Istniejące programy wspierające przedsiębiorczość wśród mieszkańców • Zespół działań aktywizujących bezrobotnych w ramach PUP 	<ul style="list-style-type: none"> • Duże dysproporcje w poziomie zamożności gmin OFAK • Wysokie bezrobocie (duży udział bezrobotnych do 24 roku życia) • Niski poziom przedsiębiorczości • Niekorzystna struktura demograficzna - starzenie się społeczeństwa • Odływ młodych osób poza tereny • Spadek liczby urodzeń • liczne nisko rentowne, małe gospodarstwa rolne • Niekorzystny wpływ na środowisko przemysłu energetyczno-paliwowego • Niekorzystny wpływ na środowisko przemysłu energetyczno-paliwowego • Niekorzystny wpływ na środowisko głównych szlaków komunikacyjnych • Ograniczony dostęp do internetu niektórych obszarów OFK • Duża liczba osób długotrwale bezrobotnych • Niska liczba przedszkoli i żłobków • Odływ ludności z terenu OFAK w celach zarobkowych • Duża powierzchnia obszarów wymagających rewitalizacji - teren zdegradowany przez kopalnie odkrywkowe • Niski poziom dostępności do sieci gazowej • Niski poziom dostosowania kierunków kształcenia do rynku pracy

	<ul style="list-style-type: none"> • Niezadawalająca dostępność studiów wyższych (szczególnie tych z kierunkami inżynierskimi i możliwością podjęcia studiów II stopnia) • Niższe niż w Wielkopolsce przeciętne miesięczne wynagrodzenie • Niska powierzchnia mieszkania w przeliczeniu na mieszkańca • Wysoka liczba zatrudnionych w sektorze rolnictwa • Niska efektywność programów aktywizujących bezrobotnych prowadzonych przez PUP • Wysoki procent udziału w strukturze ludności z wykształceniem podstawowym
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Środki z programów unijnych na projekty aktywizujące i pro przedsiębiorcze • Zwiększenie mobilności społecznej • Dobre połączenia komunikacyjne zarówno drogowe jak i kolejowe umożliwiają korzystanie mieszkańców OFAK z oferty kulturalnej i edukacyjnej sąsiednich metropolii – poznań, łódź i warszawy 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębienie się niekorzystnych procesów demograficznych • Wysoka emisyjność przemysłu paliwowo-energetycznego może wpłynąć na pogorszenie jakości życia mieszkańców • Lokalizacja dwóch składowisk odpadów niebezpiecznych w OFAK negatywnie wpływa na wizerunek obszaru, może wywoływać poczucie zagrożenia • Wzrost cen mieszkań (w związku z niską powierzchnią mieszkania w przeliczeniu na mieszkańca)

Przedsiębiorczość	
MOCNE	SŁABE
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystny układ komunikacyjny - autostrada A2 przecinająca obszar aglomeracji, linia kolejowa, • Bliskie położenie portów lotniczych o znaczeniu międzynarodowym (Łódź I Poznań) • Wysoki poziom dostępności komunikacyjnej gmin wewnątrz OFAK • Śródlądowa droga wodna - transport towarów • Bliskość dużych aglomeracji: Łódź, 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom przedsiębiorczości • Niewielkie nakłady inwestycyjne i wartość kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach • Niekorzystna struktura demograficzna - starzenie się społeczeństwa • Malejąca liczba osób w wieku produkcyjnym • Odpływ młodych osób poza tereny OFAK • Liczne nisko rentowne, małe

<p>Poznań</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obecność na terenie OFAK Wielkopolskiego Centrum Logistycznego w pobliżu autostrady A2 • Wysoko rozwinięty przemysł paliwowo-energetyczny • Rozwinięta rolnicza produkcja ekologiczna • Obecność instytucji otoczenia biznesu na terenie OFAK • Duża różnorodność profili gospodarczych gmin (turystyczne, rolnicze, przemysłowe, handlowo-usługowe) • Obszar zasobny w złoża naturalne – węgiel brunatny, piaski, torfy • Miasto Konin należy do Funduszu Rozwoju I Promocji Województwa Wielkopolskiego • Duże zasoby wody umożliwiają rozwój przemysłów wodochłonnych (energetyka, przemysł chemiczny, celulozowy, spożywczy i włókienniczy) • Dobrze funkcjonująca sieć wodociągowa • Lokalizacja dwóch składowisk odpadów niebezpiecznych w OFAK (jedyne na obszarze województwa) – znaczenie pozytywne dla podmiotów które tworzą takie odpady • Walory przyrodnicze - liczne jeziora polodowcowe, Wielka Pętla Wielkopolski • Miejsce turystyki religijnej – Sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej w Licheniu Starym • Szlaki piesze, rowerowe i kajakowe, kulturowe szlaki turystyczne • Promocja miasta Konina (udział W targach turystycznych, wydawnictwo – materiał promocyjny) • Funkcjonowanie lokalnej organizacji turystycznej • Promocja turystyki na stronie internetowej 	<p>gospodarstwa rolne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niska jakość gleb jest utrudnieniem rozwoju rolnictwa • Brak rozpoznawalnej marki regionu • Ograniczony dostęp do Internetu niektórych obszarów OFAK • Duża liczba osób długotrwale bezrobotnych • Ograniczone środki własne na inwestycje infrastrukturalne wspomagającą innowacyjność (np: parki przemysłowe) • Brak ścisłych powiązań gospodarczych i kooperacji między subregionem konińskim a aglomeracją poznańską • Niska liczba przedszkoli i żłobków • Brak spójnego systemu planowania przestrzennego na terenie OFAK • Niski poziom dostosowania kierunków kształcenia do rynku pracy • Niewielka liczba inwestorów o znaczeniu krajowym i międzynarodowym • Niski stopień innowacyjności przedsiębiorstw • Niezadawalająca dostępność studiów wyższych • Zmniejszenie znaczenia sektora produkcji zwierzęcej • Duże dysproporcje między gmina w poziomie przedsiębiorczości • Niezadawalający stan techniczny dróg lokalnych • Wysoka liczba zatrudnionych w sektorze rolnictwa • Niski poziom produkcji sprzedanej przemysłu • Niski poziom rozpoznawalności produktów turystycznych w skali kraju • Niski poziom rozpoznawalności marki regionu • Spadająca liczba turystów • Niekorzystny wpływ na środowisko przemysłu energetyczno-paliwowego • Niekorzystny wpływ na środowisko głównych szlaków komunikacyjnych • Stosunkowo duża emisja
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • Centrum Informacji Turystycznej w Koninie 	<p>zanieczyszczeń powietrza</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duża powierzchnia obszarów wymagających rewitalizacji - teren zdegradowany przez kopalnie odkrywkowe • Sezonowość turystyki • Niski poziom promocji turystycznej • Coroczny spadek liczby turystów odwiedzających OFAK • Brak marki turystycznej regionu, wyspecjalizowanych produktów turystycznych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa spalarni śmieci – rozwój sektorów powiązanych • Rozwój sektora odnawialnych źródeł energii • Obecność złóż kopalnianych jest szansą rozwoju przemysłu wydobywczego • Możliwość wykorzystania wód geotermalnych w turystyce i rekreacji oraz jako źródło energii (do celów grzewczych) • Napływ kapitału zewnętrznego • Możliwość wykorzystania dróg wodnych (po wcześniejszym przygotowaniu) do celów gospodarczych • Niska jakość gleb umożliwia wykorzystanie obszarów w przemyśle I budownictwie • Występowanie obszarów chronionych jest szansą na rozwój turystyki • Dobre połączenia z Niemcami mogą pozytywnie wpłynąć na potencjał eksportowy przedsiębiorstw z terenu OFAK • Zróżnicowana gęstość zaludnienia gmin OFAK umożliwia prowadzenie różnej działalności gospodarczej, np. Usługowo-handlowych na terenach gęsto zaludnionych i turystycznych na obszarach o niskiej gęstości zaludnienia • Niska średnia powierzchnia gruntów rolnych umożliwia łatwe 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębienie się niekorzystnych procesów demograficznych • Rosnąca konkurencja ze strony innych jednostek terytorialnych polski, w tym sąsiednich miast: kalisz, gniezno • Rosnąca konkurencja na rynku globalnym • Zmiana polityki kraju względem górnictwa odkrywkowego • Zmniejszenie skali produkcyjnej sektora paliwowo-energetycznego • Postępujące zmniejszenie znaczenia górnictwa odkrywkowego • Wysoka emisyjność przemysłu paliwowo-energetycznego i sama jego obecność może wpłynąć negatywnie na rozwój i wizerunek turystyki na terenie OFAK • Wysoka liczba zatrudnionych w sektorze rolnictwa – rozkład taki może negatywnie wpłynąć na sytuację na rynku pracy biorąc pod uwagę ogólnopolski trend zmniejszenia pracochłonności w ramach sektora rolnictwa • Rosnąca konkurencja w dziedzinie turystyki ze strony innych jednostek terytorialnych polski, w tym sąsiednich miast: kalisz, gniezno

<p>przekształcenie i dostosowanie do potrzeb rynku, a także rozwój coraz popularniejszego rolnictwa ekologicznego</p> <ul style="list-style-type: none">• Możliwość wykorzystania obszarów pokopalnianych w celach rekreacyjnych i turystycznych (turystyka aktywna)• Rozwój sektora odnawialnych źródeł energii – zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń• Rozwój turystyki aktywnej, biznesowej (konferencyjnej, szkoleniowej) i agroturystyki• Możliwość zaprezentowania oferty weekendowej dla osób mieszkających w dużych ośrodkach miejskich położonych w pobliżu OFAK	
---	--

Inwestycje	
MOCNE	SŁABE
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystny układ komunikacyjny - autostrada A2 przecinająca obszar aglomeracji, linia kolejowa, • Śródlądowa droga wodna - transport towarów • Dostępne zasoby ludzkie • Bliskość dużych aglomeracji: Łódź, Poznań • Centralne położenie na mapie kraju - możliwość rozwoju firm skoncentrowanych na rynku polskim • Dostępność złóż węgla brunatnego • Obecność na terenie OFAK Wielkopolskiego Centrum Logistycznego w pobliżu autostrady A2 • Dobrze skonstruowana oferta inwestycyjna niektórych gmin • Bliskie położenie portów lotniczych • O znaczeniu międzynarodowym w Łodzi • I Poznaniu • Wysoko rozwinięty przemysł paliwowo-energetyczny • Złoża wód geotermalnych na terytorium OFAK • Ulgi podatkowe w niektórych gminach • Nizinny charakter obszaru ułatwia realizację inwestycji infrastrukturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Obecne formy ochrony przyrody na terenie OFAK- mogą wpłynąć negatywnie na szybkość i rodzaj realizowanych inwestycji gospodarczych i infrastrukturalnych – niemożność realizacji inwestycji wysokoemisyjnych • Niekorzystna struktura demograficzna - starzenie się społeczeństwa • Malejąca liczba osób w wieku produkcyjnym • Odpływ młodych osób poza tereny OFAK • Brak rozpoznawalnej marki regionu • Niewielkie pokrycie niektórych gmin miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego • Niewielkie pokrycie niektórych gmin siecią kanalizacyjną i gazową • Niska liczba ofert inwestycyjnych zawierających dobrze przygotowane tereny inwestycyjne • Brak jednego systemu obsługi inwestora • Brak spójnego systemu planowania przestrzennego na terenie OFAK • Niewielka liczba inwestorów o znaczeniu krajowym i międzynarodowym • Brak dużych terenów inwestycyjnych • Brak specjalizacji gospodarki regionu • Ograniczenie zagospodarowania terenów w obszarze narażonym na powodzie • Niski poziom wydatków inwestycyjnych gmin • Brak SSE oraz parku przemysłowo-technologicznego • Brak wyspecjalizowanych i dobrze wyposażonych ośrodków badawczo-rozwojowych

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej, • Rozbudowa centrum logistycznego • Rozwój sektora odnawialnych źródeł energii • Ujednolicenie systemu zachęt inwestycyjnych na terenie OFAK • Nieduża odległość do lotnisk oferujących loty międzynarodowe może być skuteczną zachętą dla inwestora zagranicznego • Funkcjonowanie dobrze rozbudowanego sektora paliwowo-energetycznego, stwarza możliwość rozwoju branż obsługujących ten sektor, np. Branża budowlana, metalowo-maszynowa, a także outsourcing usług • Stworzenie ośrodka (instytucji), który opracowałby spójną ofertę inwestycyjną 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca konkurencja ze strony innych jednostek terytorialnych Polski, w tym sąsiednich miast: Kalisz, Gniezno

5 Najważniejsze wyzwania

Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej jest odpowiedzią na potrzebę integracji jednostek samorządu terytorialnego w ramach funkcjonalnie spójnego, jednak przedzielonego granicami administracyjnymi obszaru. Problemy rozwojowe aglomeracji wykraczają poza granice poszczególnych gmin. W związku z tym istnieje konieczność wskazania obszarów wsparcia i konkretnych działań dla całego obszaru. Ich realizacja wymagać będzie współpracy wszystkich 16 partnerów, co z wielokrotni korzyści związane z przeprowadzeniem wspólnych przedsięwzięć.

Proces sterowania rozwojem opiera się na wyznaczeniu kierunków działań i celów do osiągnięcia. Na podstawie identyfikacji słabych i mocnych stron obszaru wskazuje się działania oparte na wewnętrznych zasobach i wzmacniające jego unikatowość. Opracowane we współpracy z samorządem *Studium* pozwoliło na zidentyfikowanie najważniejszych problemów i wskazanie potencjału rozwojowego. Dzięki temu możliwe jest wykorzystanie ograniczonych zasobów w jak najbardziej efektywny sposób.

W ramach przeprowadzonych prac badawczych przeanalizowano uwarunkowania rozwoju aglomeracji. Wzięto pod uwagę między innymi następujące zagadnienia: ochrona środowiska, oferta inwestycyjna, lokalizacja, transport, uwarunkowania gospodarcze. Na tej podstawie wyodrębniono mocne i słabe strony obszaru oraz stojące przed nim szanse oraz zagrożenia. W części analitycznej dokonano również analizy zapisów dokumentów strategicznych szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego dotyczące OFAK. Jednym z założeń prac nad częścią strategiczną jest zgodność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla.

W oparciu o tak przeprowadzoną diagnozę zostały wskazane obszary działań i cele strategiczne, których realizacja ma na celu przyspieszenie rozwoju gospodarczego OFAK. Część strategiczna *Studium* wskazuje główne cele rozwoju aglomeracji. Ma ona służyć wyodrębnieniu dziedzin optymalnych dla dalszego rozwoju obszaru, tworzących jego markę i pozytywnie wyróżniających go na tle innych.

W części strategicznej wydzielone zostały trzy główne obszary strategiczne funkcjonowania OFAK, które powiązane z założonymi celami strategicznymi. Dokument oprócz wskazania kierunku, w którym powinien dążyć OFAK w celu zwiększenia dynamiki rozwoju gospodarczego, określa również zmiany jakie powinny zajść na badanym obszarze. Do każdego obszaru strategicznego przyporządkowano grupę wskaźników, mających na celu monitoring skuteczności działań podjętych w oparciu o zalecenia dokumentu.

Dokument skierowany jest do władz samorządowych, których działania powinny być zbieżne z zapisami *Studium*. Samorząd terytorialny w zakresie rozwoju gospodarczego ma ograniczone możliwości działania, dysponuje jedynie trzema formami oddziaływania na życie gospodarcze obszaru – zarządzanie, współdziałanie oraz oddziaływanie. W ramach dostępnych środków i w związku z prawnymi ograniczeniami, jednostki samorządowe nie mogą bezpośrednio wpływać na decyzje przedsiębiorców. Mogą jedynie tworzyć odpowiednie warunki sprzyjające zakładaniu działalności gospodarczej. Przykłady takich działań są wskazane w niniejszym dokumencie. Jednak należy pamiętać, że rozwój gospodarczy nie opiera się jedynie na prowadzeniu działalności gospodarczej. W celu poprawy sytuacji OFAK należy położyć nacisk również na poprawę jakości życia mieszkańców i rozwój kapitału ludzkiego, rozwój rolnictwa i turystyki, wzrost innowacyjności

we wszystkich sektorach gospodarki czy stworzenie warunków, które przyciągną inwestora zewnętrznego na teren aglomeracji. Dopiero takie kompleksowe podejście, zakładające poprawę sytuacji w wielu dziedzinach funkcjonowania samorządów, zapewnić może wzrost dynamiki rozwoju gospodarczego.

Aglomeracja konińska składa się z 16 podmiotów, które w ramach niniejszego projektu podjęły się stworzenia wspólnej wizji rozwoju i wspólnego rozwiązania problemów całego obszaru. Współpraca niesie ze sobą wiele korzyści, zarówno dla poszczególnych partnerów jak również regionu ogółem. Większa liczba kooperantów wiąże się z większymi środkami finansowymi na realizację projektów, dzięki czemu dopuszcza się realizację dużych projektów, o większej skali oddziaływania, co buduje wizerunek regionu. Konin posiada dużą konkurencję ze strony innych miast, w szczególności położonych w pobliżu autostrady A2. Jednak w przypadku współpracy z gminami powiatu konińskiego wzrasta możliwy do wykorzystania potencjał obszaru.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy i wykonanej analizy SWOT możliwe jest wyodrębnienie głównych zadań rozwojowych, stojących przed aglomeracją konińską. Analiza mocnych i słabych stron, jak również szans i zagrożeń umożliwiła wskazanie kierunków rozwoju OFAK, które stwarzają szansę poprawy sytuacji gospodarczej i ograniczenia zjawisk negatywnych.

Zadania rozwojowe

Unikatowość aglomeracji konińskiej od wielu lat postrzegana jest przez pryzmat rozwoju przemysłu paliwowo-energetycznego. Istnienie kopalni odkrywkowej i elektrowni w OFAK istotnie wpływa na wiele dziedzin funkcjonowania jednostek, w których przemysł ten występuje. Obok znacznych przekształceń powierzchni ziemi, wpływa również na sytuację społeczno-ekonomiczną. Wysokie zarobki możliwe do uzyskania w kopalniach zwiększają średni poziom wynagrodzeń i przyzwyczajają mieszkańców do stabilnej sytuacji finansowej, co niestety może powodować zminimalizowanie postaw przedsiębiorczych. Fakt ten może być szczególnie problemowy z racji tego, że następuje stopniowe zmniejszanie znaczenia przemysłu węglowego w Polsce. Zgodnie z polityką energetyczną kraju oraz Unii Europejskiej przedsiębiorstwa z branży przemysłu paliwowo-energetycznego planują odejście od przemysłu energetycznego opartego na węglu brunatnym. Elektrownia w Koninie planuje stopniowe zamykanie bloków energetycznych, aż do całkowitego zamknięcia elektrowni i likwidacji odkrywek. Takie działania spowodują wiele negatywnych konsekwencji w lokalnej gospodarce, w szczególności na rynku pracy, a także w budżetach własnych samorządów lokalnych. Zwiększy się i tak wysokie bezrobocie, ale jednocześnie na rynku dostępna będzie duża liczba wykwalifikowanych pracowników – inżynierów i pracowników posiadających umiejętności w zakresie obsługi specjalistycznych maszyn. Warto jednak utrzymać wizerunek regionu, który kojarzy się z wytwarzaniem energii, poprzez rozwój przemysłu odnawialnych źródeł energii oraz branż pokrewnych na szerszą skalę. Będzie to zadanie ułatwione, ze względu na dotychczasowe działania prowadzone w tym zakresie – powstanie biogazowni w ramach elektrowni w Koninie, budowa elektrowni wiatrowych w gminie Sompolno i przede wszystkim powstanie Klastra Technologii Niskoenergetycznych. Przemysł w OFAK jest obecny od wielu lat, dlatego też należy wspierać jego rozwój. Powinien on jednak opierać się na wykorzystaniu nowoczesnych technologii i przemyśle o małej ingerencji w środowisko naturalne. Przemysł w Aglomeracji jest dobrze rozwinięty i odgrywa znaczącą rolę w gospodarce regionu. W związku z funkcjonowaniem kopalni odkrywkowej rozwinął się przemysł budowlany. Obecność na terenie aglomeracji złóż piasku i żwiru stanowi dodatkowe zaplecze dla rozwoju tej gałęzi przemysłu. Sąsiedztwo kopalni warunkowało również rozwój przedsiębiorstw z branż metalowo-maszynowych, czego przykładem może być m.in. powstanie walcowni w hucie aluminium. Na szczególną uwagę zasługuje również funkcjonowanie branży meblarskiej, która dynamicznie rozwija się na obszarze całego województwa.

Kolejnym problemem, z którym musi zmierzyć się aglomeracja, jest brak inwestorów zagranicznych. Inwestorzy odpowiadają za napływ kapitału, a ich obecność na danym obszarze przyciąga kolejnych. OFAK nie posiada jednej, profesjonalnej instytucji na poziomie całego obszaru, która byłaby odpowiedzialna za przyciąganie inwestycji i stworzenie kompleksowej oferty inwestycyjnej. Pojedynczym gminom ciężko się przebić ze swoją ofertą. Brak specjalnej strefy ekonomicznej utrudnia zainteresowanie inwestora terenami OFAK. Podobne obszary w województwie wielkopolskim posiadają takie strefy, w związku z czym aglomeracja konińska startuje w walce o inwestora z gorszej pozycji. Pozytywnym wyróżnikiem jest bardzo korzystne położenie OFAK – w pobliżu autostrady A2, linii kolejowej, na przecięciu dróg krajowych. Nie bez znaczenia jest również istnienie lotniska w Kazimierzu Biskupim, które po odpowiednim przygotowaniu umożliwi obsługę lotów biznesowych, czy prywatnych awionetek. Takie uwarunkowania lokalizacyjne są korzystne z punktu widzenia umiejscowienia inwestycji, ale również stwarzają możliwości rozwoju branży logistycznej. W Wielkopolsce jest kilka podobnych ośrodków miejskich położonych w pobliżu autostrady, jednak przy zjednoczeniu zasobów wszystkich jednostek OFAK, promocji marki regionu i stworzeniu spójnej oferty inwestycyjnej możliwe jest przezwyciężenie konkurencji.

Oprócz przyciągania nowych inwestorów niezwykle istotne jest wzmocnienie przedsiębiorczości wśród mieszkańców OFAK. Niewielka liczba przedsiębiorstw w aglomeracji, niewielki udział eksportu w firmach czy niski poziom inwestycji i innowacyjności to tylko kilka z problemów przedsiębiorczości w aglomeracji. Dużym ograniczeniem w rozwoju Aglomeracji Konińskiej jest brak ośrodków badawczo-rozwojowych i uczelni wyższych, które są niezbędne dla wzrostu innowacyjności i w konsekwencji konkurencyjności gospodarki OFAK. Wyzwaniem dla samorządów jest stworzenie dogodnych warunków do powstawania nowych podmiotów na terenie OFAK i rozwoju już istniejących. Wzmocnienia wymagają powiązania z instytucjami otoczenia biznesu, nie tylko tymi funkcjonującymi lokalnie, ale również z instytucjami zlokalizowanymi w innych ośrodkach subregionalnych czy Poznaniu.

Tereny Aglomeracji Konińskiej zagospodarowane są w znacznej mierze jako obszary rolnicze. W związku z tym konieczne jest opracowanie i realizacja działań również pod kątem rozwoju rolnictwa. Duże rozdrobnienie gospodarstw, dominacja tradycyjnych upraw czy niska jakość gleb obniżają konkurencyjność konińskiego rolnictwa. W związku ze zmianami zachodzącymi w sektorze rolniczym, wiążącymi się z ograniczeniem zatrudnienia, istnieje konieczność przekwalifikowania osób pracujących w gospodarstwach rolnych. Coraz większe znaczenie odgrywa przetwórstwo rolno-spożywcze – dzięki przetworzeniu produktów rolnych możliwe jest osiąganie większych zysków z ich dystrybucji. Na obszarze aglomeracji istnieją już dobrze funkcjonujące przedsiębiorstwa z branży przetwórstwa rolno-spożywczego. Największe sukcesy odnosi firma Kupiec Sp. z o.o., która wyróżniana jest licznymi nagrodami. W aglomeracji istnieje kilka grup producentów rolnych, którzy dzięki współpracy i środkom unijnym mogą stosować nowoczesne technologie. Wspieranie powstawania takich grup pozwoli na wzrost konkurencyjności i wydajności rolnictwa. Dzięki powstawaniu grup producentów zwiększa się siła przetargowa przedsiębiorstw, co stawia je w lepszej sytuacji na rynku i sprowadza kapitał do regionu. Obecnie w całym kraju i Unii Europejskiej duży nacisk kładziony jest na rolnictwo ekologiczne, które ma duże szanse rozwoju w OFAK, m.in. ze względu na wspomniane rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Turystyka to kolejny z elementów budujących wizerunek regionu. Obecnie produktem turystycznym rozpoznawalnym w całym kraju jest Sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej w Licheniu Starym. Stwarza to znakomitą bazę do rozwoju turystyki religijnej. Istnienie innych obiektów sakralnych w aglomeracji stanowić może uzupełnienie oferty skierowanej do turysty religijnego. Sanktuarium jest tylko jednym z elementów świadczącym o atrakcyjności turystycznej. Rolniczy charakter aglomeracji sprzyja rozwojowi agroturystyki, która jest jedną z form turystyki na obszarach wiejskich. Oferta turystyczna łącząca turystykę religijną

i agroturystykę może być skierowana do wszystkich pokoleń, w tym 50+, co wpisałoby się w Strategię Komunikacji Marketingowej Powiatu Konińskiego. OFAK ma ogromny potencjał w zakresie walorów przyrodniczych – obecność jezior, cieków wodnych (Wielka Pętla Wielkopolski) i lasów. Stwarza to warunki do uprawiania sportów wodnych oraz rozwoju turystyki aktywnej. Wspomniane uwarunkowania, dodatkowo uwzględniają bliskość największych w Polsce aglomeracji – Poznania, Warszawy i Łodzi, umożliwiają rozwój promowanej przez województwo turystyki biznesowej. Część gmin dostrzegło już istniejący potencjał do rozwoju tej gałęzi turystyki i tworzy na swoich terenach kompleksy przystosowane do uprawiania sportów zespołowych i ekstremalnych (paintball, tor motocrossowy). Takie obiekty wykorzystuje się podczas firmowych wyjazdów integracyjnych. Duży potencjał tkwi w terenach pokopalnianych, które po odpowiednim zagospodarowaniu mogą być przeznaczone do rozwoju turystyki aktywnej. Rozwój infrastruktury hotelowej i konferencyjnej w Koninie i innych miastach aglomeracji, wraz z promocją OFAK jako ośrodka konferencyjno-szkoleniowego, umożliwi obsługę dużych grup biznesowych, co jest jedną z bardziej dochodowych gałęzi turystyki.

Ze względu na specyfikę aglomeracji, która od lat związana jest z przemysłem ciężkim, istnieje konieczność zagospodarowania terenów już nieeksploatowanych i zdegradowanych. Duże połacie gruntów zmienionych przez odkrywczą eksploatację węgla brunatnego na bieżąco podlega działaniom rekultywacyjnym prowadzonym przez PAK KWB Konin SA. Tereny rekultywowane są głównie w kierunku leśnym, wodnym, lub rekreacyjnym. Odpowiednia rewitalizacja, czyli zagospodarowanie zrehabilitowanych terenów, stanowi duże wyzwanie dla władz samorządowych. W związku ze wspomnianymi zmianami w energetyce gminy muszą przygotować się na konieczność wprowadzenia zmian w przestrzeni miejskiej. Te przyszłe wyzwania mogą być również szansą na sukces Aglomeracji Konińskiej. Omawiany obszar funkcjonalny powinien zachęcać wyspecjalizowane firmy oferujące usługi z zakresu rewitalizacji oraz rekultywacji do inwestowania na terenie powiatu i miasta. W tworzeniu marki Aglomeracji Konińskiej jako wyspecjalizowanej w sprawach rewitalizacji może być wykorzystanie doświadczenia w rewitalizacji terenów pokopalnianych oraz miejskich (bulwar nadwarciański).

Tabela 1. Najważniejsze wyróżniki Aglomeracji Konińskiej

- Tradycje przemysłu paliwowo-energetycznego – konieczność restrukturyzacji, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
- Korzystne położenie komunikacyjne – autostrada A2, przecięcie dróg krajowych
- Położenie w bliskiej odległości do największych miast Polski – Poznania, Warszawy i Łodzi
- Ważna rola przemysłu w gospodarce obszaru – obecność branży budowlanej, metalowo-maszynowej
- Obecność dużych przedsiębiorstw – KWB Konin, dawna Huta Aluminium, ZE PAK Konin
- Znaczna powierzchnia terenów użytkowanych rolniczo, tradycje sadownicze
- Sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej w Licheniu Starym jako największa atrakcja turystyczna aglomeracji
- Liczne obszary przyrodnicze podnoszące atrakcyjność turystyczną aglomeracji – jeziora, lasy, obszary chronione
- Duża powierzchnia obszarów pokopalnianych – wiele możliwości wykorzystania
- Konieczność rewitalizacji zdegradowanych terenów poprzemysłowych – posiadane doświadczenie i ciągłe zapotrzebowanie na takie działania

Branże

Wskazane uwarunkowania rozwoju gospodarczego wskazują na duży potencjał rozwoju aglomeracji w różnych dziedzinach. Jednocześnie należy mieć na uwadze zmiany, które są nieuniknione w najbliższych latach, związane ze wspomnianym odejściem od przemysłu paliwowo-energetycznego opartego na węglu brunatnym. W celu osiągnięcia jak najlepszych rezultatów, rozwój obszaru powinien skupić się na wsparciu kilku kluczowych branż, które prężej się rozwijają lub mają dużą szansę na ten rozwój w przyszłości.

Lp.	Branże	Argumentacja
1.	Logistyczna	<ul style="list-style-type: none"> • Dwa węzły autostrady A2 • Przecięcie dróg krajowych • Centralne położenie w kraju • Bliska odległość do dużych aglomeracji • Linia kolejowa o znaczeniu międzynarodowym • Wielkopolskie Centrum Logistyczne
2.	Budowlana	<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze wykwalifikowane zasoby ludzkie • Złoża piasku i żwiru • Stosunkowa duża liczba przedsiębiorstw z tej branży • Rozwój branży budownictwa przemysłowego
3.	Metalowo-maszynowa	<ul style="list-style-type: none"> • Dostępne tereny brownfield • Stosunkowa duża liczba przedsiębiorstw z tej branży • Rozwój sektora motoryzacyjnego i lotniczego w Wielkopolsce
4.	Meblarska	<ul style="list-style-type: none"> • Duża liczba terenów leśnych • Dynamiczny rozwój sektora meblarskiego w Polsce • Duży potencjał eksportowy sektora meblarskiego • Stosunkowa duża liczba przedsiębiorstw z tej branży
5.	Przetwórstwo rolno-spożywcze	<ul style="list-style-type: none"> • Duże obszary rolnicze • Sukces już istniejących firm z branży • Dogodne położenie umożliwia dystrybucję towarów • Znaczące tradycje sadownicze • Rozwój rolnictwa ekologicznego
6.	OZE	<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki potencjał i doświadczenie kapitału ludzkiego związanych z przemysłem energetycznym • Dużo obszarów możliwych do zagospodarowania • Nacisk na rozwój OZE ze strony władz UE oraz krajowych • Zrealizowane inwestycje na terytorium aglomeracji: farmy wiatrowe oraz biogazownia • Korzystne warunki wiatrowe • Istnienie Klastra Technologii Niskoenergetycznych
7.	Turystyka biznesowa	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość wykorzystania terenów pokopalnianych • Dobre połączenia komunikacyjne • Położenie w pobliżu dużych aglomeracji • Tereny atrakcyjne przyrodniczo • Możliwość rozwoju agroturystyki • Duża rozpoznawalność w Polsce produktów turystycznych wokół Sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej w Licheniu Starym • Rozwój turystyki biznesowej w Poznaniu
8.	Rewitalizacja	<ul style="list-style-type: none"> • Obecność terenów pokopalnianych wymagających rekultywacji • Obecność zdegradowanych obszarów miejskich • Dotychczasowa rewitalizacja – doświadczenie

6 Marka gospodarcza OFAK

Podstawą do stworzenia marki miejsca jest analiza jego obecnego wizerunku wśród potencjalnych odbiorców wewnętrznych (mieszkańców, lokalnych przedsiębiorstw) oraz zewnętrznych (turystów, potencjalnych nowych mieszkańców, potencjalnych inwestorów). Wizerunek obszaru, np. miasto to suma emocji, wspomnień i skojarzeń, jakie rodzą się w danym odbiorcy w stosunku do danego miejsca. Najczęściej to właśnie spontaniczne i subiektywne wyobrażenia kształtują w znacznej mierze sposób postrzegania danego terenu. Najbardziej uznana wśród praktyków i teoretyków marketingu miejsc definicja wizerunku została stworzona przez Ph. Kotler, Ch. Asplund, I. Rein, i D.H. Haider. Określa ona wizerunek miasta, jako: „sumę przekonań, idei i wrażeń, jakie ludzie posiadają o danym miejscu”³¹. Tak więc oprócz wspomnianych powyżej kategorii emocjonalnych, na wizerunek miasta składają się także elementy poznawcze (wiedza na jego temat), oraz behawioralne, czyli przekładanie się emocji i wiedzy na konkretne decyzje podmiotów indywidualnych (np.: o odwiedzeniu miasta, o osiedleniu się na jego terenie) i instytucjonalnych (np.: zlokalizowanie inwestycji).

Według A. Szromnika wizerunek terytorialny charakteryzuje się następującymi cechami:

- indywidualność,
- zmienność,
- wymaga długotrwałego kształtowania,
- wieloaspektowość,
- może wpływać pozytywnie lub negatywnie na konkurencyjność miasta,
- jego dokładna analiza wymaga specjalnych badań marketingowych.³²

Zgodnie z powyższym wizerunek terytorialny ma charakter unikatowy i wyjątkowy. Nigdy nie można go w pełni skopiować. Sam równocześnie, wizerunek miasta ma charakter dynamiczny – nie jest ustalony raz na zawsze, podlega przeobrażeniom, które jednak zajmują na ogół wiele czasu. Przemiany wizerunku miasta w czasie mogą przebiegać w sposób samoistny, żywiołowy i naturalny, wtedy, gdy wynikają z mimowolnych i niekontrolowanych procesów (np.: demograficznych, społecznych, gospodarczych). Przekształcenie wizerunku może być także celowo zaprojektowanym i skoordynowanym działaniem (najczęściej podejmowanym przez jednostki samorządu terytorialnego). Sam wizerunek jest złożony z wielu elementów. Wiele zależy również od osoby, która posiada dany wizerunek, od tego czy ona jest mieszkańcem danego obszaru, czy też osobą zewnętrzną, jaki jest jej status, potrzeby i dążenia. Oczywiście wizerunek terytorialny może mieć pozytywny lub negatywny charakter, a ten zaś wpływa na zwiększenie lub osłabienie konkurencyjności danego obszaru. Ostatnią cechą wizerunku jest konieczność jego analizy za pomocą badań marketingowych.

Tworzenie marki danego obszaru musi być bezpośrednio powiązane ze strategią jego rozwoju. Konstruowane priorytety marki powinny być podporządkowane osiągnięciu założonych celów związanych z zaplanowanym rozwojem jednostki terytorialnej. Zgodnie z zasadą hierarchiczności strategia marki gospodarczej danego obszaru powinna być spójna zarówno ze strategią rozwoju, strategią marketingową, a także strategią rozwoju gospodarczego. W związku z powyższym, odnosząc się do zapisów Studium Rozwoju Gospodarczego, najważniejsze cele marki OFAK powinny zawierać takie elementy, jak:

³¹ Ph. Kotler, Ch. Asplund, I. Rein, D. Haider, *Marketing Places Europe*, Prentice Hall, London 1999.

³² A. Szromnik, *Marketing terytorialny. Miasto i region na rynku*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 134

- ukazanie OFAK jako obszaru odpowiedniego do rozwoju konkurencyjnych i innowacyjnych przedsiębiorstw,
- przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych,
- wytworzenie postaw proprzedsiębiorczych mieszkańców,
- zatrzymanie na terenie OFAK obecnych mieszkańców, a także przyciągnięcie nowych,
- uczynienia z OFAK miejsca atrakcyjnego turystycznie,
- promocja lokalnego rolnictwa.

Strategia Komunikacji Marketingowej powiatu konińskiego wskazywała na trzy elementy, na których opiera się marka powiatu: bezpieczeństwo, akceptacja i wieczna energia. Na szczególną uwagę zasługuje energia, która również została zawarta w haśle marketingowym powiatu – „Energia pokoleń”. Wskazuje to zarówno na tradycje przemysłu energetycznego, ale również wiąże się z ofertą turystyczną i rekreacyjną skierowaną wszystkich pokoleń, a w szczególności osób w wieku 50+. Miasto Konin również realizuje projekt promocji gospodarczej miasta. Zostało przyjęte logo oraz koncepcja rozwoju, zakładająca gotowość na nowe wyzwania oraz odejście od nawiązań do przemysłu. W ramach projektu *Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego* nie wykonano szczegółowego badania marketingowego. W związku z tym opracowane i zaprezentowane w dalszych częściach dokumentu propozycje kierunków kreowania wizerunku OFAK będą miały jedynie charakter wstępny, wymagający dalszych analiz i weryfikacji.

Zgodnie z założeniami teoretycznymi i praktycznymi w ramach prac nad analizą i strategią gospodarczą OFAK wyszczególnione następujące atrybuty aglomeracji konińskiej:

- **Różnorodność** – OFAK to przede wszystkim tereny zróżnicowane, w których zróżnicowanie przejawia się na wielu płaszczyznach. Na terenie aglomeracji można zaobserwować wiele stylów życia – ludność zamieszkująca tereny wiejskie i miejskie, pracująca w aglomeracji i dojeżdżająca do pracy poza jej granice. W OFAK obecnych jest wiele form działalności – od rolnictwa, przez firmy z branży budowlanej, logistycznej, przez górnictwo i energetykę, na turystyce kończąc. Taka różnorodność została osiągnięta (i jest możliwa do pogłębienia) dzięki bogactwu zasobów, m.in. złóż węgla brunatnego czy terenów atrakcyjnych przyrodniczo. OFAK oferuje możliwość samorealizacji i podążania swoją własną drogą zarówno dla firm, jak i dla swoich mieszkańców.
 - Akcenty komunikatu: otwartość, zasobność, wielorakość,
 - Elementy komunikatu: liczne zasoby, bogactwo możliwości, otwartość na różne projekty, możliwość realizacji różnych stylów życia, zróżnicowana działalność gospodarcza,
 - Grupy docelowe: inwestorzy zewnętrzni, turyści,
- **Dobra komunikacja** – obecność na terenie OFAK rozbudowanej infrastruktury transportowej stwarza znakomite warunki zarówno dla inwestorów, lokalnych przedsiębiorców jak i mieszkańców. Największy wpływ na funkcjonowanie obszaru ma lokalizacja na jego terenie autostrady A2, jednak istotne znaczenie mają również linie kolejowe oraz szlak wodny. Ponadto warta wykorzystania jest bliskość metropolii oferujących dostęp do lotnisk międzynarodowych. Takie uwarunkowania zapewniają

możliwość rozwoju działalności eksportowej oraz efektywnej dystrybucji na rynku polskim jak również na rynkach zagranicznych.

- Akcenty komunikatu: szybkość, otwartość, bliskość,
 - Elementy komunikatu: dobre miejsce dla rozwoju eksportu, centralne położenie w kraju, niedaleka odległość od dużych metropolii,
 - Grupy docelowe: inwestorzy zewnętrzni, lokalni przedsiębiorcy, mieszkańcy OFAK, turyści,
- ➔ **Potencjał dla dużych projektów/idei** – OFAK oferuje wiele możliwości wynikających z realizacji dużych, unikalnych projektów. Przykładem takich działań jest powstanie kopalni odkrywkowej, elektrowni, Sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej w Licheniu Starym czy autostrady A2. Są to przykłady obiektów, które wcześniej uznawane były za nierealne, jednak dzięki determinacji, wiedzy oraz zaangażowaniu udało się je zrealizować. Jest to obszar otwarty na inne duże projekty i idee, który nie boi się wyzwań i zmian.
- Akcenty komunikatu: duże projekty, sukces story, miejsce z potencjałem, obszar idei, elastyczność, otwartość na zmiany,
 - Elementy komunikatu: dobre miejsce inwestycji, obszar z sukcesami w dużych projektach, podejmowanie wyzwań,
 - Grupy docelowe: inwestorzy zewnętrzni, lokalni przedsiębiorcy, mieszkańcy OFAK,

Na podstawie powyższych propozycji atrybutów powinna zostać opracowana szczegółowa koncepcja marki gospodarczej OFAK. Misja tej marki może brzmieć:

OFAK walczy o przyciągnięcie nowego inwestora, za pomocą kompleksowej oferty inwestycyjnej. Chce być dobrym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej w ramach różnorodnych branż, wspierającym istniejących i nowopowstałych przedsiębiorców. Dąży do przyciągnięcia młodych, wykształconych ludzi, którzy bez problemu znajdą pracę odpowiadającą ich kwalifikacjom.

Ma ambicje stać się miejscem wypoczynku dla mieszkańców aglomeracji, jak również dla ludności zamieszkującej pobliskie metropolie. Walczy o bycie miejscem z ofertą turystyczną rozpoznawalną w regionie i kraju, dostępną dla szerokiego grona odbiorców dzięki dogodnym połączeniom komunikacyjnym.

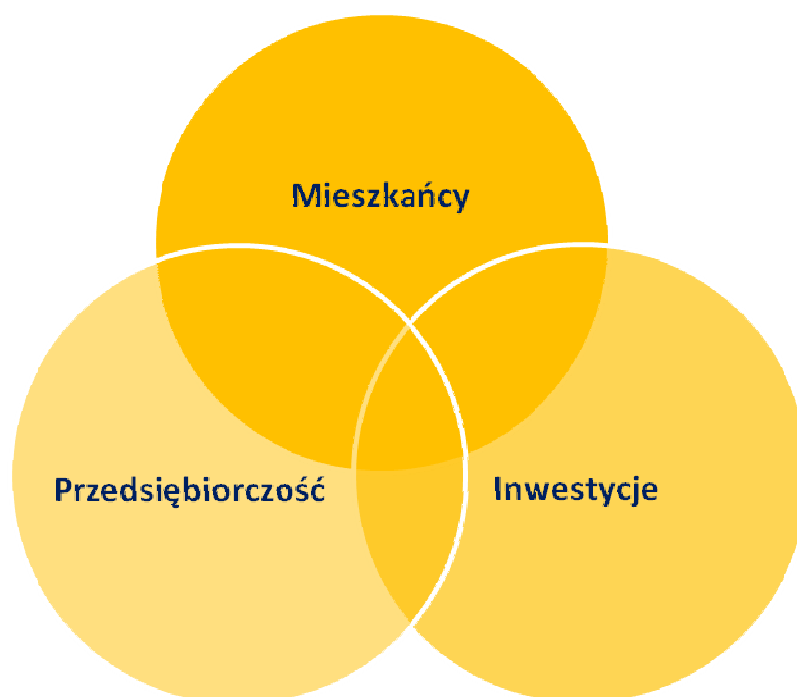
Zgodnie z powyższym wizja marki gospodarczej OFAK to:

OFAK to miejsce przyjazne przedsiębiorcom, oferujące korzystne warunki do zakładania działalności gospodarczej i realizacji dużych projektów. Prezentuje swoje zróżnicowanie gospodarcze i umożliwi wykorzystanie bogatych zasobów obszaru. Jest miejscem otwartym na zmiany, chłonnym innowacyjne idee i niebojącym się wyzwań.

Oferuje możliwość spędzenia wolnego czasu wśród atrakcyjnych terenów przyrodniczych. Miejsce daje możliwość wysokiej jakości życia i zaspokojenia wszystkich potrzeb swoich mieszkańców, poczynając od miejsc pracy, po bogatą ofertę kulturalną, rekreacyjną i turystyczną.

7 Obszary rozwoju gospodarczego

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy rozwoju gospodarczego OFAK wydzielono trzy główne obszary strategiczne, w ramach których aglomeracja powinna oddziaływać, są to:

Nie istnieje wyraźna granica między tymi obszarami, poziom przedsiębiorczości wpływa na jakość życia mieszkańców, nakłady inwestycyjne oddziałują na konkurencyjność i wzrost przedsiębiorczości. Możliwe są jednak do wskazania główne osie rozwoju w każdej ze wskazanych dziedzin, problemy OFAK z nimi związane i szansa na poprawę zaistniałej sytuacji. Ponadto dla każdego obszaru wskazano kluczowy projekt wraz z działaniem zamieszczonym w części strategicznej, odpowiadającym jego tworzeniu.

Obszar strategiczny I: Mieszkańcy

Mieszkańcy są najważniejszą częścią i adresatem rozwoju obszaru, ponieważ zadaniem ogólnie pojętego rozwoju gospodarczego jest polepszenie warunków życia ludności. Kapitał ludzki o odpowiednich kwalifikacjach i wysokich kompetencjach zapewnia dynamiczny wzrost potencjału terenu i wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego. Mieszkańcy, jako bezpośredni odbiorcy polityki publicznej, powinni być głównym adresatem działań samorządów – w sposób bezpośredni i pośredni.

OFAK stoi przed poważnym problemem, jakim jest bardzo wysoka stopa bezrobocia. Bez pracy są ludzie młodzi, wykształceni, występuje duży udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych. Niekorzystna sytuacja na rynku pracy niesie ze sobą kolejne

negatywne zjawiska, takie jak migracja ludzi w celach zarobkowych, często za granicę kraju. Problemy pogłębia niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców – bardzo mała liczba osób decyduje się na zakładanie nowych przedsiębiorstw. W związku z istnieniem powyższych negatywnych cech rynku pracy w Obszarze Funkcjonalnym Aglomeracji Konińskiej istnieje zagrożenie dalszego zwiększenia się poziomu bezrobocia.

Należy jednak podkreślić duży potencjał mieszkańców OFAK. Rocznie przybywa ludzi z wyższym wykształceniem, ludzie odznaczają się dużą mobilnością, a także determinacją w znalezieniu pracy. Wysoki odsetek osób migrujących za granicę wskazuje, że nie boją się oni podejmowania wyzwań mających zapewnić im odpowiedni poziom życia.

W związku z tym, po wzmocnieniu postaw proprzedsiębiorczych, z pomocą środków unijnych, możliwa jest poprawa jakości życia mieszkańców OFAK. Wspomniane fundusze stawiają na rozwój kapitału ludzkiego, a ich odpowiednie wykorzystanie niesie ze sobą wiele możliwości. Ponadto wzrost przedsiębiorczości i zatrudnienia wśród mieszkańców wpłynie pozytywnie na finanse gminy, dzięki zwiększeniu wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych. Wzrost jakości życia możliwy jest do osiągnięcia również dzięki rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich czy terenów poprzemysłowych. Przekłada się to m.in. na wzrost poczucia bezpieczeństwa, wzmocnienie funkcji kulturalnych i edukacyjnych przekładających się na wzrost estetyki i atrakcyjności terenów aglomeracji oraz zwiększenie integracji mieszkańców.

Tabela 2. Kluczowe projekty z obszaru *Mieszkańcy*

Nazwa	Działanie	Opis
E-ADMINISTRACJA	Działanie 6.2.3 <i>Wdrożenie i promocja narzędzi e-administracji</i>	Narzędzia e-administracji zapewnią poprawę jakości usług publicznych. Pozwalają skrócić czas obsługi petentów i umożliwiają mieszkańcom załatwienie spraw bez konieczności wizyty w urzędzie
FAB LAB	Działanie 6.4.1. <i>Utworzenie centrum technicznego Fab Lab</i>	Utworzenie Fab Lab sprzyja generowaniu innowacji wśród mieszkańców. Rozwija kreatywność i otwiera nowe horyzonty, co może być przydatne w rozwoju technologicznym obszaru i budowaniu postaw proprzedsiębiorczych
INKUBATOR PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	Działanie 6.4.4 <i>Utworzenie instytucji otoczenia biznesu oferującej usługi w zakresie proprzedsiębiorczości (Inkubator Przedsiębiorczości)</i>	Inkubator przedsiębiorczości to instytucja kierująca swe usługi do mieszkańców, ułatwiająca rozpoczęcie działalności gospodarczej i oferująca wsparcie merytoryczne i finansowe

Źródło: Opracowanie własne

Obszar strategiczny II: Przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość jest podstawowym narzędziem rozwoju gospodarczego regionu. Na terenie OFAK aż 95% przedsiębiorstw to małe i średnie firmy, dlatego niezbędne są działania szczególne na nie skierowane. Sektor MŚP w Polsce wytwarza ok. 47% PKB i daje miejsca pracy dla ok. 70% osób zatrudnionych³³, co wskazuje na jego dużą rolę w gospodarce.

Przy wspieraniu lokalnych firm, należy mieć na uwadze ważną cechę wyróżniającą OFAK – obecność silnie rozwiniętego sektora paliwowo-energetycznego. Jest to z pewnością duży wyróżnik regionu na tle Polski. Jest to także czynnik, który w znacznej mierze odpowiada obecnie za wizerunek OFAK. Dodatkowo trzeba dodać, że obszar aglomeracji to w znacznej części tereny rolnicze. W związku z powyższym duży nacisk w ramach *Studium rozwoju gospodarczego* należy położyć na rozwój obszarów wiejskich, wraz z poprawą konkurencyjności rolnictwa, tworzeniem nowych funkcji obszarów rolniczych czy wzrostem jakości kapitału ludzkiego na tych obszarach. Istotną rolę w rozwoju przedsiębiorczości posiada również turystyka. Ta dziedzina gospodarki ma duże możliwości rozwoju ze względu na liczne walory przyrodnicze i kulturowe.

Obszar aglomeracji musi się jednak zmierzyć z problemem, jakim jest niska innowacyjność przedsiębiorstw OFAK, powiązana z małym wsparciem badawczo-rozwojowym i niskim poziomem współpracy sektora przedsiębiorstw z instytucjami naukowo-badawczymi. Na niekorzystną sytuację w OFAK, skutkującą m.in. występowaniem dużego bezrobocia, wpływa niewykształcenie wśród mieszkańców postaw proprzedsiębiorczych. Wynika to głównie z funkcjonowania przemysłu paliwowo-energetycznego, który od lat dostarczał wielu mieszkańcom miejsc pracy, co ulega zmianie w ostatnich latach.

Z drugiej strony, rozwój przedsiębiorczości niesie ze sobą wiele korzyści dla OFAK. Wzrost liczby przedsiębiorstw będzie pozytywnie oddziaływać na finanse gmin, w związku ze zwiększeniem wpływów do budżetu z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). Szansą na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw jest wzrost poziomu eksportu produktów wytwarzanych na obszarze aglomeracji. Sprzyja temu bardzo korzystna lokalizacja w pobliżu głównych krajowych szlaków transportowych, umożliwiających dystrybucję towarów również na rynki europejskie.

Tabela 3. Kluczowe projekty z obszaru *Przedsiębiorczość*

Nazwa	Działania	Opis
CENTRUM KONFERENCYJNE	Działanie 5.3.4 <i>Wsparcie utworzenia centrum konferencyjnego (możliwość realizacji w formule Partnerstwa</i>	Centrum konferencyjne stanowić będzie bazę rozwoju turystyki biznesowej. Umożliwi organizację targów i szkoleń o zasięgu

³³ Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011-2012*, Warszawa 2013

	<i>Publiczno-Prywatnego)</i>	regionalnym jak również obsługę mniejszych grup biznesowych. Budowa centrum wpłynie pozytywnie zarówno na budowę wizerunku turystycznego oraz będzie czynnikiem wpływającym na rozwój branż priorytetowych
PARK PRZEMYSŁOWO-TECHNOLOGICZNY	Cel szczegółowy 3.4 <i>Budowa Parku Przemysłowo-Technologicznego wyspecjalizowanego przede wszystkim w zakresie OZE i efektywności energetycznej</i>	Park Przemysłowo-Technologiczny będzie istotnym centrum rozwoju gospodarczego na terenie OFAK. Celem działania jest utworzenie zaplecza technologicznego, a także powierzchni biurowej i gruntów do zabudowy, które mają służyć dla przedsiębiorstw chcących rozwijać działalność innowacyjną. Priorytetowa branżą wspomagana przez PPT będzie energetyka, z naciskiem na OZE oraz technologie poprawiające efektywność energetyczną.

Źródło: Opracowanie własne

Obszar strategiczny III: Inwestycje

Ostatnim polem działalności strategii jest obszar inwestycji. Zgodnie ze zdecydowaną większością opracowań i analiz wzrost nakładów inwestycyjny to znaczący czynnik rozwojowi gospodarczego. Nowe przedsiębiorstwa oznaczają przede wszystkim dodatkowe dochody z podatków oraz miejsca pracy dla lokalnej społeczności. Oprócz zmniejszania się liczby bezrobotnych, najwięksi inwestorzy przyczyniają się do rozwoju branż obsługujących, czego przykładem jest rozwój sektora budownictwa w OFAK w sąsiedztwie kopalni odkrywkowej. Ponadto lokalizacja dużych inwestorów danej branży oprócz kooperantów przyciąga do regionu również firmy konkurujące. Procesy te powodują umocnienie marki regionu i rozwój jego specjalizacji. Wśród dodatkowych zalet płynących z realizacji projektów inwestycyjnych na danym obszarze można wymienić następujące elementy: napływ nowych technologii, zwiększenie wielkości produkcji, poprawa efektywności funkcjonowania rynków finansowych oraz poprawa konkurencyjności regionu.

Oczywiście należy wziąć pod uwagę, że inwestycje zewnętrzne mogą mieć również negatywne skutki. Nie jest to z pewnością jedyna ścieżka w rozwoju gospodarczym regionu. Należy jednak podkreślić, że obecnie na terenie aglomeracji można zaobserwować bardzo negatywne zjawiska w tym zakresie: bardzo niska liczba inwestycji i nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, a także skrajnie niski udział kapitału zagranicznego w firmach. Tak niski poziom powyższych wskaźników z pewnością negatywnie wpływa na rozwój OFAK.

Aby przeciwdziałać tym zjawiskom wszystkie gminy OFAK powinny być włączone w proces przyciągania inwestora. Z pewnością wspólna i spójna oferta będzie miała duży potencjał.

Pozwoli to na koordynację działań promocyjnych, odpowie na zróżnicowane potrzeby potencjalnych inwestorów, a także umożliwi zoptymalizowanie kosztów. Wpłynie to również na zmniejszenie zróżnicowania poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych obszarów OFAK.

Gminy wchodzące w skład OFAK niestety nie mają obecnie stworzonej wspólnej oferty inwestycyjnej. Dodatkowo tylko niektóre z nich promują aktywnie własne dostępne tereny inwestycyjne. Skutkuje to niską liczbą pozyskanych inwestorów. Kluczowym działaniem jest stworzenie spójnej oferty inwestycyjnej, która umożliwiłaby różnorodny rozwój poszczególnych części OFAK. Wspólna promocja inwestycyjna pomogłaby zniwelować negatywny aspekt konkurencji pomiędzy gminami, na rzecz wzajemnego wsparcia oraz uzupełniania się.

Tabela 4. Kluczowe projekty z obszaru *Inwestycje*

Nazwa	Działania	Opis
CENTRUM OBŚLUGI INWESTORA	Działanie 1.2.1 <i>Utworzenie instytucji, która będzie odpowiedzialna za promocję całej Aglomeracji</i>	Stworzenie Centrum Obsługi Inwestora ma na celu zapewnienie profesjonalnej promocji gospodarczej i obsługę inwestora na terenie całej Aglomeracji Konińskiej. Dzięki temu działaniu, możliwe będzie realne zmniejszenie całościowych kosztów przeznaczonych na promocję inwestycyjną. Dodatkowo wspólna oferta inwestycyjna będzie miała większą siłę przybicia, a tym samym ułatwi pozyskanie inwestora zewnętrznego.
SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA	Działanie 1.6.4 <i>Włączenie wskazanych terenów do oferty Specjalnej Strefy Ekonomicznej</i>	Utworzenie SSE na terenie Aglomeracji Konińskiej pozwoli na wzbogacenie oferty inwestycyjnej poprzez stworzenie kolejnej zachęty dla potencjalnych inwestorów. Celem działania jest przyciągnięcie inwestorów, którzy będą motorem rozwoju lokalnej gospodarki.

Źródło: Opracowanie własne